

Έργο: Τμήμα Γ: Μελέτη με θέμα: «Η ποσοτική και ποιοτική αποτίμηση της βίας κατά των γυναικών την περίοδο 2008-2016 και η σύνδεση των ποιοτικών και ποσοτικών όψεων με την οικονομική κρίση. Νέες ευάλωτες ομάδες πληθυσμού και προκλήσεις πολιτικής»

(στο πλαίσιο του Υποέργου 5 της Πράξης με τίτλο: «Εξειδικευμένη υποστήριξη του Μηχανισμού – Δομής Παρακολούθησης της Ισότητας των Φύλων» με Κωδ. ΟΠΣ 5001377 του Ε.Π. «Μεταρρύθμιση Δημοσίου Τομέα 2014-2020»

Παραδοτέο Π.2:

«Αποτελέσματα της έρευνας – Σύνθεση πορισμάτων – Συμπεράσματα και προτάσεις πολιτικής»

3^η Έκδοση

Ανάδοχος:

Μάρτιος 2018

Περιεχόμενα

Περιεχόμενα Πινάκων.....	3
Εισαγωγή.....	7
1. Μεθοδολογία διεξαγωγής της πρωτογενούς έρευνας σε γυναίκες θύματα βίας.....	12
1.1 Ταυτότητα έρευνας.....	12
1.2 Αντικείμενο και στόχοι της έρευνας	12
1.3 Μεθοδολογικά βήματα υλοποίησης.....	13
1.4 Θεωρητικό πλαίσιο και διατύπωση ερευνητικών ερωτημάτων.....	14
1.5 Ερευνητικό εργαλείο.....	18
1.6 Μέθοδοι συλλογής δεδομένων	18
2 Πορίσματα της πρωτογενούς έρευνας σε γυναίκες θύματα βίας.....	20
2.1 Στοιχεία έρευνας.....	20
2.2 Δημογραφικά στοιχεία δείγματος	21
2.3 Δημογραφικά στοιχεία ατόμων που ασκούν/άσκησαν βία κατά των γυναικών του δείγματος.....	36
2.4 Ανάλυση περιστατικών βίας	44
2.5 Συμπεράσματα της έρευνας σε γυναίκες θύματα έμφυλης βίας.....	55
3 Πορίσματα της πρωτογενούς έρευνας σε φορείς αρμόδιους για την εφαρμογή πολιτικών πρόληψης και αντιμετώπισης του φαινομένου της βίας κατά των γυναικών	60
3.1 Στοιχεία έρευνας.....	60
3.2 Προφίλ φορέων.....	61
3.3 Στάσεις απόψεις για τις σύγχρονες μορφές βίας κατά των γυναικών	62
3.4 Επάρκεια δομών για την εξυπηρέτηση γυναικών θυμάτων έμφυλης βίας	66
3.5 Συμπεράσματα της έρευνας σε φορείς	72
4 Συμπερασματικές παρατηρήσεις	74
5 Προτάσεις πολιτικής	76
6 Executive summary	84
6.1 General conclusions	84
6.2 Policy Proposals.....	86
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1: ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΣΕ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΕΞΥΠΗΡΕΤΟΥΜΕΝΕΣ ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΤΩΝ ΔΟΜΩΝ ΤΗΣ ΓΓΙΦ.....	92
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2: ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΣΕ ΦΟΡΕΙΣ ΑΡΜΟΔΙΟΥΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΒΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ	101
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	108

Περιεχόμενα Πινάκων

Πίνακας 2.1: Κατανομή του δείγματος ανά είδος βίας	21
Πίνακας 2.2: Σχέση με το άτομο που άσκησε βία.....	21
Πίνακας 2.3: Κατανομή του δείγματος ανά οικογενειακή κατάσταση	22
Πίνακας 2.4: Κατανομή του δείγματος ανά εθνικότητα.....	23
Πίνακας 2.5: Κατανομή του δείγματος ανά κατάσταση απασχόλησης γυναίκας.....	24
Πίνακας 2.6: Κατανομή του δείγματος ανά σχέση εργασιακής απασχόλησης.....	25
Πίνακας 2.7: Μεταβολή εργασιακής κατάστασης των γυναικών κατά την τελευταία οκταετία.....	27
Πίνακας 2.8: Κυριότερες μεταβολές στην εργασιακή κατάσταση των γυναικών κατά την τελευταία οκταετία	27
Πίνακας 2.9: Συνύπαρξη στον ίδιο εργασιακό χώρο με τον σύζυγο/συντρόφο	28
Πίνακας 2.10: Λόγοι μη εργασίας.....	29
Πίνακας 2.11: Εισοδηματική κατάσταση της οικογένειας.....	30
Πίνακας 2.12: Γενικότερη οικονομική κατάσταση της οικογένειας (σε περίπτωση ενδοοικογενειακής βίας).....	31
Πίνακας 2.13: Κοινό ταμείο της γυναίκας και του συζύγου/συντρόφου	32
Πίνακας 2.14: Ύψος εισοδήματος γυναίκας σε σχέση με το εισόδημα του συζύγου/συντρόφου	33
Πίνακας 2.15: Κατανομή του δείγματος ανά είδος αστικότητας περιοχής κατοικίας	34
Πίνακας 2.16: Κατανομή του δείγματος ανά είδος πολλαπλής διάκρισης (αν υφίσταται)	35
Πίνακας 2.17: Οικογενειακή κατάσταση των ατόμων που ασκούν/άσκησαν βία	37
Πίνακας 2.18: Κατανομή των ατόμων που ασκούν/άσκησαν βία ανά εθνικότητα	38
Πίνακας 2.19: Κατανομή των ατόμων που ασκούν/άσκησαν βία ανά κατάσταση απασχόλησης	39
Πίνακας 2.20: Κατανομή των ατόμων που ασκούν/άσκησαν βία ανά σχέση εργασίας.....	40
Πίνακας 2.21: Μεταβολή κατά την τελευταία οκταετία της εργασιακής κατάστασης του ατόμου που ασκεί/άσκησε βία.....	41
Πίνακας 2.22: Κυριότερες μεταβολές κατά την τελευταία οκταετία της εργασιακής κατάστασης του ατόμου που ασκεί/άσκησε βία.....	42
Πίνακας 2.23: Άλλα χαρακτηριστικά των ατόμων που ασκούν/άσκησαν βία κατά των γυναικών του δείγματος	43
Πίνακας 2.24: Μορφή/-ες βίας που ασκείται/ασκήθηκε κατά των γυναικών του δείγματος.....	44
Πίνακας 2.25: Συχνότητα εκδήλωσης περιστατικών βίας εναντίον της γυναίκας	45
Πίνακας 2.26: Τόπος εκδήλωσης των περιστατικών	46
Πίνακας 2.27: Παράγοντες που πιθανόν να έπαιξαν ρόλο στην εκδήλωση αυτής της συμπεριφοράς	47
Πίνακας 2.28: Λόγοι για τους οποίους δεν αναφέρθηκε αμέσως το/α περιστατικό/ά.....	48
Πίνακας 2.29: Χρονικό διάστημα μετά από το οποίο αποφασίστηκε η εγκατάλειψη της σχέσης.....	48

Πίνακας 2.30: Κυριότεροι λόγοι λήψης απόφασης εγκατάλειψης της σχέσης.....	49
Πίνακας 2.31: Ύπαρξη υποστηρικτικού δικτύου που ώθησε στην απόφαση εγκατάλειψης της σχέσης.....	49
Πίνακας 2.32: Υποστηρικτικό δίκτυο που ώθησε στην απόφαση εγκατάλειψης της σχέσης.....	50
Πίνακας 2.33: Συμβολή της ΓΓΙΦ στη λήψη απόφασης εγκατάλειψης της σχέσης.....	50
Πίνακας 2.34: Επιθυμία φυγής όσων γυναικών παραμένουν σε μια βίαιη σχέση	51
Πίνακας 2.35: Επίδραση της οικονομικής κρίσης στη σχέση με το σύζυγο/ σύντροφο.....	52
Πίνακας 2.36: Βαθμός γνώσης του νομοθετικού πλαισίου από μεριάς της γυναίκας	53
Πίνακας 2.37: Συμβολή της γνώσης του νομοθετικού πλαισίου από μεριάς της γυναίκας στην αναφορά/καταγγελία του περιστατικού	54
Πίνακας 3.1: Βαθμός αποτύπωσης πραγματικών ποσοστών του φαινομένου της βίας κατά των γυναικών από τις επίσημες στατιστικές και οι έρευνες/μελέτες	62
Πίνακας 3.2: Λιγότερο αποδεκτές μορφές βίας κατά των γυναικών (κατά τη γνώμη των ίδιων των γυναικών)	63
Πίνακας 3.3: Η οικονομική κρίση συνδέθηκε με αύξηση των περιστατικών βίας	64
Πίνακας 3.4: Βαθμός πληροφόρησης των γυναικών στην Ελλάδα για τον ορισμό και τις μορφές βίας;	65
Πίνακας 3.5: Σύγχρονες προκλήσεις στην Ελλάδα για την πρόληψη και αντιμετώπιση της έμφυλης βίας.....	65
Πίνακας 3.6: Βαθμός κατά τον οποίο η αυστηροποίηση ποινών σε επίπεδο νομοθεσίας μπορεί να αποτρέψει την εκδήλωση νέων φαινομένων έμφυλης βίας.....	66
Πίνακας 3.7: Επάρκεια παρεχόμενων υπηρεσιών και δομών σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο για την εξυπηρέτηση των γυναικών που υφίστανται βία	67
Πίνακας 3.8: Αποτελεσματικότητα εφαρμογής υπάρχουσας νομοθεσίας και ιδιαίτερα του θεσμού της Ποινικής Διαμεσολάβησης για την αντιμετώπιση της ενδο-οικογενειακή βία.....	67
Πίνακας 3.9: Επίπεδο πληροφόρησης των γυναικών στην Ελλάδα για την ύπαρξη δομών υποστήριξης των θυμάτων βίας.....	67
Πίνακας 3.10: Δυνατότητα ανταπόκρισης εμπλεκόμενων φορέων και στελεχών τους στην επίλυση δύσκολων και σύνθετων καταστάσεων βάσει του επιπέδου επιστημονικής γνώσης και επάρκειας κατάρτισης που κατέχουν.	68
Πίνακας 3.11: Βαθμός ανταπόκρισης των υπηρεσιών (π.χ. αστυνομία, νοσοκομεία, Δικαιοσύνη) σε θέματα πρόληψης και αντιμετώπισης έμφυλης βίας	68
Πίνακας 3.12: Επίπεδο επίτευξης οριζόντιας επικοινωνίας και συνεργασίας μεταξύ φορέων αντιμετώπισης ενδοοικογενειακής βίας και αντίστοιχων φορέων που δραστηριοποιούνται στον εν λόγω αλλά και σε παρεμφερείς τομείς.....	69
Πίνακας 3.13: Επίπεδο επίτευξης οριζόντιας επικοινωνίας και συνεργασίας μεταξύ φορέων αντιμετώπισης ενδοοικογενειακής βίας και των αστυνομικών αρχών.....	69
Πίνακας 3.14: Επίπεδο επίτευξης οριζόντιας επικοινωνίας και συνεργασίας μεταξύ φορέων αντιμετώπισης ενδοοικογενειακής βίας και των υπηρεσιών υγείας.....	70
Πίνακας 3.15: Επίπεδο επίτευξης οριζόντιας επικοινωνίας και συνεργασίας μεταξύ φορέων αντιμετώπισης ενδοοικογενειακής βίας και των νομικών υπηρεσιών;	70

Πίνακας 3.16: Επίπεδο επίτευξης διασύνδεσης των καθ' ύλην αρμόδιων φορέων για την αντιμετώπιση και πρόληψη των θεμάτων βίας με την τοπική αυτοδιοίκηση και την κοινωνία των πολιτών	71
Πίνακας 3.17: Αναγκαιότητα διενέργειας ερευνών ανά τακτά χρονικά διαστήματα, για την παρακολούθηση της διαχρονικής και συγχρονικής έκτασης του φαινομένου.....	71
Πίνακας 3.18: Αναγκαιότητα δημιουργίας Κοινής Βάσης Δεδομένων με στατιστικά, ερευνητικά και άλλα εξειδικευμένα στοιχεία σχετικά με τη βία.....	72

Περιεχόμενα γραφημάτων

Γράφημα 2.1: Κατανομή του δείγματος ανά ηλικιακή τάξη.....	22
Γράφημα 2.2: Κατανομή του δείγματος ανά οικογενειακή κατάσταση.....	22
Γράφημα 2.3: Κατανομή του δείγματος ανά επίπεδο εκπαίδευσης.....	23
Γράφημα 2.4: Κατανομή του δείγματος ανά εθνικότητα	24
Γράφημα 2.5: Κατανομή του δείγματος ανά κατάσταση απασχόλησης γυναίκας	25
Γράφημα 2.6: Κατανομή του δείγματος ανά σχέση εργασιακής απασχόλησης	26
Γράφημα 2.7: Μεταβολή εργασιακής κατάστασης των γυναικών κατά την τελευταία οκταετία	27
Γράφημα 2.8: Συνύπαρξη στον ίδιο εργασιακό χώρο με τον σύζυγο/σύντροφο	28
Γράφημα 2.9: Λόγοι μη εργασίας	30
Γράφημα 2.10 Εισοδηματική κατάσταση της οικογένειας	31
Γράφημα 2.11 Γενικότερη οικονομική κατάσταση της οικογένειας.....	32
Γράφημα 2.12: Κοινό ταμείο της γυναίκας και του συζύγου/συντρόφου	33
Γράφημα 2.13: Ύψος εισοδήματος γυναίκας σε σχέση με το εισόδημα του συζύγου/συντρόφου	34
Γράφημα 2.14: Κατανομή του δείγματος ανά είδος αστικότητας περιοχής κατοικίας	35
Γράφημα 2.15: Κατανομή των ατόμων που ασκούν/άσκησαν βία ανά ηλικιακή τάξη	36
Γράφημα 2.16: Οικογενειακή κατάσταση των ατόμων που ασκούν/άσκησαν βία	37
Γράφημα 2.17: Κατανομή των ατόμων που ασκούν/άσκησαν βία ανά επίπεδο εκπαίδευσης	38
Γράφημα 2.18: Κατανομή των ατόμων που ασκούν/άσκησαν βία ανά εθνικότητα.....	39
Γράφημα 2.19: Κατανομή των ατόμων που ασκούν/άσκησαν βία ανά κατάσταση απασχόλησης	40
Γράφημα 2.20: Κατανομή των ατόμων που ασκούν/άσκησαν βία ανά σχέση εργασίας	41
Γράφημα 2.21 Μεταβολή κατά την τελευταία οκταετία της εργασιακής κατάστασης του ατόμου που ασκεί/άσκησε βία.....	42
Γράφημα 2.22: Άλλα χαρακτηριστικά των ατόμων που ασκούν/άσκησαν βία κατά των γυναικών του δείγματος	43
Γράφημα 2.23 Συχνότητα εκδήλωσης περιστατικών βίας εναντίον της γυναίκας	45
Γράφημα 2.24 Τόπος εκδήλωσης των περιστατικών:.....	46
Γράφημα 2.25: Χρονικό διάστημα μετά από το οποίο αποφασίστηκε η εγκατάλειψη της σχέσης	49

Τμήμα Γ: Μελέτη με θέμα: «Η ποσοτική και ποιοτική αποτίμηση της βίας κατά των γυναικών την περίοδο 2008-2016 και η σύνδεση των ποιοτικών και ποσοτικών όψεων με την οικονομική κρίση. Νέες ευάλωτες ομάδες πληθυσμού και προκλήσεις πολιτικής»

Γράφημα 2.26: Ύπαρξη υποστηρικτικού δικτύου που ώθησε στην απόφαση εγκατάλειψης της σχέσης	50
Γράφημα 2.27: Συμβολή της ΓΓΙΦ στη λήψη απόφασης εγκατάλειψης της σχέσης.....	51
Γράφημα 2.28: Επιθυμία φυγής όσων γυναικών παραμένουν σε μια βίαιη σχέση	52
Γράφημα 2.29 Επίδραση της οικονομικής κρίσης στη σχέση με το σύζυγο/ σύντροφο	53
Γράφημα 2.30 : Βαθμός γνώσης του νομοθετικού πλαισίου από μεριάς της γυναίκας.....	54

Εισαγωγή

Το παρόν Παραδοτέο αποτελεί το δεύτερο προϊόν του έργου: «**Μελέτη με θέμα: «Η ποσοτική και ποιοτική αποτίμηση της βίας κατά των γυναικών την περίοδο 2008-2016 και η σύνδεση των ποιοτικών και ποσοτικών όψεων με την οικονομική κρίση. Νέες ευάλωτες ομάδες πληθυσμού και προκλήσεις πολιτικής» (Τμήμα Γ)** που εντάσσεται στο Υποέργο 5 της Πράξης: «Εξειδικευμένη υποστήριξη του Μηχανισμού – Δομής Παρακολούθησης της Ισότητας των Φύλων», η οποία ενταγμένη με Κωδ. ΟΠΣ 5001377 στο Ε.Π. «Μεταρρύθμιση Δημοσίου Τομέα 2014-2020».

Σκοπός της Πράξης είναι η παροχή εξειδικευμένης υποστήριξης στον Μηχανισμό-Δομή Παρακολούθησης της Ισότητας των Φύλων που λειτουργεί στο πλαίσιο της Γενικής Γραμματείας Ισότητας των Φύλων (ΓΓΙΦ) για την παρακολούθηση της εφαρμογής των πολιτικών ισότητας σε όλο το εύρος της δημόσιας δράσης και έχει ως στόχο την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας του πυρήνα παραγωγής πολιτικών ισότητας των φύλων.

Ειδικότερη επιδίωξη του Μηχανισμού-Δομής είναι:

- να λειτουργήσει ως εργαλείο γνώσης και έρευνας για την αποδοχή από το σύνολο της δημόσιας διοίκησης των Πολιτικών Ισότητας των Φύλων που πρόκειται να υλοποιηθούν, και
- να αναπτύξει έναν αποτελεσματικό μηχανισμό ανταλλαγής απόψεων όσον αφορά στα προγράμματα και στις πολιτικές που εφαρμόζονται.

Οι βασικές λειτουργίες και κύριες δραστηριότητες του Μηχανισμού-Δομής αφορούν στις κάτωθι:

- συγκέντρωση, διαχείριση, ανάλυση και διάχυση ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων και δεικτών που προσδιορίζουν την κατάσταση και την πορεία της ισότητας των φύλων,
- αξιολόγηση και παρακολούθηση των σχεδιαζόμενων και εφαρμοζόμενων πολιτικών gender-mainstreaming σε όλα τα επίπεδα,
- υποστήριξη και βελτίωση του σχεδιασμού και της εφαρμογής πολιτικών ισότητας των φύλων σε όλα τα επίπεδα, μέσω της διάδοσης επιτυχημένων μεθόδων και καλών πρακτικών, της ενημέρωσης, της ανταλλαγής εμπειριών, τεχνογνωσίας και πληροφόρησης μεταξύ φορέων και στελεχών σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

Στο πλαίσιο του Έργου περιλαμβάνονται ενέργειες εξειδικευμένης υποστήριξης της λειτουργίας του Μηχανισμού-Δομής Παρακολούθησης της Ισότητας των Φύλων, εκπόνηση μελετών, ερευνών και εκθέσεων, ενέργειες δημοσιότητας, καθώς και αξιολόγηση των παρεμβάσεων.

Η εν λόγω μελέτη με θέμα: «Η ποσοτική και ποιοτική αποτίμηση της βίας κατά των γυναικών την περίοδο 2008-2016 και η σύνδεση των ποιοτικών και ποσοτικών όψεων με την οικονομική κρίση. Νέες ευάλωτες ομάδες πληθυσμού και προκλήσεις πολιτικής» αποτελεί μέρος της Πράξης και αποσκοπεί - σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις της υπ' αρ. 1820/ 21.12.2016 προκήρυξης - στη διερεύνηση και αποτύπωση του φαινομένου της πολύμορφης και πολυεπίπεδης άσκησης βίας

κατά των γυναικών (σωματική, σεξουαλική, ψυχολογική, λεκτική κ.ά.) στην ελληνική κοινωνία, με επίκεντρο την περίοδο της οικονομικής κρίσης της περιόδου 2008-2016, καθώς και η σύνδεση των ποιοτικών και ποσοτικών όψεων του φαινομένου με την οικονομική κρίση, με έμφαση τόσο στις νέες ευάλωτες στη βία ομάδες πληθυσμού, αλλά και στις νέες μορφές βίας κατά των γυναικών.

Η Γνώση Αναπτυξιακή Συμβουλευτική ΙΚΕ ως Ανάδοχος έχει αναλάβει τη συγκέντρωση και την παροχή στοιχείων για τον εντοπισμό και την καταγραφή των ποικίλων ειδών βίας (συζυγική/συντροφική βία, σεξουαλική παρενόχληση, βιασμός, διαδικτυακή βία) μέσω της εξέτασης εκείνων των παραμέτρων που προσδιορίζουν:

- α) τις διαστάσεις και την έκταση του φαινομένου της βίας των γυναικών,
- β) των παραγόντων ανάπτυξής του,
- γ) του προφίλ των θυμάτων και των δραστών,
- δ) των συνεπειών σε ατομικό και κοινωνικό επίπεδο,
- ε) των αναγκών των γυναικών-θυμάτων,
- στ) της επάρκειας των πολιτικών, μηχανισμών, παρεμβάσεων και δράσεων, και
- ζ) της αποτελεσματικότητας των υφιστάμενων δομών και υπηρεσιών.

Στο πλαίσιο του παρόντος παραδοτέου – που εκπονήθηκε στο πλαίσιο της Ενότητας Εργασίας 2: «Αποτελέσματα της Έρευνας - Σύνθεση πορισμάτων - Συμπεράσματα και προτάσεις πολιτικής» - αφού γίνεται μια σύντομη αναφορά στο αντικείμενο, στους στόχους και στα αναμενόμενα του έργου του Αναδόχου, παρατίθεται η μεθοδολογική προσέγγιση που υιοθετήθηκε για τη διενέργεια της ποσοτικής έρευνας και ακολούθως τα πορίσματά της βάσει του θεωρητικού πλαισίου, των στόχων και των υποθέσεων της έρευνας στο παραδοτέο Π.1. Στη συνέχεια, αναλύονται τα συμπεράσματα που θα προκύψουν από την ποσοτική και ποιοτική έρευνα για την αποτίμηση του φαινομένου της βίας κατά των γυναικών την περίοδο 2008-2016 και από τη σύνδεση των ποιοτικών και ποσοτικών όψεων του φαινομένου με την οικονομική κρίση, ενώ η ανάλυση έχει ως επίκεντρο τις νέες ευάλωτες ομάδες πληθυσμού που δημιουργούνται αλλά και τις σύγχρονες προκλήσεις πολιτικής για την πρόληψη και την άμβλυνση του φαινομένου.

Το αντικείμενο και οι στόχοι του έργου

Το αντικείμενο της μελέτης είναι η συλλογή και επεξεργασία στοιχείων μέσω των κατάλληλων μεθόδων και εργαλείων που θα συμβάλλουν στην ποσοτική και ποιοτική αποτίμηση της βίας που διαπράττεται σε βάρος των γυναικών στη χώρα μας, εν μέσω οικονομικής κρίσης. Δεδομένης της έλλειψης πλήρων και συγκρίσιμων στοιχείων για την έκταση και τη φύση της βίας προς τις γυναίκες, καθώς οι περισσότερες δεν καταγγέλλουν τη βία που υφίστανται, ούτε ενθαρρύνονται κοινωνικά να το κάνουν, ενδιαφέρον παρουσιάζει να μελετηθεί τόσο η εξέλιξη του φαινομένου την περίοδο από το 2008 έως σήμερα, δηλαδή από την έλευση της οικονομικής κρίσης στη χώρα όσο και η σύνδεση των ποιοτικών και ποσοτικών όψεων της βίας κατά των γυναικών με τις παραμέτρους του δυσμενούς

οικονομικού περιβάλλοντος που έχουν δημιουργήσει νέες ευάλωτες ομάδες πληθυσμού, αναδεικνύοντας την ανάγκη για επίκαιρες δημόσιες πολιτικές.

Ειδικότερα, το όλο εγχείρημα στοχεύει στους κάτωθι **επιμέρους στόχους**:

- ⇒ Ανάπτυξη και εμπάθυνση της επιστημονικής γνώσης για τη βία κατά των γυναικών (συζυγική/συντροφική βία, σεξουαλική παρενόχληση, βιασμός, διαδικτυακή βία) στην Ελλάδα. Εντοπισμός/ανάδειξη των ειδών και μορφών βίας κατά των γυναικών με ιδιαίτερη έμφαση σε νέες μορφές του φαινομένου, όπως επίσης του βαθμού και της συχνότητας και συσχετίσή τους, εάν υπάρχει, με τις νέες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες.
- ⇒ Εξέταση και σχολιασμός της έκτασης του φαινομένου, αλλά και των παραγόντων που συντείνουν στην ανάπτυξή του.
- ⇒ Ενίσχυση, μέσω της παραγωγής γνώσης, των μηχανισμών και διαδικασιών σχεδιασμού, παρακολούθησης και εφαρμογής πολιτικών και προγραμμάτων για την πρόληψη και την αντιμετώπιση του φαινομένου, και ιδιαίτερα για την παροχή αποτελεσματικής υποστήριξης στις γυναίκες-θύματα.
- ⇒ Προώθηση της συνέργειας και του συντονισμού μεταξύ των εμπλεκόμενων στην πολιτική για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών με σκοπό την ένταξη της αρχής της ισότητας των φύλων.
- ⇒ Εξέταση και αποτύπωση του προφίλ των θυμάτων και των δραστών, καθώς και των αναγκών υποστήριξης των γυναικών-θυμάτων.
- ⇒ Διερεύνηση και καταγραφή της στάσης και της αντίδρασης των γυναικών απέναντι στη βία. Εξέταση και αποτύπωση του βαθμού πληροφόρησης των γυναικών και αξιοποίησης των δράσεων και υπηρεσιών που στοχεύουν στην αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών.
- ⇒ Αποτύπωση και αποτίμηση της επάρκειας και της αποτελεσματικότητας των πολιτικών και δράσεων που αφορούν τόσο στην καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών όσο και στην υποστήριξη των θυμάτων.
- ⇒ Ανάδειξη πεδίων προτεραιότητας της δημόσιας πολιτικής και διατύπωση προτάσεων, ώστε να βελτιωθεί το σύστημα αντιμετώπισης της βίας κατά των γυναικών.
- ⇒ Διαμόρφωση προτάσεων για την ανάπτυξη συγκεκριμένων στρατηγικών, προκειμένου να αμβλυνηθεί το φαινόμενο της βίας κατά των γυναικών.

Η επίτευξη των παραπάνω στοχεύσεων του έργου υπαγόρευε την ομάδα έργου να μεριμνήσει, ώστε:

- ✓ να αποτυπωθεί των προφίλ των θυμάτων και των δραστών και να συσχετιστεί με κοινωνικοοικονομικές παραμέτρους,
- ✓ να αναλυθεί η μορφή, το είδος και η έκταση του φαινομένου της βίας κατά των γυναικών στην Ελλάδα, θέτοντας παραμέτρους σχετικά με ηλικία, τη μόρφωση και την εργασιακή κατάσταση,

οι οποίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν για λεπτομερέστερη ανάλυση των μεταβλητών και των παραγόντων που διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στο φαινόμενο της κακοποίησης,

- ✓ να διερευνηθεί η συσχέτιση του φαινομένου με τις νέες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες εν μέσω οικονομικής κρίσης που πλήττει τη χώρα, με ιδιαίτερη αναφορά στους παράγοντες που συντείνουν στην ανάπτυξη οποιασδήποτε μορφής βίας κατά των γυναικών,
- ✓ να διερευνηθεί το μέγεθος και οι ιδιαίτερες πτυχές νέων ή πρόσφατα αναγνωρισμένων μορφών βίας κατά των γυναικών, όπως η παρενοχλητική παρακολούθηση (stalking) ή η κακοποίηση μέσω των νέων τεχνολογιών, καθώς και πτυχές βίας που σπάνια καταγγέλλονται από τις γυναίκες τόσο στην αστυνομία όσο και στις οργανώσεις υποστήριξης θυμάτων,
- ✓ να διερευνηθεί ο ρόλος άλλων μελών του ευρύτερου κοινωνικού, οικογενειακού, συγγενικού περιβάλλοντος στην υποστήριξη των γυναικών θυμάτων βίας,
- ✓ να διερευνηθούν οι στάσεις και οι αντιδράσεις των γυναικών απέναντι στην έμφυλη βία, αποτυπώνοντας τον βαθμό πληροφόρησης και αξιοποίησης των σχετικών δομών, δικτύων και υπηρεσιών για τη στήριξή τους,
- ✓ να αποτιμηθεί η συμβολή των δομών που λειτουργούν στη χώρα για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών, με σκοπό την ένταξη της αρχής της ισότητας των φύλων,
- ✓ να παρουσιαστούν κριτικά οι πολιτικές και δράσεις που εφαρμόζονται για την πρόληψη της βίας κατά των γυναικών και την υποστήριξη των θυμάτων,
- ✓ να διατυπωθούν προτάσεις πολιτικής που θα προάγουν συγκεκριμένα πεδία προτεραιότητας των δημόσιων πολιτικών και στρατηγικών, ώστε να αμβλυθεί το φαινόμενο της βίας κατά των γυναικών, μέσω της συνέργειας και του συντονισμού μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων και της παραγωγής γνώσης.

Αναμενόμενα αποτελέσματα

Λαμβάνοντας υπόψη το αντικείμενο και τις στοχεύσεις του έργου, είναι σαφές ότι τα αποτελέσματά του αναμένεται να είναι πολλαπλά με κυριότερα τα εξής:

- ✓ Ο εμπλουτισμός και η εμβάθυνση της γνώσης σχετικά με τις επιδράσεις της οικονομικής κρίσης στο φαινόμενο της βίας σε βάρος των γυναικών, με έμφαση σε νέες μορφές βίας που δημιουργήθηκαν ή ενισχύθηκαν την περίοδο από το 2008 έως σήμερα.
- ✓ Η σκιαγράφηση του φαινομένου της βίας σε επίκαιρη βάση και μέσα από τη διερεύνηση των στάσεων και αντιλήψεων των ίδιων των θυμάτων.
- ✓ Η αποτίμηση της συμβολής των δομών του Δικτύου της ΓΓΙΦ για την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών.

- ✓ Η ενίσχυση της γνώσης που θα εξυπηρετήσει τη βελτίωση των δραστηριοτήτων και των παρεχόμενων υπηρεσιών των δομών του Δικτύου της ΓΓΙΦ.
- ✓ Η ανάδειξη προτεραιοτήτων για την ανάπτυξη επίκαιρων δημόσιων πολιτικών και στρατηγικών αναφορικά με την πρόληψη και την αντιμετώπιση του φαινομένου της βίας με έμφαση στις μορφές εκείνες που δημιουργήθηκαν ή ενισχύθηκαν λόγω οικονομικής κρίσης.

Για την επίτευξη των παραπάνω αναμενόμενων αποτελεσμάτων, οι κύριοι άξονες των ενεργειών που διενήργησε η ομάδα έργου αφορούσαν στις εξής:

- **Ποσοτική και ποιοτική έρευνα**, μέσω επιτόπιας συμπλήρωσης σε δείγμα τουλάχιστον **70 γυναικών θυμάτων βίας** σε πανελλαδικό επίπεδο με σκοπό:
 - (α) την καταγραφή του προφίλ των θυμάτων και του δράστη,
 - (β) τη διερεύνηση και την ανάλυση των επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης στις έμφυλες σχέσεις και στα φαινόμενα βίας κατά των γυναικών, με έμφαση στους παράγοντες που συντείνουν στο φαινόμενο και στις νέες μορφές βίας που αναδύονται,
 - (γ) την αποτύπωση της μορφής, του είδους και της έκτασης του φαινομένου,
 - (δ) την ανάδειξη των στάσεων και των αντιδράσεων των θυμάτων, όπως επίσης του ρόλου και του βαθμού συμβολής των αρμόδιων δομών και φορέων, καθώς και του ευρύτερου κοινωνικού, οικογενειακού, συγγενικού περιβάλλοντος.
- **Ποιοτική έρευνα γνώμης**, μέσω ηλεκτρονικής αυτοσυμπλήρωσης ερωτηματολογίου, σε δείγμα τουλάχιστον **10 αρμόδιων φορέων** σε πανελλαδικό επίπεδο, με σκοπό:
 - (α) τη διερεύνηση και την ανάλυση των επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης στις έμφυλες σχέσεις και στα φαινόμενα βίας κατά των γυναικών, με έμφαση στους παράγοντες που συντείνουν στο φαινόμενο και στις νέες μορφές βίας που αναδύονται,
 - (β) την αποτύπωση της μορφής, του είδους και της έκτασης του φαινομένου,
 - (γ) την ανάδειξη των στάσεων και των αντιδράσεων των γυναικών, αλλά και του ρόλου του ευρύτερου κοινωνικού, οικογενειακού, συγγενικού περιβάλλοντος,
 - (δ) την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των πολιτικών, προγραμμάτων και δράσεων που εφαρμόζονται για την πρόληψη της βίας κατά των γυναικών και την υποστήριξη των θυμάτων,
 - (ε) τη διατύπωση προτάσεων πολιτικής που θα προάγουν συγκεκριμένα πεδία προτεραιότητας των δημόσιων πολιτικών και στρατηγικών, ώστε να αμβλυνηθεί το φαινόμενο της βίας κατά των γυναικών, μέσω της συνέργειας και του συντονισμού μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων και της παραγωγής γνώσης.

1. Μεθοδολογία διεξαγωγής της πρωτογενούς έρευνας σε γυναίκες θύματα βίας

1.1 Ταυτότητα έρευνας

Η έρευνα είχε πανελλαδική εμβέλεια με σκοπό την καταγραφή και τη συνεκτίμηση των προσωπικών εμπειριών **τουλάχιστον εβδομήντα (70) γυναικών που έχουν υποστεί ή υφίστανται οποιαδήποτε μορφή έμφυλης βίας** και έχουν απευθυνθεί σε δομές στήριξης γυναικών θυμάτων βίας κατά προτίμηση των δομών του Δικτύου της ΓΠΦ (Συμβουλευτικά Κέντρα, Ξενώνες Φιλοξενίας). Το δείγμα της έρευνας απαρτίστηκε από γυναίκες διαφορετικών χαρακτηριστικών, δηλαδή διαφορετικών ηλικιακών ομάδων, εκπαιδευτικού επιπέδου, κοινωνικής και οικογενειακής κατάστασης, κατοίκων αστικών και ημιαστικών κέντρων και αγροτικών περιοχών, οι οποίες πληρούσαν, όμως, τα εξής δύο χαρακτηριστικά: α) ήταν θύματα οποιασδήποτε μορφής έμφυλης βίας και β) κατανοούν την ελληνική γλώσσα.

Η έρευνα είχε ως στόχο να καλύψει τις προσωπικές εμπειρίες των ερωτώμενων γυναικών ως προς διάφορα είδη βίας (π.χ. σωματική, σεξουαλική, ψυχολογική βία από σύντροφο/σύζυγο, σεξουαλική παρενόχληση, παρενοχλητική παρακολούθηση, οικονομική βία, κακοποίηση μέσω των νέων τεχνολογιών), καθώς και πτυχές βίας που σπάνια καταγγέλλονται από τις γυναίκες τόσο στην αστυνομία όσο και σε σχετικές υποστηρικτικές δομές.

1.2 Αντικείμενο και στόχοι της έρευνας

Το **αντικείμενο** της έρευνας αφορά στην καταγραφή και την ανάλυση στάσεων, απόψεων και αντιλήψεων του πληθυσμού έρευνας, με απώτερο στόχο την αποτίμηση των επιπτώσεων της κρίσης στο φαινόμενο της βίας κατά των γυναικών.

Ο κεντρικός αυτός σκοπός εξειδικεύεται στους εξής επιμέρους **ερευνητικούς στόχους**:

- Κατανόηση του φαινομένου της βίας κατά των γυναικών και συσχέτισή του με τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης και των συνεπειών της, με έμφαση στα νέα είδη βίας, αλλά και στις νέες κοινωνικά ευάλωτες ομάδες πληθυσμού που δημιουργούνται.
- Εμβάθυνση και σε βάθος ανάλυση του προφίλ των δραστών και των θυμάτων βίας.
- Ανάδειξη των παραγόντων που διευκολύνουν ή εμποδίζουν την πρόληψη και την εξάλειψη του φαινομένου της βίας κατά των γυναικών.
- Προσδιορισμός των υφιστάμενων αναγκών των γυναικών θυμάτων βίας, αλλά και των σύγχρονων προκλήσεων πολιτικής για την πρόληψη και την άμβλυνση του φαινομένου.

- Προτάσεις πρακτικής βελτίωσης του υφιστάμενου θεσμικού πλαισίου και της ασκούμενης κοινωνικής πολιτικής για την εξάλειψη του φαινομένου της βίας κατά των γυναικών.
- Σχεδιασμός στοχευμένων πολιτικών που θα οδηγήσουν στην αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση και άμβλυνση του φαινομένου.

1.3 Μεθοδολογικά βήματα υλοποίησης

Για την αποτελεσματική εφαρμογή της μεθοδολογίας της έρευνας, η ομάδα έργου ακολούθησε τα παρακάτω βήματα:

1. **Σχεδιασμός των Ερωτηματολογίων.** Σε αυτή τη φάση διαμορφώθηκαν οι στόχοι της έρευνας και καταρτίστηκε ένα κατάλληλο σύνολο ερωτήσεων που περιλήφθηκαν στα ερωτηματολόγια. Η κατάρτιση των ερωτηματολογίων και η σύνταξη των ερωτήσεων (ανοικτών, κλειστών, ονοματικών, σχεσιακών, αριθμητικών κ.λπ.) έγινε με βάση αυστηρούς κανόνες για τη διασφάλιση της απλότητας, της τεχνικής αρτιότητας, της πληρότητας και της σαφήνειας των ερωτηματολογίων, καθώς και την αποφυγή πολωτικών φαινομένων.
2. **Καθορισμός δείγματος.** Επιλέχθηκε το μέγεθος και η ποιότητά του που αφορούσε σε εξυπηρετούμενες επιλεγμένων Δομών του Δικτύου της ΓΓΙΦ που είναι θύματα έμφυλης βίας και κατανοούν την ελληνική γλώσσα. Σε συνεργασία με τη ΓΓΙΦ επιλέχθηκε ο βέλτιστος τρόπος επικοινωνίας με τα στελέχη του Δικτύου των Δομών, ώστε να εμπλακούν στην ενημέρωση και κινητοποίηση του γυναικών του δείγματος.
3. **Έλεγχος.** Πιλοτική εφαρμογή των ερωτηματολογίων σε περιορισμένο δείγμα, για τον εντοπισμό πιθανών ελλείψεων και έλεγχο της λειτουργικής αξιοποίησής του.
4. **Διαχείριση.** Διενέργεια των συνεντεύξεων **στο πλαίσιο κατ' ιδίαν συνάντησης**, που πραγματοποιούνταν στην έδρα επιλεγμένων Συμβουλευτικών Κέντρων των Δομών του Δικτύου της ΓΓΙΦ ή στις εγκαταστάσεις του Αναδόχου.
5. **Κωδικοποίηση των δεδομένων.** Επιδιώχθηκε στον βαθμό που ήταν εφικτή παραμετροποίηση και στατιστική επεξεργασία των ευρημάτων (περιλαμβανομένης της δόμησης και επεξεργασίας των ποιοτικών μεταβλητών που κυρίως χαρακτήριζαν τα ερευνητικά εργαλεία).
6. **Ανάλυση.** Εφαρμογή μεθοδολογιών ανάλυσης περιεχομένου (λόγου) για την επεξεργασία των ανοικτών ερωτήσεων.
7. **Εξαγωγή συμπερασμάτων και διάχυση αποτελεσμάτων.** Σύνθεση των αναλυτικών ευρημάτων σε πορίσματα και διατύπωση των συμπερασμάτων σε παραδοτέα.

1.4 Θεωρητικό πλαίσιο και διατύπωση ερευνητικών ερωτημάτων

Με τον όρο «οικονομική κρίση» προσδιορίζεται το φαινόμενο κατά το οποίο εκδηλώνεται διαρκής και αισθητή μείωση της οικονομικής δραστηριότητας μιας ή περισσοτέρων χωρών (Reinhart & Rogoff, 2011).

Η τρέχουσα οικονομική κρίση που πλήττει τη χώρα μας με βασικό χαρακτηριστικό τις διαρθρωτικές αδυναμίες της ελληνικής οικονομίας, ώστε να μπορέσει να αναπτυχθεί και να δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας, σε συνδυασμό με τις ασφυκτικές δημοσιονομικές πολιτικές λιτότητας που έχουν επιβληθεί και ασκηθεί, επιφέροντας βαθιά ύφεση στην οικονομία, συνιστούν παράγοντες πολλαπλών ανατροπών με συνέπειες στην κοινωνική συνοχή, στις συμπεριφορές και διαπροσωπικές σχέσεις των πολιτών και στο περιεχόμενο της καθημερινής ζωής και των εκδηλώσεων που τη συνοδεύουν. Επιπλέον, η προϋπάρχουσα προβληματική σε συνδυασμό με εγγενείς αδυναμίες και εμπόδια στην αντιμετώπιση των αιτίων που προκάλεσαν την κρίση και η μεγάλη χρονική της διάρκεια είναι πιθανόν να συντέιναν στην ενίσχυση της έντασης των προβλημάτων αυτών, επιφέροντας επιπτώσεις σε πολλαπλά επίπεδα, λόγω συσσωρευμένων άλυτων προβλημάτων που το ελληνικό κράτος και η ελληνική κοινωνία αδυνατούσε να επιλύσει. Γεγονός είναι, ότι ανεξάρτητα από, τα γενικά ή τα ειδικά χαρακτηριστικά της, η οικονομική κρίση βιώνεται με επώδυνο τρόπο από την πλειονότητα των Ελλήνων πολιτών, μέσα από μια ευρεία γκάμα αρνητικών επιπτώσεων, που ξεκινούν από την επιδείνωση του βιοτικού επιπέδου, την οικονομική αβεβαιότητα και την ψυχολογική ανασφάλεια μέχρι την ανεργία και την απόλυση, από τη σχετική μέχρι την απόλυτη ένδεια (Παπαγεωργίου, 2013).

Η κατάσταση αυτή επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό τις κοινωνικές ομάδες που έχουν λιγότερα προνόμια και μεγαλύτερες δυσκολίες στο να ανταπεξέλθουν στα προβλήματα που ανακύπτουν (π.χ. μονογονεϊκές οικογένειες, μετανάστες/-τριες, άτομα με ειδικές ανάγκες, άτομα τρίτης ηλικίας, νέοι/-ες και γυναίκες), οι οποίες είναι περισσότερο ευάλωτες στην ανεργία, την οικονομική εκμετάλλευση και τους μειωτικούς όρους απασχόλησης, με αποτέλεσμα να οδηγούνται πιο εύκολα στη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό (Πετμεζίδου & Παπαθεοδώρου, 2004). Στην πραγματικότητα, οι επιπτώσεις της κρίσης εμφανίζονται ακόμα πιο διευρυμένες από τη στιγμή που επηρεάζουν όχι μόνο την οικονομική ευμάρεια, αλλά την ίδια τη ζωή των ανθρώπων, την ψυχική τους ισορροπία, τις προσωπικές και οικογενειακές σχέσεις, την κοινωνική συνοχή και ειρήνη.

Μια από τις κύριες επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης συνιστά η υψηλή και σε πολλές περιπτώσεις μακροχρόνια ανεργία και η οικονομική επισφάλεια, που αποτελούν παράγοντες που αναφέρονται με μεγάλη συχνότητα ως επιβαρυντικοί για την ψυχολογική κατάσταση του ατόμου (Μπούρας & Λύκουρας, 2011), δημιουργώντας το αίσθημα της οικονομικής πίεσης. Όσον αφορά στην έμφυλη διάσταση της οικονομικής πίεσης, τα βιβλιογραφικά ευρήματα διαφέρουν. Οι Conger κ.ά. υποστηρίζουν ότι οι άνδρες βιώνουν υψηλότερα επίπεδα οικονομικής πίεσης συγκριτικά με τις γυναίκες, καθώς παραδοσιακά επικρατεί το πρότυπο του άνδρα-κουβαλητή μέσα στη διγονεϊκή οικογένεια, θέτοντάς του την ευθύνη για την εκπλήρωση των οικονομικών υποχρεώσεων της οικογένειας (Conger et al., 1990). Στον αντίποδα, βρίσκονται έρευνες που υποστηρίζουν ότι οι γυναίκες είναι εκείνες που βιώνουν υψηλότερα επίπεδα οικονομικής πίεσης. Επίσης, σύμφωνα με τη φεμινιστική θεωρία η εξήγηση για την αυξημένη οικονομική πίεση που βίωναν οι γυναίκες μπορεί να

δοθεί μέσω της μειονεκτικής θέσης των γυναικών στην αγορά εργασίας, η οποία ενέχει συχνά ανδροκρατούμενο χαρακτήρα, καθιστώντας πιο δύσκολο στις γυναίκες να εισέλθουν στην παραγωγική διαδικασία (Falconier & Epstein, 2010). Το βέβαιο είναι ότι η οικονομική κρίση δημιούργησε άνισες επιπτώσεις σε άνδρες και γυναίκες διαφορετικών χωρών, καθώς δεν εκδηλώθηκε με την ίδια ένταση σε όλες τις χώρες και σε αυτές που εφάρμοσαν τις πιο αυστηρές και παρατεταμένες πολιτικές λιτότητας, η κρίση είχε τις πιο οδυνηρές επιπτώσεις στις γυναίκες, με πρώτη τη μείωση της απασχόλησης και την αύξηση της ανεργίας. Για παράδειγμα, το 2014, το γυναικείο ποσοστό απασχόλησης ήταν χαμηλότερο από ό,τι το 2008 στις μισές χώρες της Ε.Ε., ενώ στις άλλες μισές ήταν υψηλότερο. Υπάρχει σημαντικός προβληματισμός ότι οι πολιτικές λιτότητας που, στις περισσότερες χώρες, συνδυάστηκαν με πολιτικές της ευελιξίας της αγοράς εργασίας και όπως στην Ελλάδα με την καταπάτηση βασικών εργασιακών δικαιωμάτων, πρόκειται να συμπαρασύρουν τις κατακτήσεις των γυναικών των προηγούμενων δεκαετιών, καθώς αλλάζει δραματικά το ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο που βοηθούσε τις γυναίκες στην αγορά εργασίας (Καραμεσίνη & Rubery, 2015, 18-19).

Τέλος, άλλες έρευνες κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι δεν υπάρχουν διαφορές φύλου στο βίωμα της αντιλαμβανόμενης οικονομικής πίεσης. Γυναίκες και άνδρες βιώνουν την ίδια πίεση και το ίδιο άγχος για τα οικονομικά τους, καθώς είναι εξίσου επιφορτισμένοι με τις οικονομικές υποχρεώσεις της οικογένειάς τους (Cutrona et al, 2003). Σε κάθε περίπτωση εκεί που συγκλίνουν οι έρευνες είναι η αναγνώριση των σημαντικών κοινωνικών επιπτώσεων του προβλήματος, ανεξάρτητα από τη διαφοροποίηση που παρουσιάζουν ως προς το ποσοστό έντασης που βιώνουν τα δύο φύλα.

Να σημειωθεί ότι η βία κατά των γυναικών είναι ένα πρόβλημα που διαπερνά όλους τους πολιτισμούς, όλες τις χώρες, όλες τις κοινωνίες, ανεξάρτητα από έθιμα ή παραδόσεις, κοινωνική τάξη, μόρφωση, επίπεδο υγείας κ.λπ. Αναγνωρίζεται πλέον ως έγκλημα με άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις, τόσο για τις γυναίκες θύματα, όσο και για την κοινωνία στο σύνολό της. Η βία κατά των γυναικών, ως φαινόμενο μοναδικής ιστορικής αντοχής λειτουργεί και αναπαράγεται με τη συμβολή ιδεολογημάτων, θεσμών και μηχανισμών, με πρώτον αυτόν της οικογένειας, καθοριστικού παράγοντα αναπαραγωγής του πλέγματος των κυρίαρχων αξιών της κοινωνίας. Όσο για τα ιδεολογήματα και τους μύθους που το περιβάλλουν και που συχνά θέλουν τα θύματα και όχι οι δράστες της να φέρουν την ευθύνη της, αφομοιώνονται πρόθυμα από τα μέλη της κοινωνίας και διαμορφώνουν συλλογική συνείδηση αποδοχής και ανοχής της βίας κατά των γυναικών. Ο όρος «βία κατά των γυναικών» περιλαμβάνει *«κάθε πράξη βίας που στηρίζεται στο φύλο και έχει ως αποτέλεσμα ή είναι δυνατό να έχει ως αποτέλεσμα, τη σωματική, σεξουαλική ή ψυχολογική βλάβη ή πόνο για τις γυναίκες, συμπεριλαμβανομένων των απειλών τέτοιων πράξεων, τον εξαναγκασμό ή την αυθαίρετη στέρηση της ελευθερίας είτε αυτό προκύπτει στη δημόσια είτε στην ιδιωτική ζωή»* (Πλατφόρμα Δράσης του Πεκίνο παρ. 113). Μάλιστα, σύμφωνα με την Πλατφόρμα Δράσης του Πεκίνου, αναγνωρίζεται ότι ορισμένες ομάδες γυναικών, όπως για παράδειγμα οι γυναίκες που ανήκουν σε μειονοτικές ομάδες, οι πρόσφυγες, οι μετανάστριες, οι μετανάστριες εργάτριες, οι γυναίκες σε φτώχεια που ζουν σε αγροτικές ή απομακρυσμένες κοινότητες, οι φτωχές γυναίκες, οι γυναίκες σε ιδρύματα ή κρατητήρια, τα κορίτσια, οι γυναίκες με αναπηρίες, οι ηλικιωμένες ή και οι γυναίκες που ζουν σε καταστάσεις ένοπλων συγκρούσεων, είναι ιδιαιτέρως ευάλωτες στη βία (παρ. 114) (United Nations, 1995).

Η ένταση και το άγχος με τα οποία βιώνουν τα μέλη των οικογενειών τη νέα οικονομική τους κατάσταση ως αποτέλεσμα της κρίσης οδηγεί συχνά σε πιο έντονα και πιο επικίνδυνα περιστατικά βίας (ενδοοικογενειακή βία), αλλά και σε σωματική και σεξουαλική κακοποίηση, καθώς και σε διάφορες μορφές παρενόχλησης σε χώρους εργασίας (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2013).

Στη βάση των παραπάνω και στο πλαίσιο της συγκεκριμένης έρευνας, διερευνήθηκε αρχικά ο βαθμός συσχέτισης του φαινομένου της έμφυλης βίας - και συγκεκριμένα αυτής κατά των γυναικών - με την οικονομική κρίση και ιδιαίτερα εάν οι αρνητικές επιπτώσεις στον τομέα της οικονομίας και της κοινωνίας ενισχύουν τις ήδη υπάρχουσες διακρίσεις. Ως αρνητικές επιπτώσεις αναφέρονται για παράδειγμα η περιστολή των εργασιακών δικαιωμάτων, η κοινωνική και εργασιακή ανασφάλεια καθώς και ο χαρακτήρας των κοινωνικών συνεπειών που αποτυπώνονται με την αμφισβήτηση της έμφυλης ενδοοικογενειακής ανισότητας, η οποία εκδηλώνεται μέσα από τη συντήρηση παραδοσιακών εξουσιαστικών ρόλων και κυριαρχικών δικαιωμάτων του άνδρα στην οικογένεια, καθώς και του περιεχομένου εκείνων των κοινωνικο-οικονομικών δομών εξουσίας και πατριαρχικών στερεοτύπων που νομιμοποιούν ηθικά, τόσο στη δημόσια όσο και στην ιδιωτική σφαίρα, διάφορες εκδηλώσεις βίας κατά των γυναικών.

Περαιτέρω διερευνάται η ορατότητα του φαινομένου, εάν συνδέεται με ρατσιστικές ιδεολογίες και ολοκληρωτικού χαρακτήρα πρότυπα και σε ποιον βαθμό καταγγέλλονται περιστατικά βίας, η απονομιμοποίηση μορφών βίας που επιχειρείται συχνά και οι πιθανές νέες μορφές που παρουσιάζει το φαινόμενο αυτό ιδιαίτερα απέναντι σε ευάλωτες ομάδες γυναικών που αντιμετωπίζουν πολλαπλές διακρίσεις, όπως οι γυναίκες πρόσφυγες, πολλές από τις οποίες έχουν κακοποιηθεί στις χώρες τους ή στις χώρες φιλοξενίας ή/και είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων, ή απέναντι σε γυναίκες άνεργες ή με επισφαλή θέση και χαμηλού κύρους εργασία.

Παράλληλα, το ενδιαφέρον της έρευνας εστιάζει στην πρόσληψη του φαινομένου από τις ίδιες τις γυναίκες που υπήρξαν θύματα εκδηλώσεων βίας, στην άποψή τους για τους υποστηρικτικούς μηχανισμούς φορέων και για τις μορφές παρέμβασης, έτσι ώστε να διερευνηθεί η αποτελεσματικότητα ή και οι αδυναμίες από τη δράση επιμέρους φορέων και υπηρεσίες δομών, ή τον συντονισμό δικτύου φορέων, δομών και συμβουλευτικών κέντρων για την πρόληψη και αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών, να ενταθούν οι δράσεις ενημέρωσης και στοχευμένης εκπαίδευσης σε στελέχη φορέων και οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών που δραστηριοποιούνται σε θέματα έμφυλης βίας, καθώς και οι παρεμβάσεις με προγράμματα ευαισθητοποίησης στο σχολικό περιβάλλον αναφορικά με την έμφυλη ισότητα.

Αξιοποιώντας αρχικά τα προαναφερόμενα διερευνήθηκαν οι προεκτάσεις και η εντατικοποίηση των συνεπειών της οικονομικής κρίσης στο φαινόμενο της βίας, όπως εκλαμβάνονται από τα άτομα που συμμετείχαν στην έρευνα, έτσι ώστε να υπάρχει η δυνατότητα της επικαιροποίησης των δομικών χαρακτηριστικών τόσο των θυμάτων βίας όσο και των δραστών.

Στη βάση αυτής της ανάδειξης δεικτών, μπορούν να διατυπωθούν τα ερευνητικά ερωτήματα που ενσωματώνουν ευρύτερους προβληματισμούς και συμπυκνώνουν την εσωτερική λογική ακολουθία σειράς ερωτήσεων προς ένα κοινό εννοιολογικό περιεχόμενο και με ευρήματα που θα προκύψουν από τη διενέργεια των συνεντεύξεων.

Ως εκ τούτου, για την υλοποίηση της έρευνας γνώμης τέθηκαν τα εξής **ερευνητικά ερωτήματα**:

- Η αποτύπωση του προφίλ ανδρών και γυναικών ως δράστη και θύμα σε περιστατικά βίας με έμφαση στα δημογραφικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά (ηλικία, εκπαιδευτικό επίπεδο, οικονομική κατάσταση, εθνικότητα, κ.λπ.).
- Η διερεύνηση του ρόλου του ευρύτερου κοινωνικού, οικογενειακού, συγγενικού περιβάλλοντος στην υποστήριξη των γυναικών θυμάτων βίας.
- Οι ανάγκες των γυναικών θυμάτων βίας για στήριξη σε πολλαπλά επίπεδα (νομική, ψυχολογική, εργασιακή, υγειονομική, συμβουλευτική, κ.λπ.).
- Η διερεύνηση και η καταγραφή της στάσης και της αντίδρασης των γυναικών απέναντι στη βία.
- Η αποτίμηση των προβλημάτων και οι συνέπειες των περιστατικών βίας στο επίπεδο της καθημερινότητας σε πρακτικά και συναισθηματικά ζητήματα που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες θύματα.
- Η εξέταση και η αποτύπωση του βαθμού πληροφόρησης των γυναικών, καθώς και η αξιοποίηση των δράσεων και των υπηρεσιών που στοχεύουν στην αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών.
- Η επάρκεια και η αποτελεσματικότητα των πολιτικών και δράσεων που αφορούν τόσο στην καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών όσο και στην υποστήριξη των θυμάτων.

Δεδομένου ότι:

- οι υποθέσεις εργασίας θα πρέπει να διέπονται από σαφήνεια και να εκφράζονται με όρους που παράγουν δεδομένα που μπορούν να ελεγχθούν, συνηθέστερα ποσοτικά,
- η υπόθεση είναι μια κατάσταση που πρέπει να επαληθευτεί ή να απορριφθεί (κριτήριο επαλήθευσης ή διαψευσιμότητας),
- είναι μια διατύπωση υπό αίρεση, που εξηγεί τη σχέση μεταξύ δύο μεταβλητών,
- βασικό χαρακτηριστικό της υπόθεσης εργασίας είναι η μετατροπή ενός πιθανώς πολύπλοκου ερωτήματος σε μια δυαδική οντότητα, που αξιολογείται με Ναι/Όχι,

η ομάδα έργου διατύπωσε τις εξής υποθέσεις εργασίας για την εν λόγω μελέτη:

Υπόθεση εργασίας 1: η οικονομική κρίση δεν αποτελεί από μόνη της γενεσιουργό αιτία των περιστατικών βίας

Υπόθεση εργασίας 2: η πίεση που βιώνουν τα μέλη των οικογενειών ως αποτέλεσμα της κρίσης οδηγεί συχνά σε πιο έντονα περιστατικά βίας

Υπόθεση εργασίας 3: η κρίση οδήγησε σε αύξηση των περιστατικών βίας

Υπόθεση εργασίας 4: το φαινόμενο της βίας εντάθηκε σε βάρος γυναικών με υψηλή ευαλωτότητα.

1.5 Ερευνητικό εργαλείο

Επομένως, για τη μεθοδολογία της έρευνας διαμορφώθηκαν και υιοθετήθηκαν ορισμένες βασικές αρχές που καθόρισαν την πορεία της έρευνας και αποτέλεσαν τη βάση για την κατασκευή των ερευνητικών εργαλείων, καθώς και τους ιχνηλάτες για τη συλλογή και επεξεργασία του υλικού (Παππάς, 2002). Τόσο τα θεωρητικά/ερευνητικά δεδομένα από τη βιβλιογραφική επισκόπηση όσο και οι ερευνητικές υποθέσεις καθόρισαν αφενός το περιεχόμενο των ερωτηματολογίων και αφετέρου την ανάλυση που πραγματοποιήθηκε. Τα ερευνητικά ερωτήματα που προαναφέρθηκαν αποτέλεσαν το πλαίσιο για το έντυπο ημι-δομημένης συνέντευξης που χρησιμοποιήθηκαν ως **εργαλείο της έρευνας**, το οποίο παρατίθεται στο Παράρτημα 1.

Για την κατάρτιση του ερωτηματολογίου ελήφθησαν υπόψη:

- Ο προσδιορισμός και η εξειδίκευση του στόχου της έρευνας.
- Η επιλογή της μεθόδου συλλογής των δεδομένων.
- Η κατανόηση των χαρακτηριστικών των ερωτώμενων (γυναίκες εξυπηρετούμενες των Δομών του Δικτύου της ΓΓΙΦ).

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, ο προσδιορισμός και η εξειδίκευση του στόχου της έρευνας είναι οι έννοιες που πρέπει να καθοριστούν πρώτες, καθώς βάσει αυτών θα στηριχθεί η διαμόρφωση των ερωτήσεων (Ρόντος και Παπάνης, 2007). Επιπλέον, λήφθηκαν υπόψη βασικά κριτήρια για την επιστημονική και ερευνητική ορθότητα των ερωτηματολογίων, όπως να έχουν πληρότητα, σαφήνεια, συνοχή, κατάλληλη δομή, να περιλαμβάνουν ερωτήματα ελέγχου, να είναι όσο το δυνατόν πιο σύντομα και να επιδέχονται κωδικογραφικής και στατιστικής επεξεργασίας

Σχετικά με τη **διατύπωση των ερωτήσεων**, αποφασίσθηκε να είναι απλές και περιεκτικές χωρίς τεχνικούς όρους, ιδιωτισμούς, λέξεις σπάνιες και δυσνόητες.

Ακόμη, αποφασίσθηκε οι ερωτήσεις να είναι συνοπτικές, περιεκτικές και εύληπτες, ώστε να διευκολύνεται η κατανόηση και κατ' επέκτασή η απάντησή τους. Επιπλέον, λήφθηκε υπόψη ο οδηγός χρήσης μη σεξιστικής γλώσσας που εκπόνησε η ΓΓΙΦ.

1.6 Μέθοδοι συλλογής δεδομένων

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε μέσω **προσωπικών επιτόπιων συνεντεύξεων με δομημένο ερωτηματολόγιο (η ποσοτική έρευνα γίνεται με δομημένο ερωτηματολόγιο με κλειστές ή ανοιχτές ερωτήσεις) σε γυναίκες που έχουν υποστεί ή υφίστανται κάποια μορφή έμφυλης βίας και έχουν απευθυνθεί σε δομές στήριξης γυναικών θυμάτων βίας κατά προτίμηση των δομών του Δικτύου της ΓΓΙΦ (Συμβουλευτικά Κέντρα, Ξενώνες Φιλοξενίας).**

Ειδικότερα, αφού επιλέχθηκαν Δομές με εμβέλεια την Αττική και τη Θεσσαλονίκη, καθώς και σε μικρότερα αστικά κέντρα πλησίον αυτών, η ανάδοχος εταιρία Γνώση Αναπτυξιακή Ι.Κ.Ε. ενημέρωσε εγγράφως και τηλεφωνικά τα στελέχη για τη διενέργεια της έρευνας, τους σκοπούς της και το περιεχόμενό της. Παράλληλα, η ΓΓΙΦ με επιστολή της προς τις Δομές του Δικτύου της ενημέρωσε τα στελέχη ότι επιτρέπεται η πρόσβαση της ερευνητικής ομάδας στους χώρους των Συμβουλευτικών Κέντρων, προκειμένου να διερευνηθούν οι επιτόπιες συνεντεύξεις. Στη συνέχεια, τα στελέχη των Δομών ενημέρωσαν τις εξυπηρετούμενές τους που πληρούσαν τα κριτήρια του δείγματος και διέθεσαν τα στοιχεία επικοινωνίας της ερευνητικής ομάδας, ώστε να έρθει σε επαφή οποιαδήποτε γυναίκα ενδιαφερόταν να λάβει μέρος στην έρευνα. Για λόγους τήρησης του απορρήτου, δεν δόθηκαν τα στοιχεία επικοινωνίας των γυναικών στην ερευνητική ομάδα, ενώ σε πολλές περιπτώσεις η τηλεφωνική επικοινωνία για τον προσδιορισμό του τόπου και του χρόνου της συνέντευξης έγινε με τη μεσολάβηση του στελέχους των Δομών.

Κατά τη διενέργεια της έρευνας, η ερευνητική ομάδα αντιμετώπισε μια σειρά από **δυσκολίες**, με κυριότερες τις εξής:

- Στάση δυσπιστίας για τους σκοπούς και το περιεχόμενο της έρευνας από ικανό αριθμό εξυπηρετούμενων γυναικών, με αποτέλεσμα να ανταποκριθούν σε μικρό βαθμό ή καθόλου γυναίκες που ανήκουν σε ορισμένες κοινωνικά ευάλωτες ομάδες (π.χ. πρόσφυγες και μετανάστριες).
- Μικρός αριθμός εξυπηρετούμενων γυναικών που να πληρούν τα κριτήρια του δείγματος. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν οι ξενώνες φιλοξενίας της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης, όπου φιλοξενούνται κατά κύριο λόγο προσφύγισες.
- Οικονομικές και πρακτικές δυσκολίες των γυναικών να μεταβούν στο Συμβουλευτικό Κέντρο στις περιπτώσεις που κατοικούν σε αγροτικές/απομονωμένες περιοχές.
- Ακύρωση των προκαθορισμένων ραντεβού για τη διενέργεια της συνέντευξης για προσωπικούς λόγους των γυναικών ή λόγω αντικειμενικών δυσκολιών, όπως έντονα καιρικά φαινόμενα, απεργία των μέσων μαζικής μεταφοράς, κ.λπ.
- Μη προσέλευση των γυναικών στα προκαθορισμένα ραντεβού, χωρίς προηγούμενη ειδοποίηση.
- Ύπαρξη περιόδων αυξημένων υποχρεώσεων των στελεχών των Δομών και ως εκ τούτου μικρή διαθεσιμότητα για εκτενή ενημέρωση και κινητοποίηση των εξυπηρετούμενων γυναικών (π.χ. συμμετοχή των στελεχών σε επιμορφωτικά σεμινάρια, διοργάνωση και συμμετοχή σε δράσεις για την 25^η Νοεμβρίου – Ημέρα για την εξάλειψη της βίας κατά των γυναικών, περίοδος αδειών εορτών, κ.λπ).
- Μικρή ανταπόκριση των Δομών με υψηλή δυναμικότητα, όπως το Συμβουλευτικό Κέντρο Αθήνας (Πολύκεντρο) και το Συμβουλευτικό Κέντρο Θεσσαλονίκης, γεγονός που αφενός οφείλεται στην επίδραση όλων των παραπάνω παραγόντων, αφετέρου δημιούργησε την ανάγκη η ομάδα έρευνας να εντείνει τις επαφές και τις απαιτήσεις με άλλα Συμβουλευτικά Κέντρα που στον αρχικό σχεδιασμό δεν προβλέπονταν.

2 Πορίσματα της πρωτογενούς έρευνας σε γυναίκες θύματα βίας

2.1 Στοιχεία έρευνας

Στο πλαίσιο της έρευνας διεξήχθησαν συνεντεύξεις με **70 γυναίκες θύματα έμφυλης βίας** που απευθύνθηκαν στις δομές του Δικτύου της ΓΓΙΦ, πανελλαδικής κάλυψης, με στόχο την παροχή υποστηρικτικών και συμβουλευτικών υπηρεσιών για την πρόληψη και καταπολέμηση των σημαντικότερων μορφών έμφυλης βίας (ενδοοικογενειακή βία, σεξουαλική παρενόχληση, βιασμός, trafficking) ή και πολλαπλών διακρίσεων.

Τα ερωτηματολόγια συμπληρώθηκαν κατά τη διάρκεια συνέντευξης που διενεργήθηκε από ειδικά εκπαιδευμένες συνεντεύκτριες. Το ερωτηματολόγιο ήταν αρκετά εκτεταμένο και περιλάμβανε 46 ερωτήματα κυρίως κλειστού τύπου. Ορισμένα ανοιχτού τύπου ερωτήματα χρησιμοποιήθηκαν για την αιτιολόγηση των απαντήσεων σε ειδικά ζητήματα σημαντικού ενδιαφέροντος.

Οι ενότητες του ερωτηματολογίου ήταν οι εξής:

- Κοινωνιο-δημογραφικά στοιχεία γυναίκας
- Περιστατικό/-ά βίας
- Κοινωνιο-δημογραφικά στοιχεία ατόμου που άσκησε βία
- Περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας
- Περιστατικά άλλης μορφής βίας

Πριν ξεκινήσει η ανάλυση των αποτελεσμάτων, θα πρέπει να διευκρινιστεί ότι το μικρό μέγεθος του δείγματος για τις γυναίκες θύματα βίας, δεν επιτρέπει τη γενίκευση των σχετικών αποτελεσμάτων στο σύνολο του γυναικείου πληθυσμού της Ελλάδος και αυτό έχει ως αποτέλεσμα, η συγκεκριμένη ανάλυση να αφορά μόνο τις συγκεκριμένες περιπτώσεις. Σύμφωνα με αυτή την διευκρίνιση είναι εφικτή η αποτύπωση των σχετικών αποτελεσμάτων με κατανομές συχνοτήτων και διαγράμματα.

Επιπλέον, θα πρέπει να επισημανθεί ότι, σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, οι καταγεγραμμένες περιπτώσεις αφορούσαν σχεδόν στο σύνολό τους ενδοοικογενειακή βία (68 γυναίκες ήτο το 97%) και μόλις οι περιπτώσεις 2 γυναικών (ήτοι 3%) αφορούσαν άλλα είδη βίας και ειδικότερα σεξουαλική παρενόχληση (Πίνακας 2.1). Η σχέση τους με το άτομο που ασκεί/άσκησε βία ήταν κατά κύριο λόγο είτε ο πρώην είτε ο νυν σύζυγος/σύντροφος, οπότε μιλάμε πρωτίστως για συζυγική/συντροφική βία (60 γυναίκες ήτοι 82%) και δευτερευόντως κάποιος συγγενής πρώτου βαθμού (πατέρας, τέκνο, αδερφός), ενώ το 3% των περιπτώσεων αφορούσε περιστατικά που σημειώθηκαν στον χώρο εργασίας με δράστες τον εργοδότη ή τον πελάτη (Πίνακας 2.2).

Πίνακας 2.1: Κατανομή του δείγματος ανά είδος βίας

	Συχνότητα	Ποσοστό
Ενδοοικογενειακή βία	68	97%
Σεξουαλική παρενόχληση	2	3%
Σύνολο	70	100%

Πίνακας 2.2: Σχέση με το άτομο που άσκησε βία

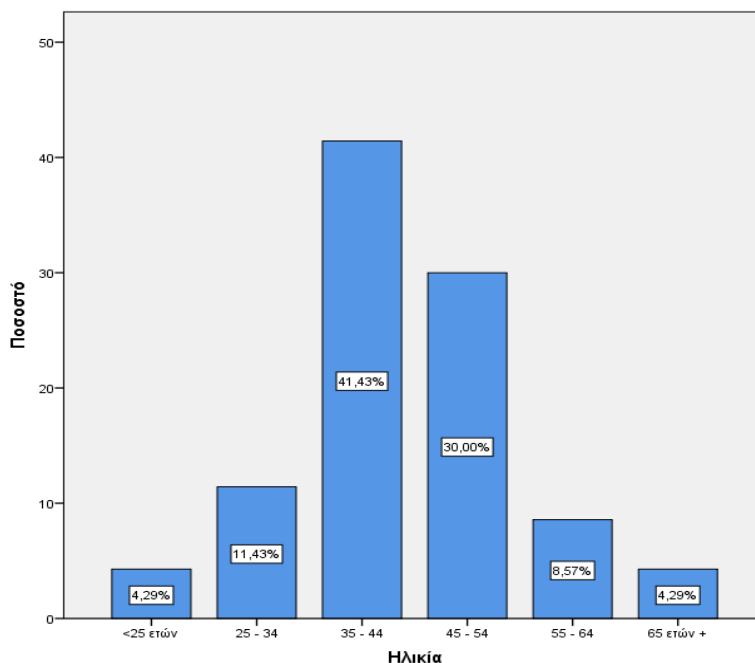
	Συχνότητα	Ποσοστό
Σύζυγος	23	32%
Πρώην Σύζυγος	33	45%
Σύντροφος	1	1%
Πρώην Σύντροφος	3	4%
Πατέρας	4	5%
Αδελφός/-ή	2	3%
Τέκνο	3	4%
Άλλο μέλος οικογένειας	2	3%
Εργοδότης	1	1%
Πελάτης	1	1%
Σύνολο	73	100%

2.2 Δημογραφικά στοιχεία δείγματος

Όσον αφορά στα δημογραφικά στοιχεία του δείγματος, όπως φαίνεται και στο Γράφημα 2.1, στις 70 περιπτώσεις γυναικών που συμμετείχαν στην έρευνα, υψηλότερη συγκέντρωση εμφανίζει η ηλικιακή τάξη 35-44 ετών (περίπου 30%) και έπειτα η ηλικιακή τάξη 45-54 ετών (περίπου 40%).

Σχετικά με την οικογενειακή κατάσταση, την υψηλότερη συγκέντρωση καταγράφει η κατηγορία των γυναικών που βρίσκονται σε διάσταση (40%), η οποία στις περισσότερες περιπτώσεις αποτελεί ένα ενδιάμεσο στάδιο εγκατάλειψης της κακοποιητικής σχέσης που συχνά εντείνει την κακοποίηση, καθώς ο πρώην σύζυγος/σύντροφος εκδηλώνει βίαιη και εκδικητική συμπεριφορά για την απόφαση της γυναίκας. Σημαντικός ήταν και ο αριθμός των έγγαμων (25,7%) αλλά και των διαζευγμένων γυναικών (20%), ενώ στον αντίποδα βρίσκεται ο μειωμένος αριθμός άγαμων γυναικών, ελεύθερων, χήρων ή με σύντροφο (Πίνακας 2.3, Γράφημα 2.2).

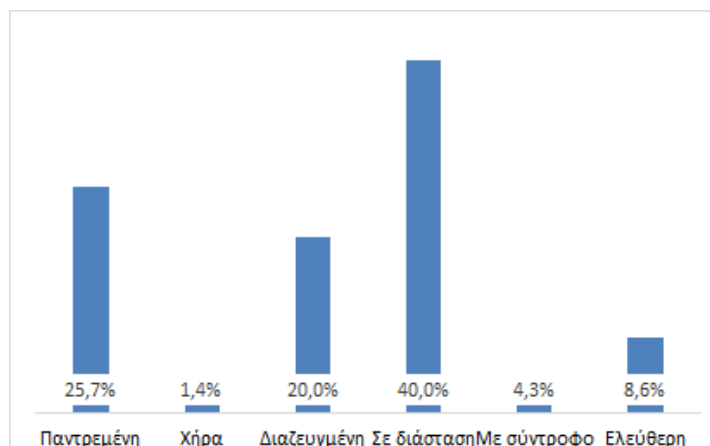
Γράφημα 2.1: Κατανομή του δείγματος ανά ηλικιακή τάξη

Πίνακας 2.3: Κατανομή του δείγματος ανά οικογενειακή κατάσταση

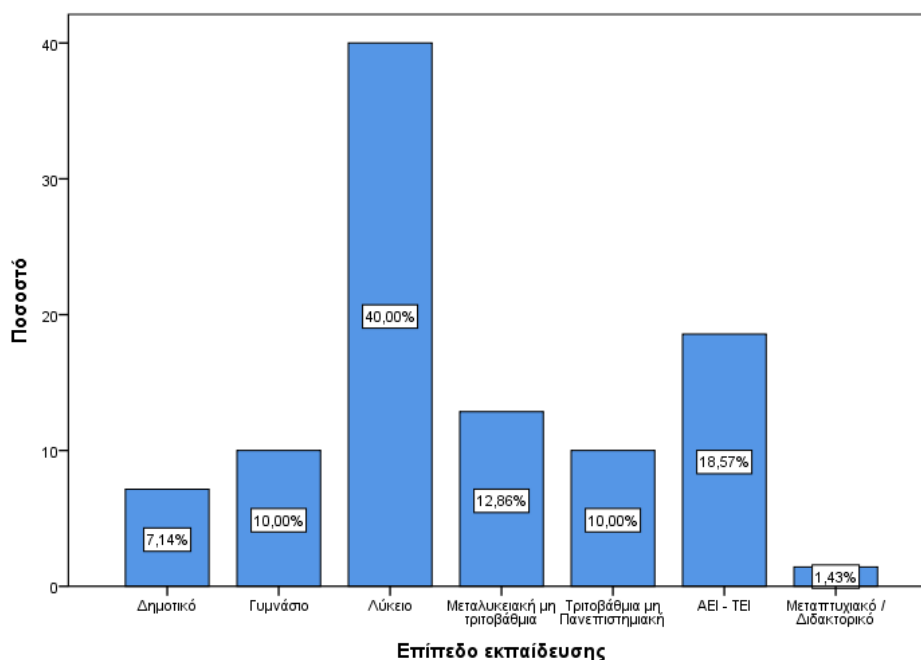
	Συχνότητα	Ποσοστό
Παντρεμένη	18	25,7%
Χήρα	1	1,4%
Διαζευγμένη	14	20,0%
Σε διάσταση	28	40,0%
Με σύντροφο	3	4,3%
Ελεύθερη	6	8,6%
Σύνολο	70	100%

Γράφημα 2.2: Κατανομή του δείγματος ανά οικογενειακή κατάσταση

Αναφορικά με το επίπεδο εκπαίδευσης του δείγματος, καταγράφεται υψηλή συγκέντρωση στη δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση, καθώς, όπως παρουσιάζεται στο Γράφημα 2.3, η πλειοψηφία των ερωτώμενων ήταν απόφοιτες Λυκείου (περίπου 40%), ενώ περίπου 1 στις 5 ήταν πτυχιούχοι ΑΕΙ - ΤΕΙ.

Γράφημα 2.3: Κατανομή του δείγματος ανά επίπεδο εκπαίδευσης

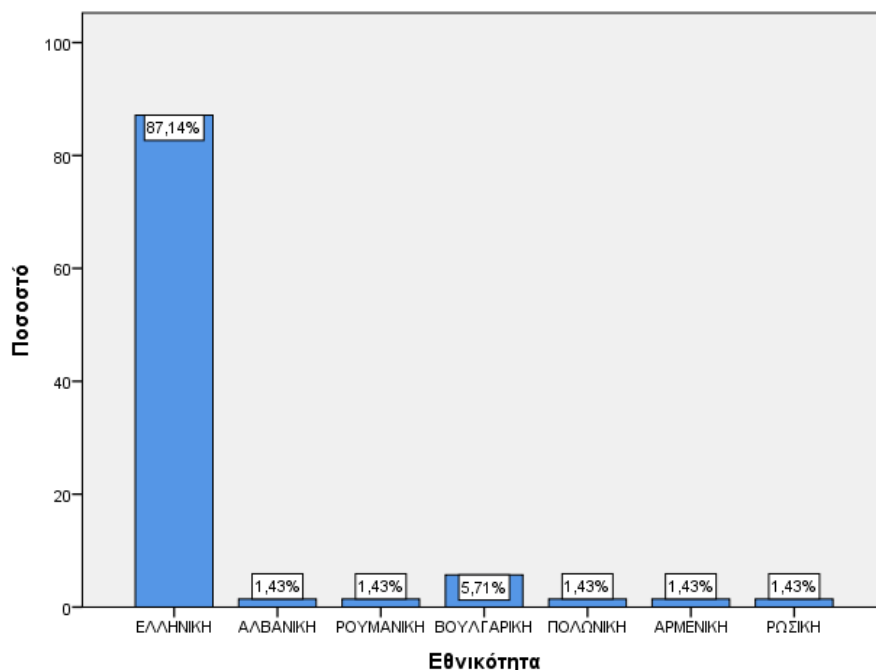

Η πλειονότητα των γυναικών που δέχθηκε να λάβει μέρος στην έρευνα ήταν ελληνικής εθνικότητας (οι 61 από τις 70 ερωτώμενες ήτοι το 87,1%) (Πίνακας 2.4, Γράφημα 2.4) και ακολουθούν οι γυναίκες βουλγαρικής εθνικότητας (4 από τις 70, δηλ. 5,7%).

Πίνακας 2.4: Κατανομή του δείγματος ανά εθνικότητα

	Συχνότητα	Ποσοστό
ΕΛΛΗΝΙΚΗ	61	87,1
ΑΛΒΑΝΙΚΗ	1	1,4
ΡΟΥΜΑΝΙΚΗ	1	1,4
ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΗ	4	5,7
ΠΟΛΩΝΙΚΗ	1	1,4
ΑΡΜΕΝΙΚΗ	1	1,4
ΡΩΣΙΚΗ	1	1,4
Total	70	100,0

Γράφημα 2.4: Κατανομή του δείγματος ανά εθνικότητα

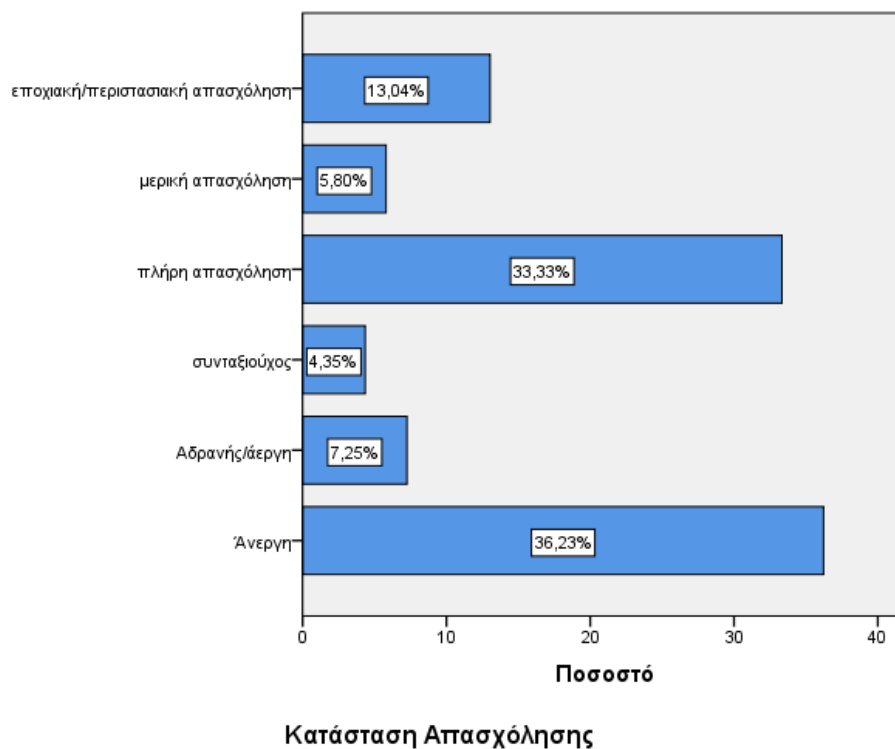

Όσον αφορά στην κατάσταση απασχόλησης, παρατηρείται ισοκατανομή ανάμεσα στις άνεργες (36,2%) και στις εργαζόμενες ερωτώμενες πλήρους απασχόλησης (33,3%), ενώ 13 από τις 70 γυναίκες εργάζονται σε θέσεις είτε μερικής είτε εποχιακής / περιστασιακής απασχόλησης, ενώ μία ερωτώμενη δεν απάντησε στο εν λόγω ερώτημα (Πίνακας 2.5, Γράφημα 2.5).

Πίνακας 2.5: Κατανομή του δείγματος ανά κατάσταση απασχόλησης γυναίκας

	Συχνότητα	Ποσοστό
Άνεργη	25	36,2
Αδρανής/άνεργη	5	7,2
συνταξιούχος	3	4,3
πλήρη απασχόληση	23	33,3
μερική απασχόληση	4	5,8
εποχιακή/περιστασιακή απασχόληση	9	13,0
Total	69	100,0

Γράφημα 2.5: Κατανομή του δείγματος ανά κατάσταση απασχόλησης γυναίκας

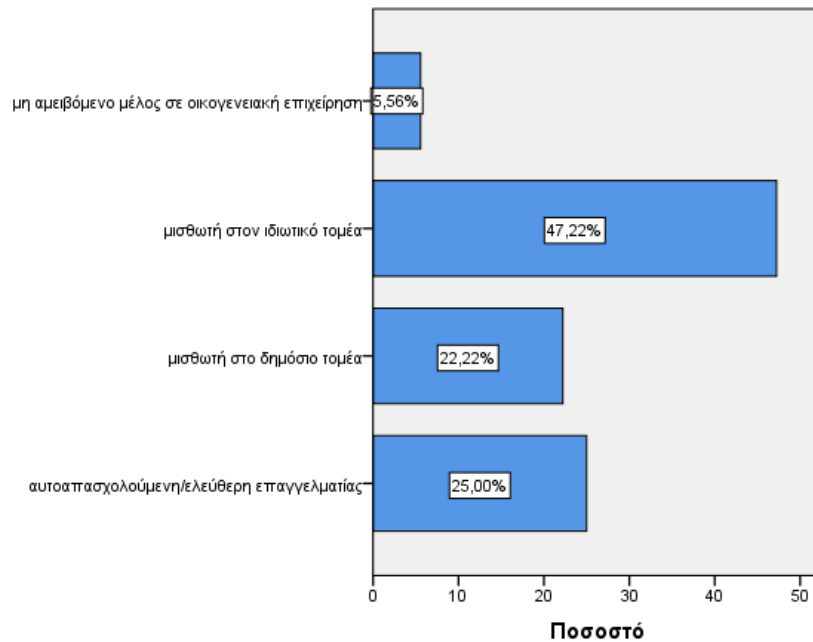

Από τις 36 ερωτώμενες που δήλωσαν εργαζόμενες, οι 17 απασχολούνται στον ιδιωτικό τομέα (ως μισθωτές ή μη αμειβόμενα μέλη στην οικογενειακή επιχείρηση) (47,2%), ενώ 9 γυναίκες δήλωσαν ότι ασκούν ελεύθερο επάγγελμα (25%) και 8 ότι απασχολούνται ως μισθωτές στον δημόσιο τομέα (22,2%) (Πίνακας 2.6, Γράφημα 2.6).

Πίνακας 2.6: Κατανομή του δείγματος ανά σχέση εργασιακής απασχόλησης

	Συχνότητα	Ποσοστό
αυτοαπασχολούμενη/ελεύθερη επαγγελματίας	9	25,0
μισθωτή στο δημόσιο τομέα	8	22,2
μισθωτή στον ιδιωτικό τομέα	17	47,2
μη αμειβόμενο μέλος σε οικογενειακή επιχείρηση	2	5,6
Total	36	100,0

Γράφημα 2.6: Κατανομή του δείγματος ανά σχέση εργασιακής απασχόλησης

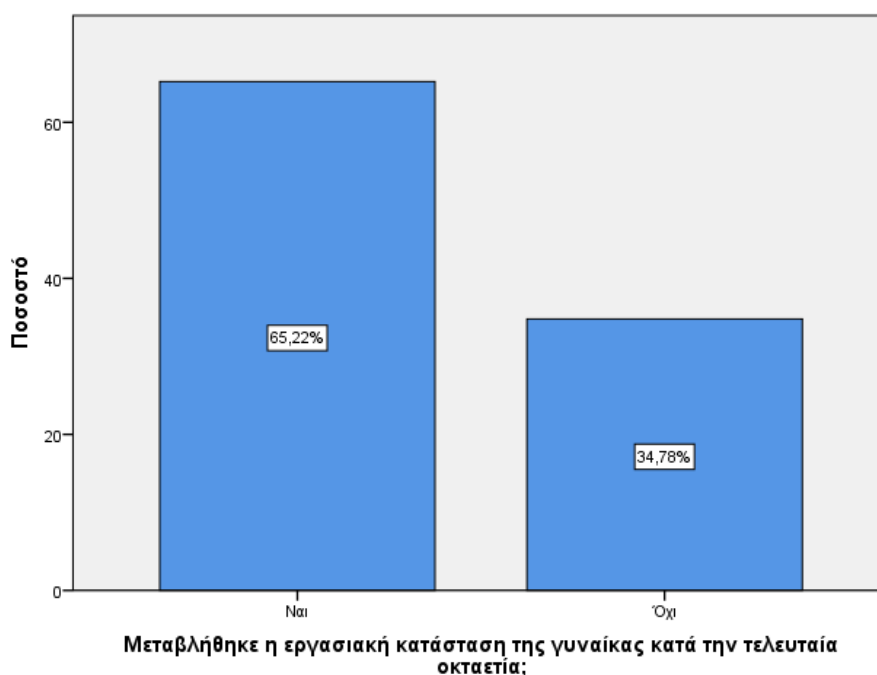
Σχέση εργασιακής απασχόλησης

Αναφορικά με τη μεταβολή της εργασιακής κατάστασης κατά την τελευταία οκταετία, το 65,2% των ερωτώμενων απάντησε καταφατικά (Πίνακας 2.7, Γράφημα 2.7), διευκρινίζοντας ότι οι αλλαγές συνίσταντο για ένα σημαντικό ποσοστό (17,8%) σε μείωση του μισθού ή και αλλαγές στις ώρες εργασίας, ενώ αξιόλογο είναι και το ποσοστό των γυναικών που την τελευταία οκταετία προέβησαν σε παύση των δραστηριοτήτων της δική τους επιχείρησης ή της οικογενειακής επιχείρησης στην οποία απασχολούνταν. Όλες οι παραπάνω μεταβολές απορρέουν από τις δυσμενείς επιδράσεις της οικονομικής κρίσης στο ελληνικό παραγωγικό σύστημα και την ελληνική αγορά εργασίας, που κλυδωνίζονται από την αποδυνάμωση της ανταγωνιστικότητας και της βιωσιμότητας των ελληνικών επιχειρήσεων, τη δραστική μείωση των θέσεων εργασίας και την απορρύθμιση των εργασιακών σχέσεων. Αξίζει επίσης να αναφερθούν ότι από τις 45 γυναίκες που δήλωσαν ότι βίωσαν μεταβολές στο εργασιακό περιβάλλον 5 περιπτώσεις επανήλθαν στην αγορά εργασίας είτε γιατί δεν μπορούσαν να ανταπεξέλθουν στα έξοδα που συνεπάγονταν η αποχώρηση από την κακοποιητική σχέση είτε γιατί οι συνθήκες το επέτρεψαν (π.χ. δεν υπήρξε πλέον η ανάγκη για τη φροντίδα των παιδιών). Επίσης, λόγω της εγκατάλειψης της συζυγικής/συντροφικής σχέσης, κάποιες από τις ερωτώμενες που συνυπήρχαν στον ίδιο εργασιακό χώρο με τους συζύγους/συντρόφους, αναγκάστηκαν να αποχωρήσουν, με αποτέλεσμα είτε να μείνουν άνεργες είτε να βρουν άλλη εργασία (Πίνακας 2.8). Σημειώνεται ότι υπήρξε 1 ερωτώμενη που δεν έδωσε στοιχεία σχετικά με τη μεταβολή της εργασιακής της κατάστασης.

Πίνακας 2.7: Μεταβολή εργασιακής κατάστασης των γυναικών κατά την τελευταία οκταετία

	Συχνότητα	Ποσοστό
Ναι	45	65,2
Όχι	24	34,8
Total	69	100,0

Γράφημα 2.7: Μεταβολή εργασιακής κατάστασης των γυναικών κατά την τελευταία οκταετία

Πίνακας 2.8: Κυριότερες μεταβολές στην εργασιακή κατάσταση των γυναικών κατά την τελευταία οκταετία

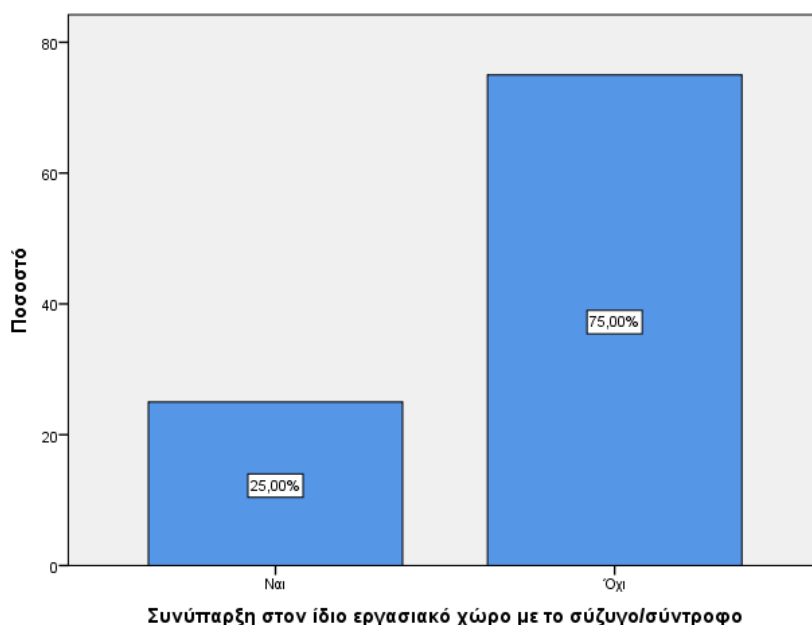
	Συχνότητα	Ποσοστό
σταμάτησε να δουλεύει με τη γέννηση του παιδιού	4	8,9%
απολύθηκε	4	8,9%
έκλεισε την επιχείρησή της ή την οικογενειακή επιχείρησή	6	13,3%
συνταξιοδοτήθηκε	2	4,4%
(επανε)ένταξη στην αγορά εργασίας	5	11,1%
αλλαγή εργοδότη	3	6,7%
αλλαγή όρων εργασίας (μείωση μισθού, μεταβολή ωρών εργασίας)	8	17,8%
εργαζόταν μαζί με τον σύζυγο & έμεινε άνεργη ή βρήκε άλλη δουλειά όταν χώρισαν	3	6,7%
περιστασιακή απασχόληση & εναλλαγή με περιόδους ανεργίας	5	11,1%
άλλο	5	11,1%
Total	45	100,0%

Σχετικά με τη συνύπαρξη των γυναικών στον ίδιο εργασιακό χώρο με τον σύζυγο ή σύντροφο, οι 48 από τις 64 ερωτώμενες απάντησαν αρνητικά (75%) (Πίνακας 2.9, Γράφημα 2.8 Πίνακας 2.9). Από την άλλη πλευρά, όσες γυναίκες απάντησαν θετικά (25%), δήλωσαν ότι η επαγγελματική σχέση με τον σύζυγο ή σύντροφο ήταν ιεραρχική (με τον σύζυγο αφεντικό) ή ότι υπήρξαν συνιδιοκτήτες σε επιχείρηση ή ότι και οι δύο ήταν υπάλληλοι στην ίδια ιεραρχική βάση, ενώ 6 ερωτώμενες δεν απάντησαν στο εν λόγω ερώτημα.

Πίνακας 2.9: Συνύπαρξη στον ίδιο εργασιακό χώρο με τον σύζυγο/σύντροφο

		Συχνότητα	Ποσοστό
Valid	Ναι	16	25,0
	Όχι	48	75,0
Total		64	100,0

Γράφημα 2.8: Συνύπαρξη στον ίδιο εργασιακό χώρο με τον σύζυγο/σύντροφο

Από τις 34 γυναίκες που δεν εργάζονται τη χρονική στιγμή διενέργειας της έρευνας, η πλειοψηφία δηλώνει ως κύρια αιτία τη δυσκολία εύρεσης εργασίας (41,2%) και ακολουθούν οι οικογενειακές υποχρεώσεις με ποσοστό 32,4%, ενώ το υπόλοιπο 26,4% ισοκατανέμεται μεταξύ των απαντήσεων που αφορούν σε «σπουδές», «επιθυμία του συζύγου/συντρόφου» και «επιθυμία της ίδιας της γυναίκας» (Πίνακας 2.10, Γράφημα 2.9). Αξίζει να επισημανθεί ότι, όσον αφορά στις 3 γυναίκες που απάντησαν ότι δεν εργάζονται λόγω δικής τους επιθυμίας:

- η μία εξ αυτών δηλώνει ότι λόγω των οικογενειακών υποχρεώσεων, με την είσοδό της στην αγορά εργασίας θα αναγκαστεί να δεχτεί τη συμμετοχή της οικογένειας προέλευσης του

συζύγου στη φύλαξη και φροντίδα των παιδιών, κάτι το οποίο δεν το επιθυμεί γιατί η άσκηση βίας εναντίον της προέρχεται σε πολλές περιπτώσεις και από την οικογένεια προέλευσης του συζύγου

- η μία εξ αυτών δηλώνει ότι δεν επιθυμεί να εργαστεί καθώς αντιμετωπίζει κάποια προβλήματα σωματικής και ψυχικής υγείας, δεν έχει ελκυστικό εργασιακό προφίλ καθώς είναι μεγάλη σε ηλικία, με χαμηλό εκπαιδευτικό επίπεδο (απόφοιτος δημοτικού) και δεν διαθέτει προϋπηρεσία λόγω του ότι δεν χρειάστηκε να εργαστεί εξαιτίας της πρότερης αλλά και της τρέχουσας καλής οικονομικής κατάστασης της οικογένειας
- η μία εξ αυτών δηλώνει ότι δεν επιθυμεί να εργαστεί γιατί δεν είναι στην ψυχολογική κατάσταση να εισέλθει στην αγορά εργασίας
- η μία εξ αυτών δηλώνει ότι δεν επιθυμεί να εργαστεί γιατί πέραν των οικογενειακών υποχρεώσεων, δεν θέλει να την εκμεταλλεύεται οικονομικά ο σύζυγος ο οποίος είναι εξαρτημένος από τα τυχερά.

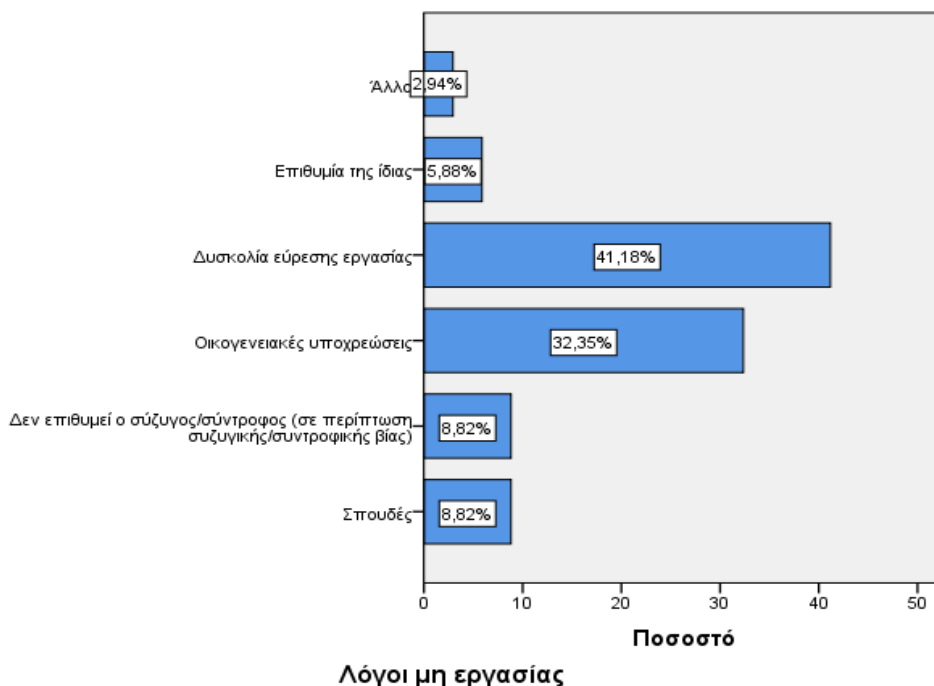
Όσον αφορά στις γυναίκες που απάντησαν «άλλο», διευκρίνισαν ότι:

- δύο εξ αυτών δεν μπορούν να βρουν εργασία λόγω ρατσιστικής αντιμετώπισης (με βάση την εθνότητα ή την ηλικία),
- δύο μετανάστριες δεν εργάζονται γιατί η μία δεν γνωρίζει καλά την ελληνική γλώσσα και η άλλη δεν διαθέτει νόμιμα έγγραφα παραμονής,
- μία γυναίκα γιατί είναι επιθυμία της μητέρας της ώστε να φροντίζει εκείνη και τον σχιζοφρενή αδερφό της
- μία γυναίκα γιατί την αναζητά και την απειλεί ο πρώην σύντροφος στο χώρο εργασίας.

Πίνακας 2.10: Λόγοι μη εργασίας

	Συχνότητα	Ποσοστό
Σπουδές	3	8,8
Δεν επιθυμεί ο σύζυγος/σύντροφος (σε περίπτωση συζυγικής/συντροφικής βίας)	3	8,8
Οικογενειακές υποχρεώσεις	11	32,4
Δυσκολία εύρεσης εργασίας	14	41,2
Επιθυμία της ίδιας	3	8,8
Total	34	100,0

Γράφημα 2.9: Λόγοι μη εργασίας

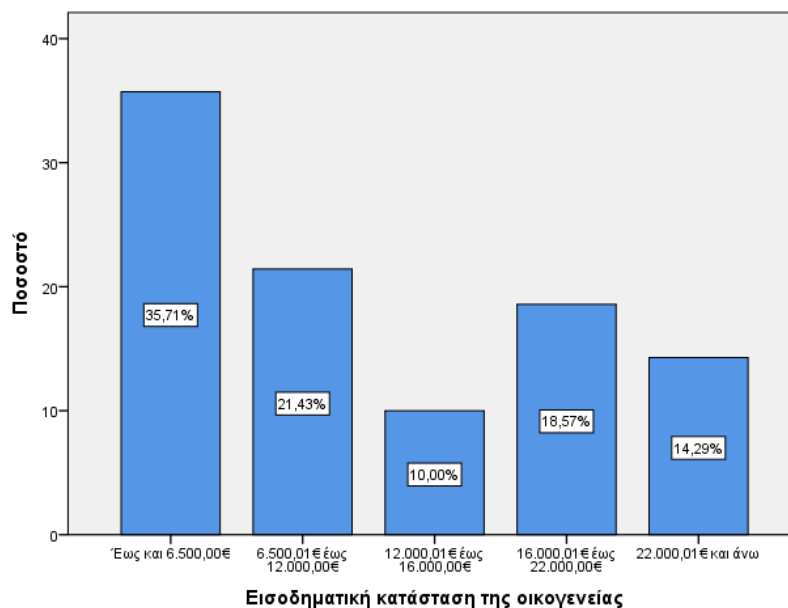

Αναφορικά με την οικογενειακή εισοδηματική κατάσταση των ερωτώμενων, παρατηρείται διασπορά απαντήσεων, με σημαντικό ποσοστό των γυναικών (περίπου 35%) να αναφέρει ότι το ετήσιο εισόδημά τους δεν ξεπερνά τα 6.500 € (Πίνακας 2.11, Γράφημα 2.10), γεγονός που οφείλεται και στο ότι η πλειοψηφία του δείγματος (45 από τις 70) συντίθεται από διαζευγμένες ή γυναίκες σε διάσταση, οπότε πρόκειται για μονογονεϊκά νοικοκυριά, ενώ παράλληλα μόνο οι 23 από τις 70 απασχολούνται σε θέσεις πλήρους εργασίας (33%). Το γεγονός αυτό συνεπάγεται την ανεπαρκή οικονομική αυτοτέλεια των γυναικών αυτών που σε αρκετές περιπτώσεις είναι και μητέρες ανήλικων και εξαρτώμενων τέκνων, δημιουργώντας πολλαπλασιαστικά προβλήματα στη διαβίωσή τους. Επιπλέον, αν συνυπολογιστεί ότι και ένα σημαντικό ποσοστό (21,4%) των ερωτώμενων γυναικών λαμβάνει εισοδήματα από 6.500 έως 12.000 ευρώ, είναι σαφής η δυσμενής εισοδηματική κατάσταση περισσότερου από το ήμισυ του δείγματος (57,1%). Στις μεσαίες εισοδηματικές τάξεις (από 12.000 έως 22.000 ευρώ) ανήκει το 28,6% και μόλις 10 από τις 70 γυναίκες (ήτοι το 14,3% απολαμβάνουν εισόδημα άνω των 22.000 ευρώ (Πίνακας 2.12, Γράφημα 2.11).

Πίνακας 2.11: Εισοδηματική κατάσταση της οικογένειας

	Συχνότητα	Ποσοστό
Έως και 6.500,00€	25	35,7
6.500,01€ έως 12.000,00€	15	21,4
12.000,01€ έως 16.000,00€	7	10,0
16.000,01€ έως 22.000,00€	13	18,6
22.000,01€ και άνω	10	14,3
Σύνολο	70	100,0

Γράφημα 2.10 Εισοδηματική κατάσταση της οικογένειας

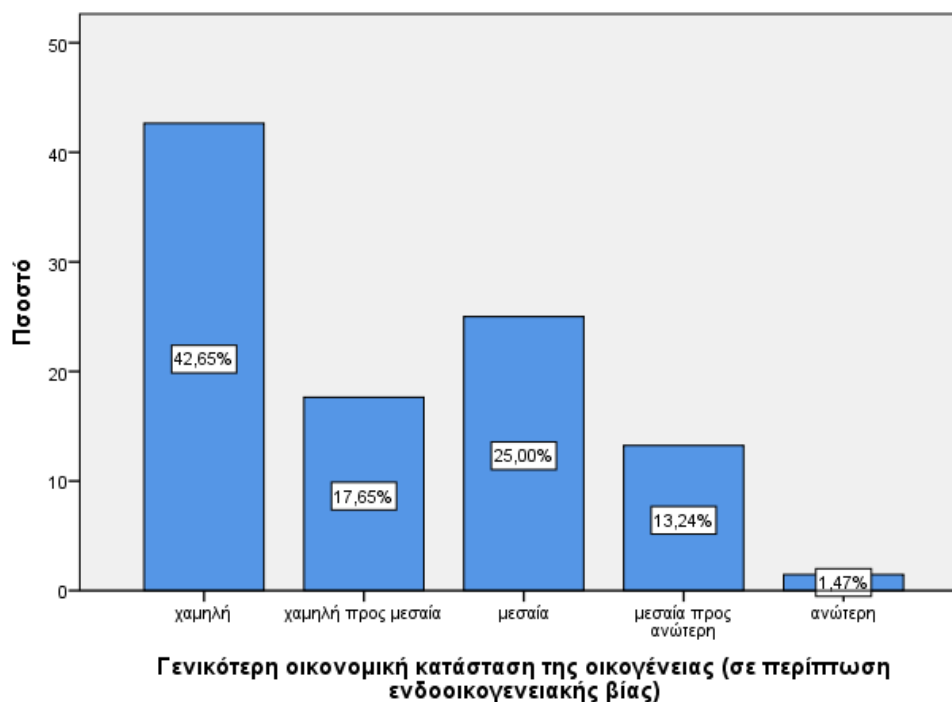

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, είναι συνακόλουθη η ανεπάρκεια του γενικότερου οικονομικού επιπέδου της οικογένειας για σημαντικό ποσοστό των γυναικών του δείγματος, καθώς το 42,6% δηλώνει χαμηλή και χαμηλή προς μεσαία οικονομική κατάσταση, ενώ μεσαία και μεσαία προς ανώτερη δηλώνουν αντίστοιχα το 25% και το 13,2% (Πίνακας 2.12, Γράφημα 2.12). Καθώς η ερώτηση αυτή αφορούσε μόνο τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας, δεν απαντήθηκε από τις 2 γυναίκες του δείγματος που είναι θύματα σεξουαλικής παρενόχλησης.

Πίνακας 2.12: Γενικότερη οικονομική κατάσταση της οικογένειας (σε περίπτωση ενδοοικογενειακής βίας)

	Συχνότητα	Ποσοστό
χαμηλή	29	42,6
χαμηλή προς μεσαία	12	17,6
μεσαία	17	25,0
μεσαία προς ανώτερη	9	13,2
ανώτερη	1	1,5
Σύνολο	68	100,0

Γράφημα 2.11 Γενικότερη οικονομική κατάσταση της οικογένειας

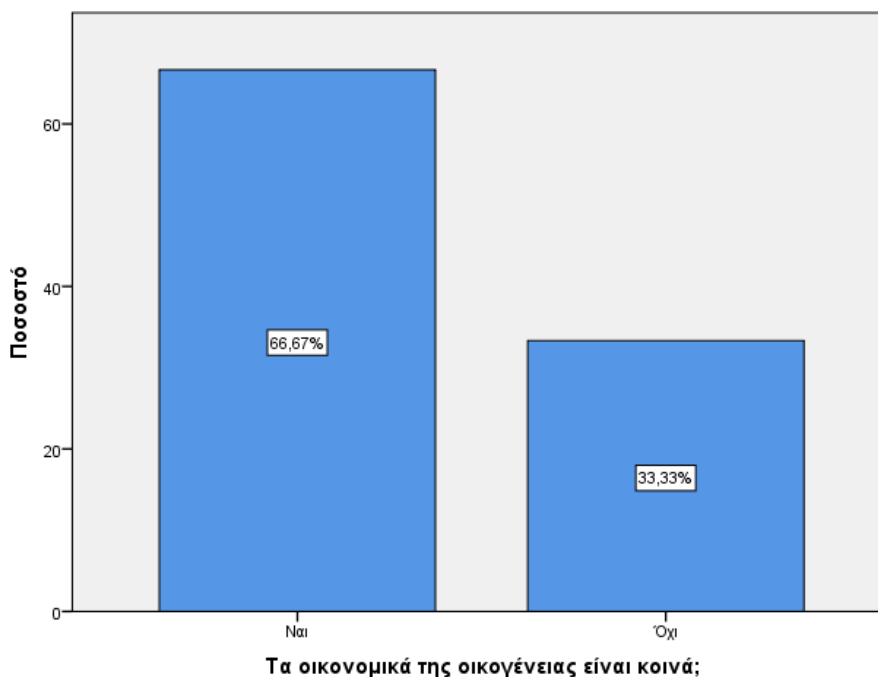

Στο ερώτημα εάν τα οικονομικά της οικογένειας είναι/ήταν κοινά, το 66,7% των ερωτώμενων απάντησε θετικά (Πίνακας 2.13, Γράφημα 2.12 Πίνακας 2.13), αλλά αποθαρρυντικό είναι το γεγονός ότι στην πλειοψηφία των περιπτώσεων διαχειριστής των οικονομικών υποθέσεων είναι/ήταν κυρίως ο σύζυγος, αποτυπώνοντας έτσι τη δυνητική άσκηση μορφών εξουσίας του συζύγου στη βάση της οικονομικής δύναμης που αποκτά εντός της οικογένειας και επιβεβαιώνοντας τη σχετική βιβλιογραφία ότι ο σύζυγος/συντροφός που ασκεί βία, απαιτεί τον απόλυτο έλεγχο των εσόδων και των εξόδων της γυναίκας και της αφαιρεί το δικαίωμα να διαχειρίζεται μόνη της τον μισθό της ή το μερίδιο που της αναλογεί από τα έσοδα του σπιτιού, με αποτέλεσμα η γυναίκα χάνει την αυτονομία της (οικονομική βία και έλεγχος). Σημειώνεται ότι υπήρξαν 13 ερωτώμενες που δεν απάντησαν στο εν λόγω ερώτημα, καθώς οι 2 αφορούσαν θύματα σεξουαλικής παρενόχλησης και όχι ενδοοικογενειακής βίας, ενώ οι υπόλοιπες είτε δεν είναι θύματα συντροφικής / συζυγικής βίας είτε δεν ήθελαν να απαντήσουν.

Πίνακας 2.13: Κοινό ταμείο της γυναίκας και του συζύγου/συντρόφου

	Συχνότητα	Ποσοστό
Ναι	38	66,7
Όχι	19	33,3
Σύνολο	57	100,0

Γράφημα 2.12: Κοινό ταμείο της γυναίκας και του συζύγου/συντρόφου

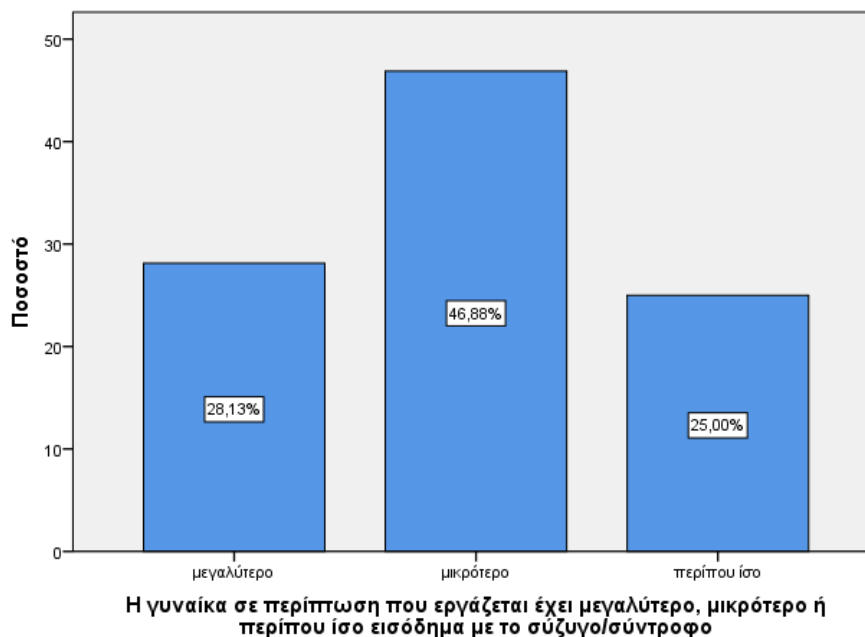

Η μειονεκτική θέση των γυναικών του δείγματος στην οικονομική διαχείριση του νοικοκυριού ενισχύεται περαιτέρω από το γεγονός ότι περίπου οι μισές εργαζόμενες λαμβάνουν μικρότερο εισόδημα από τον σύζυγο/σύντροφο. Ωστόσο υπήρξαν και περιπτώσεις ερωτώμενων που ανέφεραν ότι το προσωπικό τους εισόδημα είναι μεγαλύτερο (28,1%) ή ίσο με αυτό του συζύγου (25%) (Πίνακας 2.14, Γράφημα 2.13). Στη συγκεκριμένη ερώτηση δεν απάντησαν 38 γυναίκες, καθώς οι 2 αφορούσαν θύματα σεξουαλικής παρενόχλησης και όχι ενδοοικογενειακής βίας, ενώ οι υπόλοιπες είτε δεν εργάζονταν όταν ήταν σε συζυγική/συντροφική σχέση είτε δεν είναι θύματα συντροφικής/συζυγικής βίας.

Πίνακας 2.14: Ύψος εισοδήματος γυναίκας σε σχέση με το εισόδημα του συζύγου/συντρόφου

	Συχνότητα	Ποσοστό
μεγαλύτερο	9	28,1
μικρότερο	15	46,9
περίπου ίσο	8	25,0
Σύνολο	32	100,0

Γράφημα 2.13: Ύψος εισοδήματος γυναίκας σε σχέση με το εισόδημα του συζύγου/συντρόφου

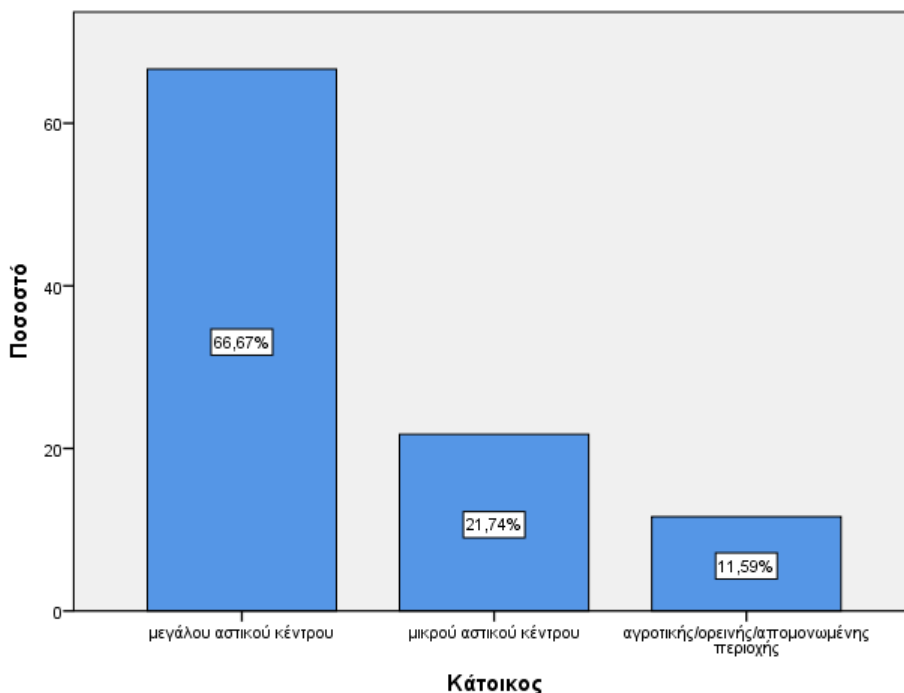

Αναφορικά με τον τόπο κατοικίας των ερωτώμενων γυναικών του δείγματος, οι 46 δήλωσαν κάτοικοι μεγάλου αστικού κέντρου (66,7%) σε αντίθεση με 15 ερωτώμενες που διαβιούν σε μικρά αστικά κέντρα (21,7%) και 8 ερωτώμενες που κατοικούν σε αγροτική, ορεινή ή απομονωμένη περιοχή (1,6%) (Πίνακας 2.15, Γράφημα 2.14). Μία ερωτώμενη δεν απάντησε στη συγκεκριμένη ερώτηση.

Πίνακας 2.15: Κατανομή του δείγματος ανά είδος αστικότητας περιοχής κατοικίας

	Συχνότητα	Ποσοστό
κάτοικος μεγάλου αστικού κέντρου	46	66,7
κάτοικος μικρού αστικού κέντρου	15	21,7
κάτοικος αγροτικής/ορεινής/απομονωμένης	8	11,6
Σύνολο	69	100,0

Γράφημα 2.14: Κατανομή του δείγματος ανά είδος αστικότητας περιοχής κατοικίας

Τέλος, όσον αφορά στο δημογραφικό προφίλ των ερωτώμενων γυναικών αξίζει να σημειωθεί ότι 55 εξ αυτών είναι και θύματα πολλαπλών διακρίσεων, εκ των οποίων οι περισσότερες ανήκουν είτε στην κατηγορία των μονογονέων (44,9%), είτε των άνεργων (37,7%) είτε είναι μετανάστριες (11,6%) (Πίνακας 2.16).

Συγκεκριμένα, οι 31 γυναίκες είναι μονογονείς, οι 26 άνεργες, 8 πρόσφυγες και 3 ΑμεΑ, ενώ

- 12 γυναίκες ανήκουν στην κατηγορία της μονογονέα και άνεργης
- 2 γυναίκες ανήκουν στην κατηγορία της μονογονέα και μετανάστριας
- 2 γυναίκες ανήκουν στην κατηγορία της μονογονέα και ΑμεΑ
- 3 γυναίκες ανήκουν στην κατηγορία της άνεργης και μετανάστριας
- 1 γυναίκα ανήκει στην κατηγορία της άνεργης και ΑμεΑ.

Πίνακας 2.16: Κατανομή του δείγματος ανά είδος πολλαπλής διάκρισης (αν υφίσταται)

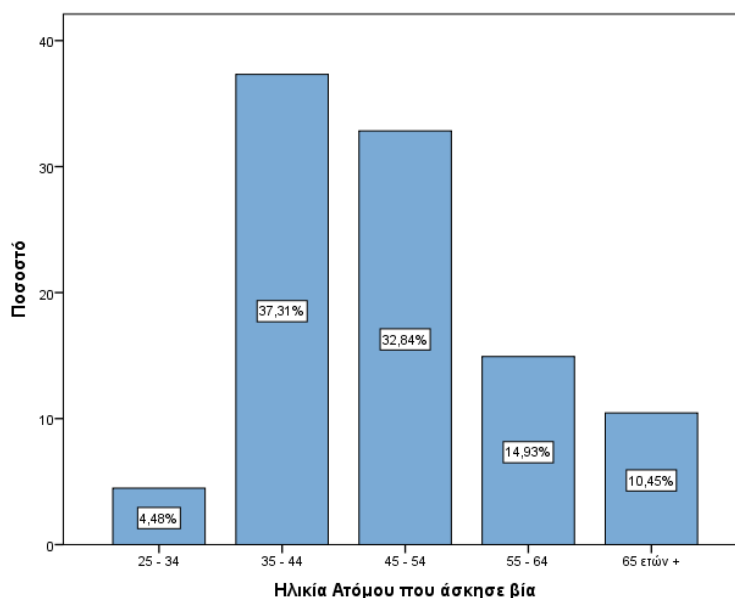
Πολλαπλές διακρίσεις	Μονογονέας	Ποσοστό
	Μονογονέας	44,9%
	Άνεργη	37,7%
	Μετανάστρια	11,6%
	ΑμεΑ	4,3%
	Ρομά	1,4%
Σύνολο		100,0%

2.3 Δημογραφικά στοιχεία ατόμων που ασκούν/άσκησαν βία κατά των γυναικών του δείγματος

Προκειμένου να διερευνηθεί πιο διεξοδικά το φαινόμενο της βίας, κρίθηκε σκόπιμο να αναλυθεί το δημογραφικό προφίλ των ατόμων που ασκούν/άσκησαν βία κατά των γυναικών του δείγματος, μέσα από τις απαντήσεις που έδωσαν οι ίδιες οι γυναίκες. Στο σημείο αυτό αξίζει να επισημανθεί ότι, για περιορισμένο αριθμό ερωτήσεων οι ερωτώμενες δήλωσαν άγνοια ή επιφύλαξη για την απάντηση, λόγω διακοπής κάθε σχέσης, επαφής και επικοινωνίας με τον δράστη.

Αναφορικά με την ηλικία των ατόμων που ασκούν/άσκησαν βία κατά των 70 γυναικών του δείγματος, στις περισσότερες περιπτώσεις ανήκουν στις ηλικιακές ομάδες 35-44 ετών (37,31%) και 45-54 ετών (32,84%), όπως φαίνεται και στο γράφημα 2.15.

Γράφημα 2.15: Κατανομή των ατόμων που ασκούν/άσκησαν βία ανά ηλικιακή τάξη

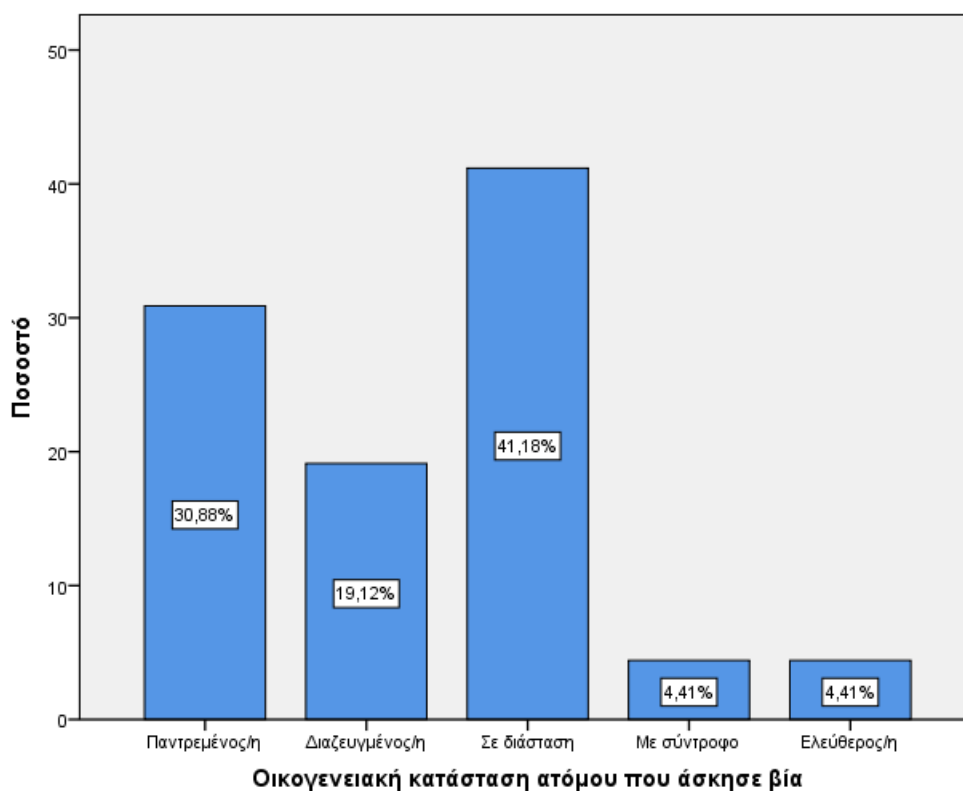

Αναφορικά με την τρέχουσα οικογενειακή κατάσταση, σύμφωνα με τις απαντήσεις των ερωτώμενων γυναικών, οι περισσότεροι δράστες βρίσκονται σε διάσταση (41,9%) ή είναι έγγαμοι (30,9%) (Πίνακας 2.17, Γράφημα 2.16). Σημειώνεται ότι 2 από τις ερωτώμενες δεν απάντησαν, καθώς δεν ήταν σε θέση να γνωρίζουν την τρέχουσα οικογενειακή κατάσταση του ατόμου που άσκησε βία σε βάρος τους.

Πίνακας 2.17: Οικογενειακή κατάσταση των ατόμων που ασκούν/άσκησαν βία

	Συχνότητα	Ποσοστό
Παντρεμένος/η	21	30,9
Διαζευγμένος/η	13	19,1
Σε διάσταση	28	41,2
Με σύντροφο	3	4,4
Ελεύθερος/η	3	4,4
Σύνολο	68	100,0

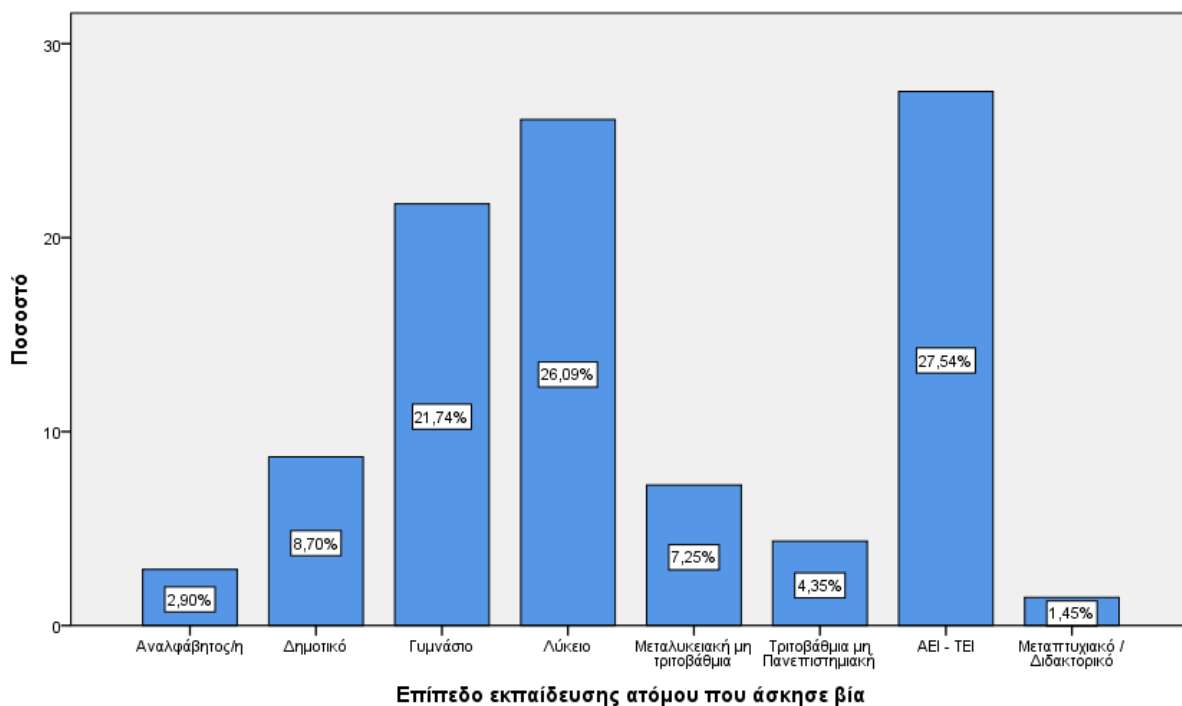
Γράφημα 2.16: Οικογενειακή κατάσταση των ατόμων που ασκούν/άσκησαν βία

Αναφορικά με το εκπαιδευτικό επίπεδο των ατόμων που ασκούν/άσκησαν βία κατά των γυναικών του δείγματος, όπως παρουσιάζεται στο γράφημα 2.17, καταγράφεται υψηλή συγκέντρωση στους αποφοίτους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (συνολικά οι απόφοιτοι λυκείου και μεταλυκειακής μη τριτοβάθμιας αποτελούν το 33,34%) και ΑΕΙ/ΤΕΙ (27,54%), αντανακλώντας το μεσαίο και ανώτερο επίπεδο εκπαίδευσης.

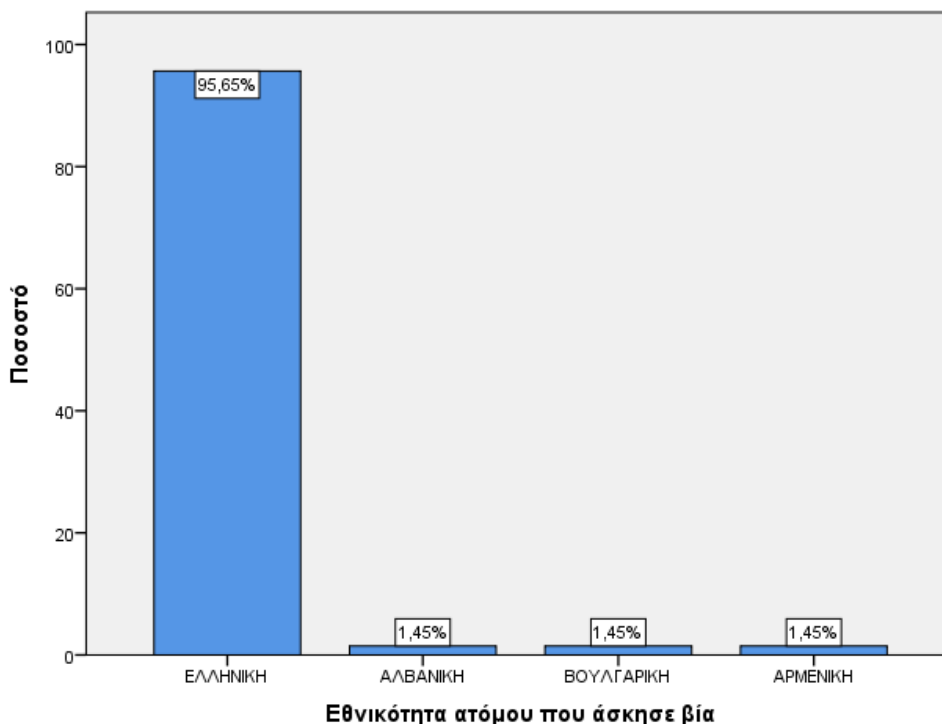
Αναφορικά με την εθνικότητα των ατόμων που ασκούν/άσκησαν βία εναντίον των γυναικών του δείγματος, στη συντριπτική πλειονότητά τους είναι Έλληνες (95,7%), ενώ υπήρξε 1 ερωτώμενη που δεν έδωσε στοιχεία σχετικά με την εθνικότητα του δράστη (Πίνακας 2.18, Γράφημα 2.18).

Γράφημα 2.17: Κατανομή των ατόμων που ασκούν/άσκησαν βία ανά επίπεδο εκπαίδευσης

	Συχνότητα	Ποσοστό
ΕΛΛΗΝΙΚΗ	66	95,7
ΑΛΒΑΝΙΚΗ	1	1,4
ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΗ	1	1,4
ΑΡΜΕΝΙΚΗ	1	1,4
Σύνολο	69	100,0

Γράφημα 2.18: Κατανομή των ατόμων που ασκούν/άσκησαν βία ανά εθνικότητα

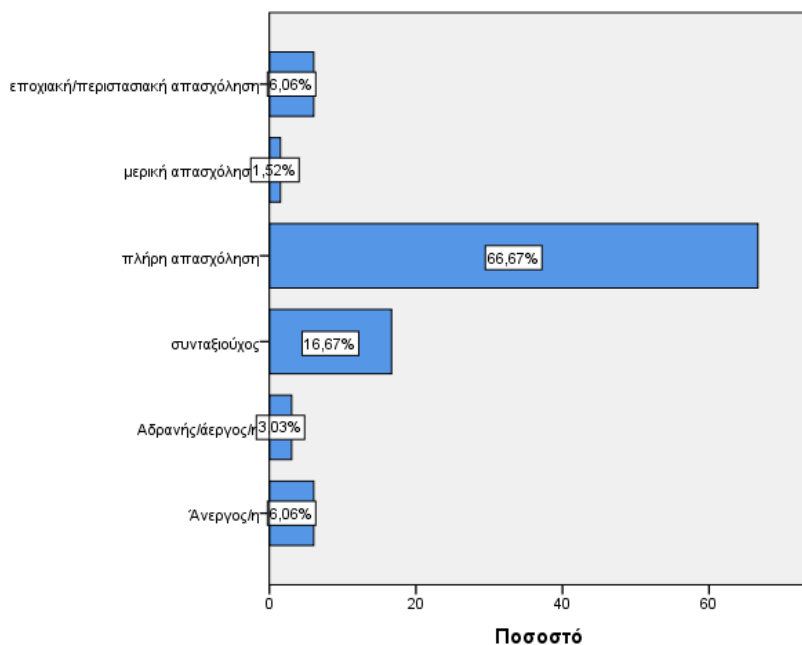

Όσον αφορά στην κατάσταση απασχόλησης των ατόμων που ασκούν/άσκησαν βία εναντίον των γυναικών του δείγματος, σύμφωνα με τις απαντήσεις των ερωτώμενων (4 δεν απάντησαν στο ερώτημα), το κυριότερο ποσοστό αποτελούν οι εργαζόμενοι πλήρους απασχόλησης (66,7%) και μόλις το 16,7% είναι συνταξιούχοι (Πίνακας 2.19, Γράφημα 2.19), ενώ αναφορικά με τη σχέση εργασίας, η πλειονότητα αυτών είναι αυτοαπασχολούμενοι (40,8%) καθώς και μισθωτοί στον ιδιωτικό τομέα (34,7%), ενώ 2 άτομα δήλωσαν διπλή απασχόληση (Πίνακας 2.20, Γράφημα 2.20). Αντίθετα άνεργοι είναι ένα μικρό ποσοστό, εύρημα το οποίο συνεπάγεται την εν μέρει κατάρριψη της στερεότυπης αντίληψης σχετικά με τη βία ότι η δυσμενής επαγγελματική ή και οικονομική κατάσταση αποτελεί κατά κανόνα αιτιογενή παράγοντα του φαινομένου της βίας κατά των γυναικών.

Πίνακας 2.19: Κατανομή των ατόμων που ασκούν/άσκησαν βία ανά κατάσταση απασχόλησης

	Συχνότητα	Ποσοστό
Άνεργος/η	4	6,1
Αδρανής/άεργος/η	2	3,0
συνταξιούχος	11	16,7
πλήρη απασχόληση	44	66,7
μερική απασχόληση	1	1,5
εποχιακή/περιστασιακή απασχόληση	4	6,1
Σύνολο	66	100,0

Γράφημα 2.19: Κατανομή των ατόμων που ασκούν/άσκησαν βία ανά κατάσταση απασχόλησης

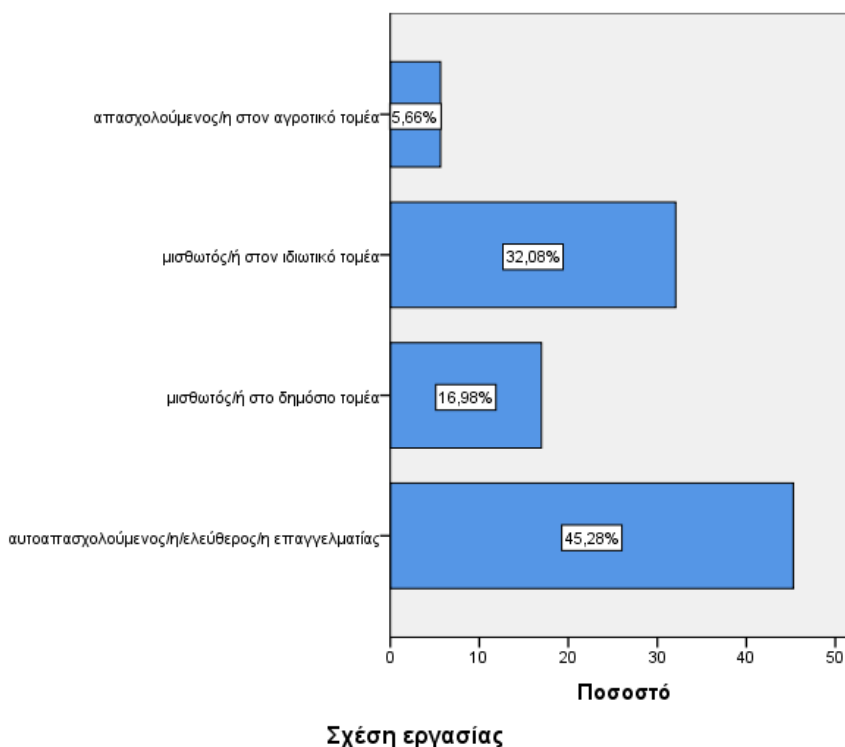

Κατάσταση απασχόλησης ατόμου που άσκησε βία

Πίνακας 2.20: Κατανομή των ατόμων που ασκούν/άσκησαν βία ανά σχέση εργασίας

	Συχνότητα	Ποσοστό
αυτοαπασχολούμενος/η/ελεύθερος/η επαγγελματίας	20	40,8
μισθωτός/ή στο δημόσιο τομέα	8	16,3
μισθωτός/ή στον ιδιωτικό τομέα	17	34,7
απασχολούμενος/η στον αγροτικό τομέα	2	4,1
διπλή απασχόληση	2	4,1
Σύνολο	49	100,0

Γράφημα 2.20: Κατανομή των ατόμων που ασκούν/άσκησαν βία ανά σχέση εργασίας

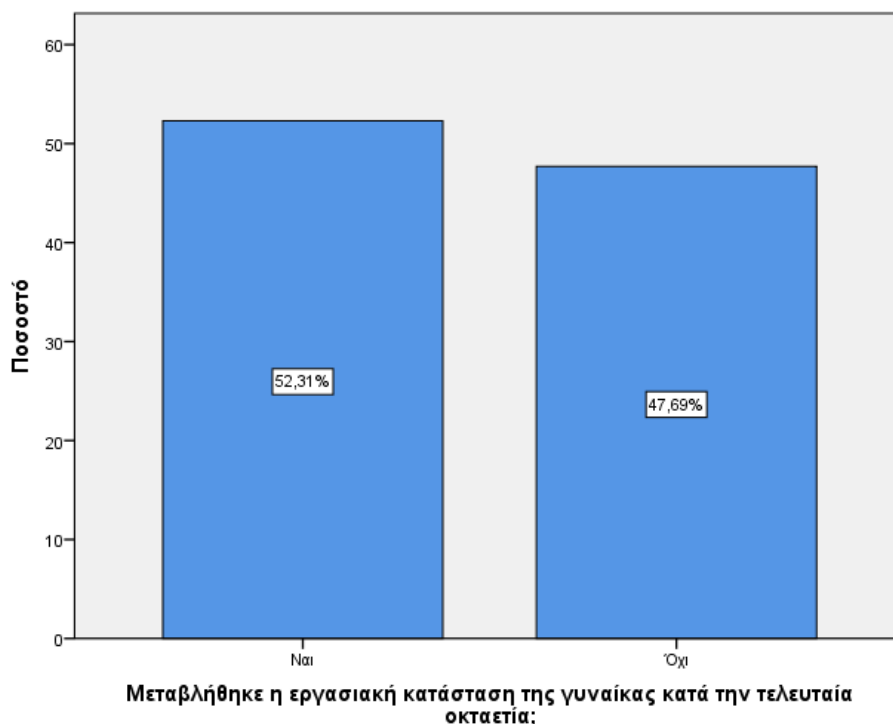

Στο ερώτημα σχετικά με το αν κατά την τελευταία οκταετία σημειώθηκε μεταβολή στην εργασιακή κατάσταση του ατόμου που ασκεί/άσκησε βία εναντίον των γυναικών του δείγματος, καταγράφονται λιγότερες οι αρνητικές απαντήσεις (50%) έναντι των απαντήσεων ότι σημειώθηκε μεταβολή (45,7%) των ερωτώμενων. Επισημαίνεται ότι 3 ερωτώμενες δεν απάντησαν στο εν λόγω ερώτημα, καθώς δεν είναι σε θέση να γνωρίζουν την εργασιακή πορεία του ατόμου που άσκησε βία εναντίον τους (Πίνακας 2.21, Γράφημα 2.21). Οι κυριότερες μεταβολές που αναφέρθηκαν από τις ερωτηθείσες αφορά στην παύση της επιχειρηματικής δραστηριότητας του ατόμου και την απασχόλησή του ως μισθωτός (15,6%), ενώ με μικρή διαφορά ακολουθεί η απόλυση (12,5%), η μείωση μισθού (12,5%) και η εναλλαγή περιστασιακών θέσεων εργασίας με περιόδους ανεργίας (Πίνακας 2.22). Όλες οι προαναφερθείσες μεταβολές σχετίζονται με την οικονομική κρίση, καθώς αντανακλούν της επιπτώσεις της στο ελληνικό επιχειρηματικό σύστημα και την ελληνική αγορά εργασίας.

Πίνακας 2.21: Μεταβολή κατά την τελευταία οκταετία της εργασιακής κατάστασης του ατόμου που ασκεί/άσκησε βία

	Συχνότητα	Ποσοστό
Ναι	34	52,3
Όχι	31	47,7
Σύνολο	65	100,0

Γράφημα 2.21 Μεταβολή κατά την τελευταία οκταετία της εργασιακής κατάστασης του ατόμου που ασκεί/άσκησε βία

Πίνακας 2.22: Κυριότερες μεταβολές κατά την τελευταία οκταετία της εργασιακής κατάστασης του ατόμου που ασκεί/άσκησε βία

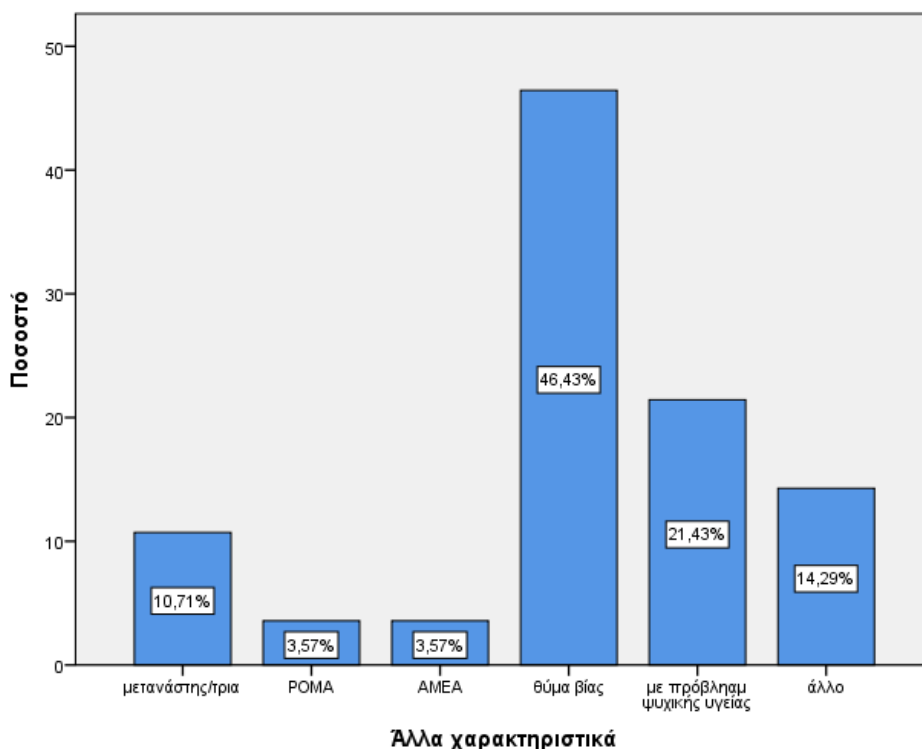
	Συχνότητα	Ποσοστό
Αύξηση μισθού	1	3,1%
Μείωση μισθού	4	12,5%
Αλλαγή εργοδότη	2	6,3%
Απόλυση	4	12,5%
Παύση επιχειρηματικής δραστηριότητας & μεταπήδηση σε καθεστώς εξαρτημένης εργασίας	5	15,6%
Παύση επιχειρηματικής δραστηριότητας & είσοδος σε καθεστώς ανεργίας	2	6,3%
Έναρξη επιχείρησης	3	9,4%
Περιστασιακή απασχόληση & εναλλαγή με περιόδους ανεργίας	4	12,5%
Μεταβολή όρων εργασίας (ωράριο, μορφή, μισθός)	2	6,3%
Συνταξιοδότηση	2	6,3%
Άλλο	3	9,4%
Total	32	100,0%

Τέλος, αναφορικά με πρόσθετα χαρακτηριστικά των ατόμων που ασκούν/άσκησαν βία εναντίον των γυναικών του δείγματος, σύμφωνα με τις 28 ερωτώμενες που απάντησαν στο σχετικό ερώτημα, σε μεγάλο ποσοστό τα εν λόγω άτομα ήταν και αυτά θύματα βίας (46,4%) ή και με πρόβλημα ψυχικής υγείας (21,4%), ενώ 3 άτομα είναι μετανάστες, 1 Ρομά και 1 ΑμεΑ (Πίνακας 2.23, Γράφημα 2.22), ενώ στην απάντηση «άλλο» περιλαμβάνονται πρώην ή νυν εξαρτημένοι από ναρκωτικές ουσίες ή αλκοόλ ή και πρώην φυλακισμένοι.

Πίνακας 2.23: Άλλα χαρακτηριστικά των ατόμων που ασκούν/άσκησαν βία κατά των γυναικών του δείγματος

	Συχνότητα	Ποσοστό
μετανάστης/τρια	3	10,7
ΡΟΜΑ	1	3,6
ΑΜΕΑ	1	3,6
θύμα βίας	13	46,4
με πρόβλημα ψυχικής υγείας	6	21,4
άλλο	4	14,3
Σύνολο	28	100,0

Γράφημα 2.22: Άλλα χαρακτηριστικά των ατόμων που ασκούν/άσκησαν βία κατά των γυναικών του δείγματος

2.4 Ανάλυση περιστατικών βίας

Στην παρούσα ενότητα, επιχειρείται η καταγραφή των περιστατικών βίας και κυρίως η ανάλυσή τους σε σχέση με παραμέτρους που συσχετίζονται άμεσα ή έμμεσα με την τρέχουσα οικονομική κρίση που πλήττει τη χώρα, έτσι όπως αυτά περιεγράφηκαν από τις ίδιες τις γυναίκες θύματα βίας που συμμετείχαν στην έρευνα.

Αναφορικά με τη μορφή βίας που ασκείται/ασκήθηκε στις 70 ερωτώμενες, σύμφωνα με τις απαντήσεις τους, αφορούσε κυρίως σε ψυχολογική/συναισθηματική βία (30,6% των περιπτώσεων), σε οριακά μικρότερο ποσοστό είτε λεκτική (29,36% των περιπτώσεων) είτε σωματική βία (22,4%). Με μικρότερη συχνότητα αναφέρθηκε η οικονομική βία (15,8%), ενώ η σεξουαλική βία καταγράφεται μόνο στο 1,5% των περιπτώσεων (Πίνακας 2.24).

Πίνακας 2.24: Μορφή/-ες βίας που ασκείται/ασκήθηκε κατά των γυναικών του δείγματος

	Ποσοστό
Σωματική βία	22,4%
Σεξουαλική βία	1,5%
Οικονομική βία	15,8%
Λεκτική βία	29,6%
Ψυχολογική/συναισθηματική βία	30,6%
Total	100,0%

Η διάρκεια σχέσης των γυναικών με τον δράστη ήταν κατά μέσο όρο τα 17,75 χρόνια και η διάρκεια σχέσης βίας ήταν κατά μέσο όρο τα 12,82 χρόνια, με συνήθη περιστατικά έναρξης μια εγκυμοσύνη ή γέννηση παιδιού και ο θάνατος συγγενή πρώτου βαθμού. Αξίζει, επίσης, να αναφερθεί ότι σε 19 περιπτώσεις από τις 60 που αφορούν συζυγική/συντροφική βία (ήτοι 31,7%), η κακοποίηση υπήρχε από την αρχή της σχέσης/γάμου, συνήθως με τη μορφή της ψυχολογικής βίας, ενώ στη συνέχεια οι πράξεις κλιμακώθηκαν με τη μορφή της οικονομικής ή/και σωματικής βίας.

Αναφορικά με τις αιτίες ή δικαιολογίες για τη βίαιη συμπεριφορά των ατόμων που ασκούν/άσκησαν βία εναντίον τους, σύμφωνα με τις απαντήσεις των ερωτώμενων γυναικών, φαίνεται πως στην πλειοψηφία τους οι δράστες κατηγορούσαν τις ίδιες τις γυναίκες (32 από τις 70 ήτοι 45,7%) ότι δεν τους καταλάβαιναν ή ότι δεν είχαν σωστή συμπεριφορά απέναντί τους. Με μικρότερη συχνότητα (9 στις 70 περιπτώσεις ήτοι 12,9%) ανέφεραν θέματα που σχετίζονταν με την εργασιακή ή/και οικονομική τους κατάσταση (π.χ. απόλυση, αυξημένες απαιτήσεις στη δουλειά, κ.λπ.). Αξίζει, επίσης, να αναφερθεί ότι, καταγράφηκαν και 18 από τις 70 περιπτώσεις (ήτοι 25,7%) κατά τις οποίες, σύμφωνα με τις δηλώσεις των γυναικών, το άτομο που ασκούσε τη βία δεν επικαλούνταν καμία δικαιολογία και θεωρούσε τη συμπεριφορά του «φυσιολογική».

Σχετικά με τη συχνότητα εκδήλωσης των βίαιων περιστατικών, η πλειονότητα των ερωτώμενων ανέφερε ότι ήταν σε καθημερινή βάση (62,7%) (42 από τις 67 που απάντησαν) ή

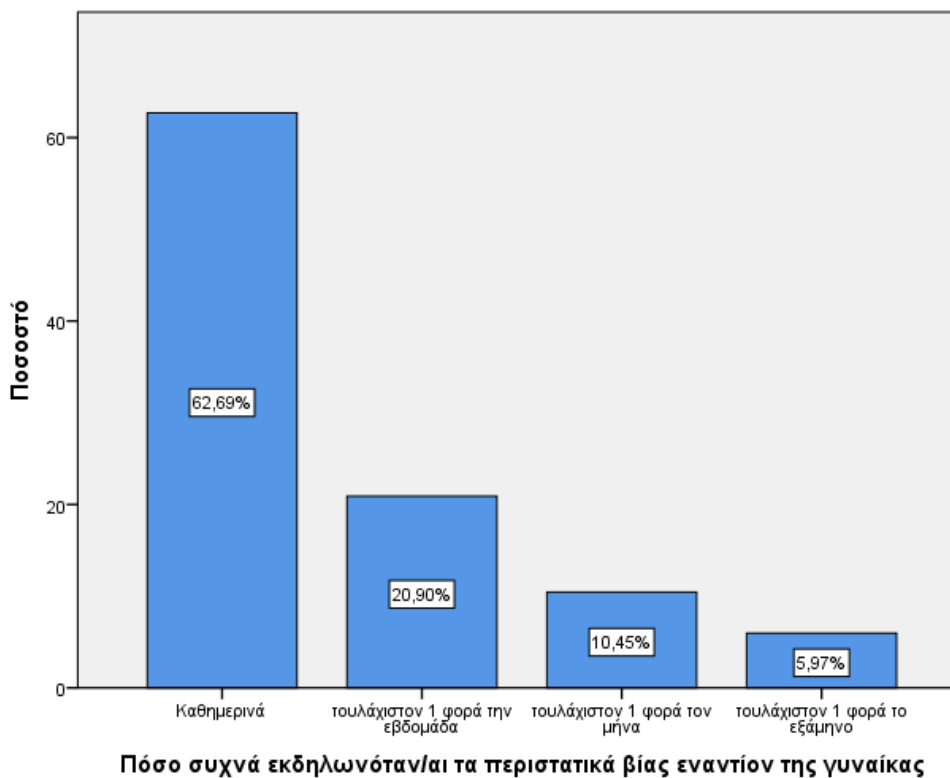
Τμήμα Γ: Μελέτη με θέμα: «Η ποσοτική και ποιοτική αποτίμηση της βίας κατά των γυναικών την περίοδο 2008-2016 και η σύνδεση των ποιοτικών και ποσοτικών όψεων με την οικονομική κρίση. Νέες ευάλωτες ομάδες πληθυσμού και προκλήσεις πολιτικής»

τουλάχιστον 1 φορά την εβδομάδα (20,9%) (14 από τις 67 που απάντησαν), όπως φαίνεται και στον Πίνακα 2.25, Γράφημα 2.23).

Πίνακας 2.25: Συχνότητα εκδήλωσης περιστατικών βίας εναντίον της γυναίκας

	Συχνότητα	Ποσοστό
Καθημερινά	42	62,7
τουλάχιστον 1 φορά την εβδομάδα	14	20,9
τουλάχιστον 1 φορά τον μήνα	7	10,4
τουλάχιστον 1 φορά το εξάμηνο	4	6,0
Σύνολο	67	100,0

Γράφημα 2.23 Συχνότητα εκδήλωσης περιστατικών βίας εναντίον της γυναίκας

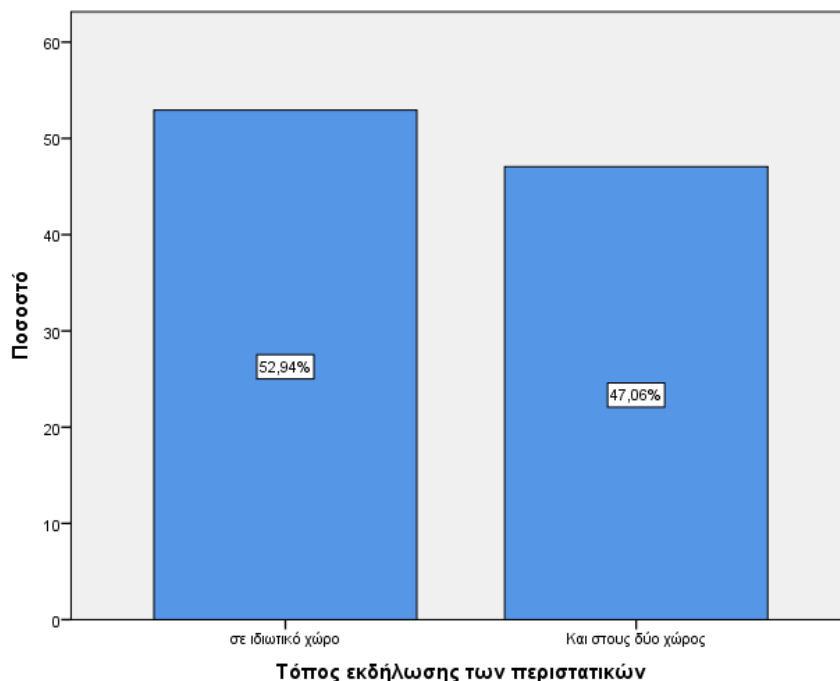

Ο τόπος εκδήλωσης των περιστατικών, σύμφωνα με τις απαντήσεις των γυναικών, περιορίζονταν κατά το 52,9% σε ιδιωτικό χώρο, όπως για παράδειγμα η οικία, ενώ στις υπόλοιπες των περιπτώσεων τα περιστατικά βίας εκδηλώνονταν τόσο σε ιδιωτικούς όσο και σε δημόσιους χώρους, ενώ 2 ερωτώμενες δεν απάντησαν στο σχετικό ερώτημα (Πίνακας 2.26, Γράφημα 2.24).

Πίνακας 2.26: Τόπος εκδήλωσης των περιστατικών

	Συχνότητα	Ποσοστό
σε ιδιωτικό χώρο	36	52,9
Και στους δύο χώρους	32	47,1
Σύνολο	68	100,0

Γράφημα 2.24 Τόπος εκδήλωσης των περιστατικών:

Ένα σημαντικό εύρημα της έρευνας αφορά στο ότι οι 28 από τις 70 περιπτώσεις (ήτοι 40% του δείγματος), ανέφεραν ότι η βία συσχετιζόταν με διάφορες μορφές εξάρτησης που πυροδοτούσαν την εκδήλωση της βίαιης συμπεριφοράς, με κυριότερη την κατάχρηση αλκοόλ (38,2%), και ακολουθούν η χρήση ναρκωτικών ουσιών (17,6%), η εξάρτηση από τυχερά παιχνίδια (17,6%) και η χρήση ψυχοφαρμάκων (11,8%), ενώ σε μικρότερο ποσοστό καταγράφηκε ως ενδεχόμενη συσχέτιση η άσκηση βίας με την εξάρτηση από το διαδίκτυο (8,8%) και τις ηλεκτρονικές συσκευές (5,9%), όπως φαίνεται στον Πίνακα 2.27.

Πίνακας 2.27: Παράγοντες που πιθανόν να έπαιξαν ρόλο στην εκδήλωση αυτής της συμπεριφοράς

	Ποσοστό
Η κατάχρηση αλκοόλ είναι παράγοντας που πιθανόν να έπαιξε ρόλο στην εκδήλωση αυτής της συμπεριφοράς	38,2%
Η χρήση ναρκωτικών ουσιών είναι παράγοντας που πιθανόν να έπαιξε ρόλο στην εκδήλωση αυτής της συμπεριφοράς	17,6%
Η χρήση ψυχοφαρμάκων είναι παράγοντας που πιθανόν να έπαιξε ρόλο στην εκδήλωση αυτής της συμπεριφοράς	11,8%
Η εξάρτηση από τυχερά παιχνίδια είναι παράγοντας που πιθανόν να έπαιξε ρόλο στην εκδήλωση αυτής της συμπεριφοράς	17,6%
Η εξάρτηση από το διαδίκτυο είναι παράγοντας που πιθανόν να έπαιξε ρόλο στην εκδήλωση αυτής της συμπεριφοράς	8,8%
Η εξάρτηση από ηλεκτρονικές συσκευές είναι παράγοντας που πιθανόν να έπαιξε ρόλο στην εκδήλωση αυτής της συμπεριφοράς	5,9%
Σύνολο	100,0%

Λαμβάνοντας υπόψη, ότι η μέση χρονική διάρκεια των κακοποιητικών σχέσεων που βιώνουν ή βίωσαν οι ερωτώμενες ανέρχεται σε περισσότερα από 12 χρόνια, δεν προκαλεί έκπληξη ότι η συντριπτική πλειοψηφία του δείγματος (62 από τις 70 γυναίκες ήτοι 88,61%) δεν προέβη σε άμεση καταγγελία ή αναφορά του περιστατικού. Η διστακτικότητα (22%), η ανασφάλεια (20,2%), οι απειλές από το άτομο που άσκησε τη βία (10,1%), αλλά και η άγνοια του νομοθετικού πλαισίου από μεριάς της γυναίκας (8,3%) αποτελούν τους σημαντικότερους λόγους που αναφέρθηκαν ως αιτιολόγηση της μη άμεσης αναφοράς του περιστατικού (Πίνακας 2.28). Αξίζει να επισημανθεί ότι τις περισσότερες φορές συνέτρεχαν περισσότεροι του ενός λόγοι που οδήγησαν τη γυναίκα σε απόκρυψη του βίαιου περιστατικού. Έτσι πολλές ερωτώμενες γυναίκες ανέφεραν τη διστακτικότητα σε συνδυασμό με ένα γενικότερο αίσθημα ανασφάλειας, που σε κάποιες περιπτώσεις πήγαζε από τη μακροχρόνια παραμονή στην κακοποιητική σχέση, από το είδος της σχέσης με το άτομο που της ασκεί/ασκούσε βία (για παράδειγμα στην περίπτωση γονέα ή τέκνου), από τα συναισθήματα αγάπης ή ενοχής ή ντροπής που ένιωθε η γυναίκα, αλλά και την άγνοια για το σχετικό νομοθετικό πλαίσιο. Η ανασφάλεια συγκεκριμενοποιήθηκε στην περίπτωση 5 γυναικών που ανέφεραν ότι συνίστατο σε αγωνία για οικονομική επιβίωση.

Πίνακας 2.28: Λόγοι για τους οποίους δεν αναφέρθηκε αμέσως το/α περιστατικό/ά

	Ποσοστό
Η διστακτικότητα είναι ο λόγος μη αναφοράς του/των περιστατικού/ών	29,5%
Η ανασφάλεια είναι ο λόγος μη αναφοράς του/των περιστατικού/ών	24,4%
Οι απειλές από το άτομο που άσκησε βία είναι οι λόγοι μη αναφοράς του/των περιστατικού/ών	16,7%
Η αδυναμία διαχείρισης του προβλήματος είναι ο λόγος μη αναφοράς του/των περιστατικού/ών	10,3%
Η άγνοια ύπαρξης αρμόδιων δομών είναι ο λόγος μη αναφοράς του/των περιστατικού/ών	9,0%
Η απουσία γνώσης νομοθετικού πλαισίου είναι ο λόγος μη αναφοράς του/των περιστατικού/ών	10,3%
Σύνολο	100,0%

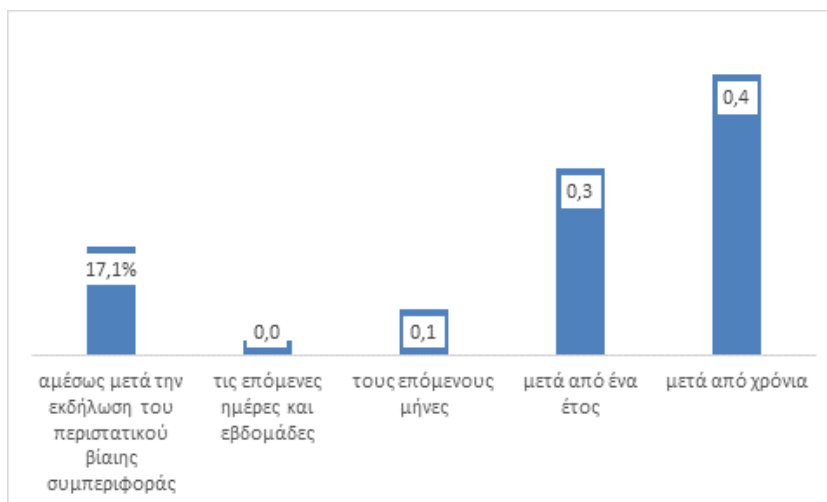
Όσον αφορά στην εγκατάλειψη της σχέσης, οι 18 (43,9%) απομακρύνθηκαν από τη σχέση μετά από πολλά χρόνια γεγονός που επιβεβαιώνει τη μακρόχρονη διάρκεια των κακοποιητικών σχέσεων, όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενη ερώτηση. Μετά από ένα έτος εγκατέλειψαν την κακοποιητική σχέση δήλωσαν οι 12 από τις 41 ερωτώμενες (29,3%), ενώ μόλις οι 11 (26,8%) αυτών αποφάσισε να εγκαταλείψει τη σχέση με τον δράστη, αμέσως μετά την εκδήλωση του περιστατικού βίαιης συμπεριφοράς (Πίνακας 2.29, Γράφημα 2.25).

Κύριοι λόγοι που ώθησαν τις γυναίκες του δείγματος στη λήψη της απόφασης αυτής ήταν το γεγονός ότι βίωναν φόβο (25%) ή δεν άντεχαν άλλο τη συγκεκριμένη κατάσταση (18%) ή ήθελαν να προστατέψουν τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας (20%) και κυρίως τα παιδιά (Πίνακας 2.30). Αναφορικά με την απάντηση «άλλο», που έδωσαν 10 γυναίκες, σε τρεις περιπτώσεις γυναικών, η εγκατάλειψη της σχέσης δεν ήταν δική τους απόφαση, αλλά αποτέλεσμα στη μεν μία περίπτωση θανάτου του πατέρα της που της ασκούσε βία, ενώ για τις δύο άλλες περιπτώσεις ήταν κατόπιν απόφασης του ίδιου του συζύγου. Επίσης, δύο γυναίκες απάντησαν ότι ο θυμός προς τον πρώην σύζυγο κυριάρχησε για τη λήψη της απόφασης αποχώρησης από την κακοποιητική σχέση.

Πίνακας 2.29: Χρονικό διάστημα μετά από το οποίο αποφασίστηκε η εγκατάλειψη της σχέσης

	Συχνότητα	Ποσοστό
αμέσως μετά την εκδήλωση του περιστατικού βίαιης συμπεριφοράς	7	17,1%
τις επόμενες ημέρες και εβδομάδες	1	0,0
τους επόμενους μήνες	3	0,1
μετά από ένα έτος	12	0,3
μετά από χρόνια	18	0,4
Σύνολο	41	100,0

Γράφημα 2.25: Χρονικό διάστημα μετά από το οποίο αποφασίστηκε η εγκατάλειψη της σχέσης

Πίνακας 2.30: Κυριότεροι λόγοι λήψης απόφασης εγκατάλειψης της σχέσης

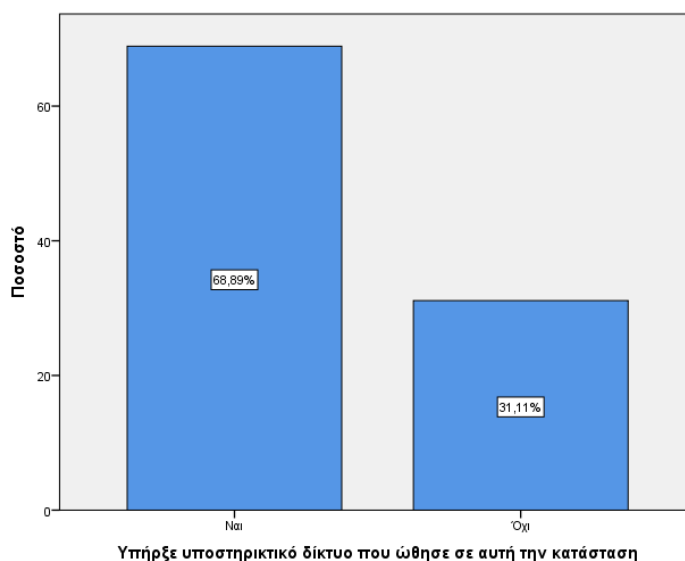
	Συχνότητα	Ποσοστό
Απόφαση να δώσει στα παιδιά της ένα καλύτερο παρόν και μέλλον	9	20,0
Μη αναστρέψιμη κατάσταση - Δεν υπήρχε ελπίδα για βελτίωση της σχέσης	6	14,0
Δεν άντεχε άλλο	8	18,0
Φόβος	11	25,0
Άλλο	10	23,0
Σύνολο	44	100,0

Αναφορικά με την ύπαρξη υποστηρικτικού δικτύου που ώθησε τις γυναίκες στην απόφαση εγκατάλειψης της σχέσης, το 68,9% (Πίνακας 2.31, Γράφημα 2.26) απάντησε θετικά (68,9%), αναφέροντας ως δίκτυα, το συγγενικό τους περιβάλλον (γονείς, αδέρφια) (53%) και το φιλικό τους περιβάλλον (31%), ενώ λίγες περιπτώσεις (6%) ανέφεραν κρατικές δομές (Πίνακας 2.32).

Πίνακας 2.31: Ύπαρξη υποστηρικτικού δικτύου που ώθησε στην απόφαση εγκατάλειψης της σχέσης

	Συχνότητα	Ποσοστό
Ναι	31	68,9
Όχι	14	31,1
Σύνολο	45	100,0

Γράφημα 2.26: Ύπαρξη υποστηρικτικού δικτύου που ώθησε στην απόφαση εγκατάλειψης της σχέσης

Πίνακας 2.32: Υποστηρικτικό δίκτυο που ώθησε στην απόφαση εγκατάλειψης της σχέσης

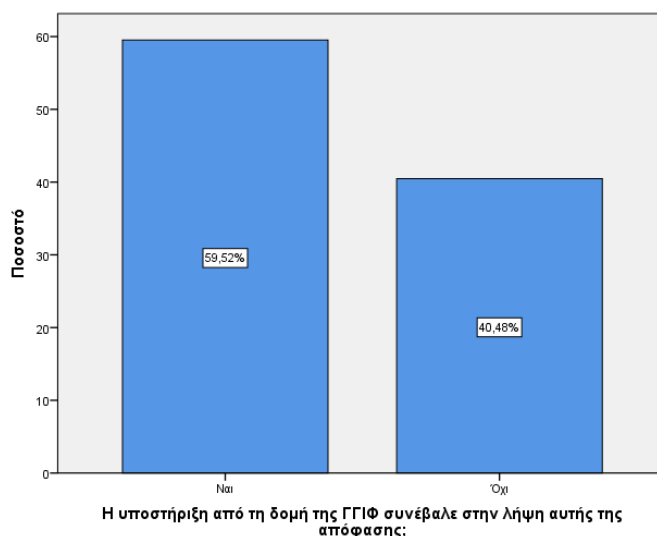
	Συχνότητα	Ποσοστό
Οικογένεια προέλευσης	19	53,0
Παιδιά	2	6,0
Φίλοι	11	31,0
Κοινωνικοί λειτουργοί & δομές	2	6,0
Άλλο	2	6,0
Σύνολο	36	100,0

Η υποστήριξη από τη δομή του Δικτύου της ΓΓΦ φαίνεται πως στις 6 από τις 10 περιπτώσεις (59,5%) συνέβαλε θετικά στη λήψη της απόφασης να εγκαταλείψουν την κακοποιητική σχέση, βοηθώντας τες να κατανοήσουν την κατάσταση και να συνειδητοποιήσουν το πρόβλημα που βίωναν, παρέχοντας νομική ενημέρωση και κάλυψη βασικών αναγκών διαβίωσης όπως στέγαση, σίτιση, προστασία, κ.λπ. Υπήρξαν, όμως, και περιπτώσεις στις οποίες η συμβολή των δομών για τη λήψη της απόφασης αποχώρησης από τη σχέση δεν χρειάστηκε, καθώς οι γυναίκες προσήλθαν στις δομές, όταν είχαν ήδη πάρει ή και υλοποιήσει την απόφασή τους (Πίνακας 2.33, Γράφημα 2.27).

Πίνακας 2.33: Συμβολή της ΓΓΦ στη λήψη απόφασης εγκατάλειψης της σχέσης

	Συχνότητα	Ποσοστό
Ναι	25	59,5
Όχι	17	40,5
Total	42	100,0

Γράφημα 2.27: Συμβολή της ΓΓΙΦ στη λήψη απόφασης εγκατάλειψης της σχέσης

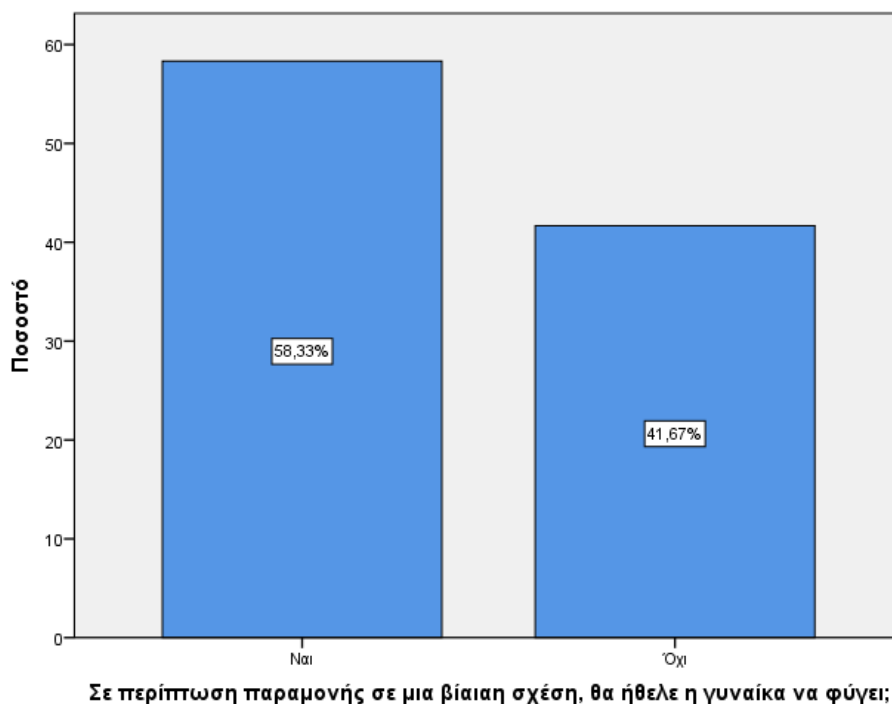
Όσον αφορά στις περιπτώσεις των ερωτώμενων γυναικών που παρέμειναν στη βίαιη σχέση, η πλειοψηφία απάντησε πως τη χρονική στιγμή διενέργειας της έρευνας θα ήθελε να την εγκαταλείψει (60,9%) (Πίνακας 2.34, Γράφημα 2.28), είτε με νομική διαδικασία (διαζύγιο, ασφαλιστικά μέτρα), είτε μετά την εύρεση εργασίας για να μπορέσουν να ανταπεξέλθουν στα έξοδα διαβίωσης. Καταγράφηκε όμως και ένα ποσοστό της τάξης του 39,1% που απάντησε αρνητικά, επικαλούμενο διάφορους λόγους όπως:

- αισθήματα αγάπης που οι ίδιες τρέφουν για το σύζυγο/ σύντροφο (4 από τις 9 γυναίκες που απάντησαν αρνητικά),
- επιθυμία να διατηρήσουν το γάμο τους στις περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας (3 από τις 9 γυναίκες) εξαιτίας της ύπαρξης παιδιών ή και του φόβου να μείνουν μόνες,
- έλλειψη της απαιτούμενης οικονομικής / εργασιακής αυτοτέλειας (2 από τις 9 γυναίκες)
- το είδος της συγγενικής σχέσης για 2 γυναίκες (πατέρας στη μια περίπτωση και γιος στην άλλη) που δημιουργεί στενός δεσμούς και βούληση να παραμείνουν για να βοηθήσουν το άτομο που τους ασκεί βία να ξεπεράσει το πρόβλημα.

Πίνακας 2.34: Επιθυμία φυγής όσων γυναικών παραμένουν σε μια βίαιη σχέση

	Συχνότητα	Ποσοστό
Ναι	14	58,3
Όχι	10	41,7
Σύνολο	24	100,0

Γράφημα 2.28: Επιθυμία φυγής όσων γυναικών παραμένουν σε μια βίαιη σχέση

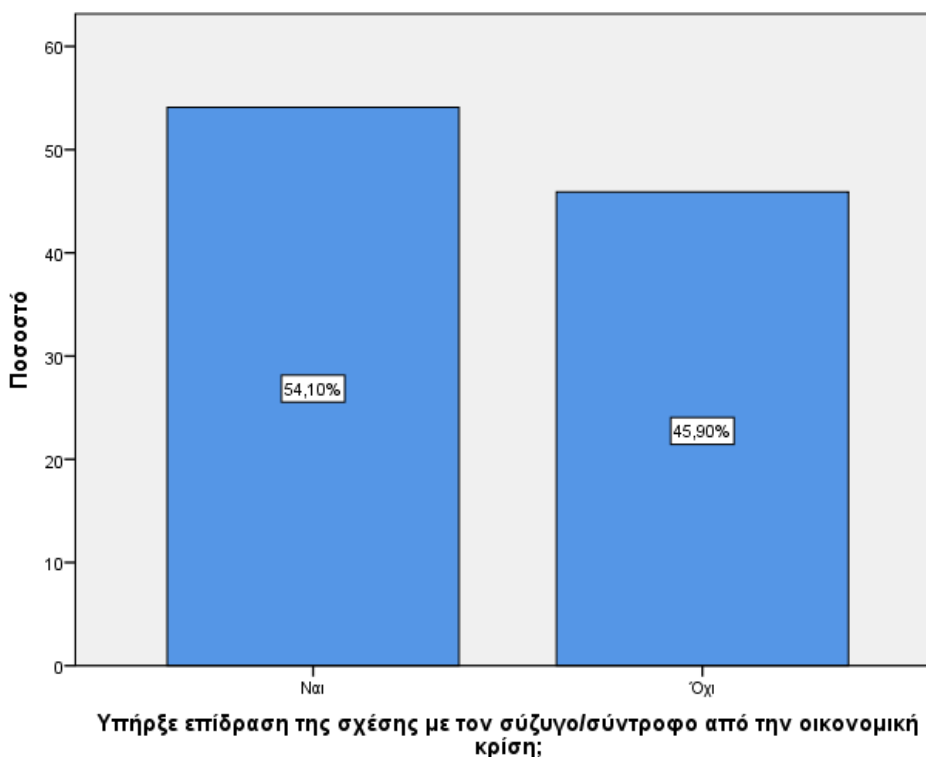

Όσον αφορά την επίδραση της οικονομικής κρίσης στη σχέση με το σύζυγο/ σύντροφο, υπήρξαν αρκετές περιπτώσεις γυναικών που δήλωσαν ότι επιδεινώθηκε (54,1%) η σχέση και μάλιστα εντάθηκε σε αρκετά μεγάλο βαθμό λόγω περισσότερων ωρών εργασίας του συζύγου ή λόγω οικονομικών προβλημάτων που προέκυψαν στην πορεία της σχέσης (Πίνακας 2.35, Γράφημα 2.29).

Πίνακας 2.35: Επίδραση της οικονομικής κρίσης στη σχέση με το σύζυγο/ σύντροφο

	Συχνότητα	Ποσοστό
Ναι	33	54,1
Όχι	28	45,9
Σύνολο	61	100,0

Γράφημα 2.29 Επίδραση της οικονομικής κρίσης στη σχέση με το σύζυγο/ σύντροφο

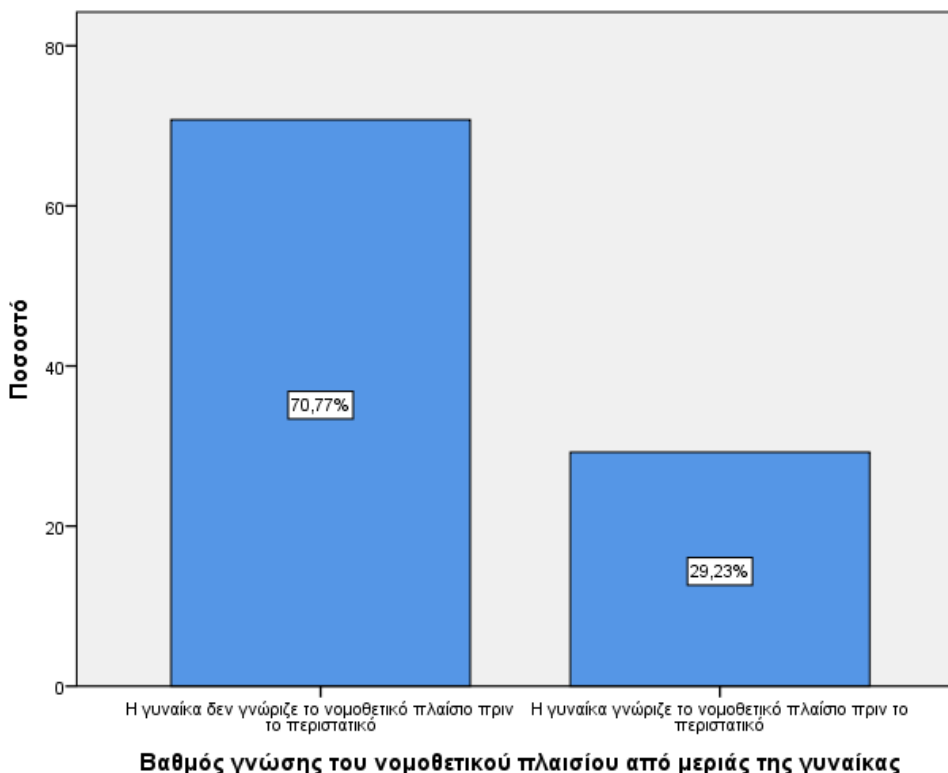

Αναφορικά με τον βαθμό γνώσης του νομοθετικού πλαισίου πριν το περιστατικό ήταν περιορισμένος, αφού 7 στις 10 ερωτώμενες απάντησαν αρνητικά (70,8%), ενώ 5 ερωτώμενες δεν απάντησαν στο ερώτημα (Πίνακας 2.36, Γράφημα 2.30 Πίνακας 2.36).

Πίνακας 2.36: Βαθμός γνώσης του νομοθετικού πλαισίου από μεριάς της γυναίκας

	Συχνότητα	Ποσοστό
Η γυναίκα δεν γνώριζε το νομοθετικό πλαίσιο πριν το περιστατικό	46	70,8
Η γυναίκα γνώριζε το νομοθετικό πλαίσιο πριν το περιστατικό	19	29,2
Σύνολο	65	100,0

Γράφημα 2.30 : Βαθμός γνώσης του νομοθετικού πλαισίου από μεριάς της γυναίκας

Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός, ότι από τις 19 ερωτώμενες (29,2%) που δήλωσαν πως είχαν γνώση του νομοθετικού πλαισίου για την ενδοοικογενειακή βία, οι 12 (70,6%) δήλωσαν πως αυτό συνέβαλε μέτρια έως πλήρως στην αναφορά/καταγγελία του περιστατικού βίας, ενώ 2 ερωτώμενες δεν απάντησαν στο ερώτημα (Πίνακας 2.37).

Πίνακας 2.37: Συμβολή της γνώσης του νομοθετικού πλαισίου από μεριάς της γυναίκας στην αναφορά/καταγγελία του περιστατικού

	Συχνότητα	Ποσοστό
Καθόλου	2	11,8
Λίγο	3	17,6
Μέτρια	3	17,6
Αρκετά	8	47,1
Πλήρως	1	5,9
Total	17	100,0

2.5 Συμπεράσματα της έρευνας σε γυναίκες θύματα έμφυλης βίας

Σε γενικές γραμμές, η παρούσα έρευνα, η οποία διενεργήθηκε σε εβδομήντα (70) γυναίκες θύματα βίας που έχουν απευθυνθεί σε υποστηρικτικές δομές (Συμβουλευτικά Κέντρα και Ξενώνας Φιλοξενίας) του Δικτύου της Γενικής Γραμματείας Ισότητας των Φύλων, επιχείρησε να σκιαγραφήσει το σοβαρό φαινόμενο της άσκησης βίας εναντίον των γυναικών στη σύγχρονη Ελλάδα, επιδιώκοντας να διερευνήσει τον βαθμό και τις παραμέτρους συσχέτισης με το φαινόμενο της οικονομικής κρίσης που πλήττει τη χώρα από το 2008 έως και σήμερα. Είναι σημαντικό να τονιστεί στο σημείο αυτό, ότι η συντριπτική πλειονότητα των γυναικών που δέχθηκαν να ανταποκριθούν στην έρευνα ήταν Ελληνίδες, με αποτέλεσμα η προσέγγιση γυναικών θυμάτων βίας που ανήκουν σε συγκεκριμένες κοινωνικά ευάλωτες ομάδες και υφίστανται πολλαπλές διακρίσεις (π.χ. πρόσφυγες, μετανάστριες) δεν κατέστη εφικτή. Επιπλέον, καθώς τα αποτελέσματα αφορούν: α) σε περιορισμένο δείγμα γυναικών θυμάτων βίας, και β) σε γυναίκες που έχουν απευθυνθεί σε υποστηρικτική δομή (Συμβουλευτικό Κέντρο, Ξενώνας Φιλοξενίας), δεν μπορούν να γενικευτούν για το σύνολο των κακοποιημένων γυναικών σε πανελλαδικό επίπεδο.

Εν τούτοις, τα ευρήματα αναδεικνύουν σημαντικές διαστάσεις του φαινομένου της βίας κατά των γυναικών (προφίλ δράστη και θύματος, στάσεις και αντιδράσεις του θύματος, συμβολή αρμόδιων φορέων και δομών, υποστηρικτικό περιβάλλον κ.ο.κ.), όπως επίσης και παραμέτρους που άπτονται της οικονομικής κρίσης. Πιο συγκεκριμένα, βάσει των ερευνητικών ερωτημάτων, διαφαίνεται ότι:

Προφίλ θύματος και δράστη (κοινωνιο-δημογραφικά χαρακτηριστικά)

Το μέσο προφίλ των ερωτώμενων γυναικών αφορά σε θύματα ενδο-οικογενειακής βίας (97%) από πρώην ή νυν σύζυγο (82%), οι οποίες είναι Ελληνίδες (87,1%), που ανήκουν στην ηλικιακή κατηγορία των 35-44 ετών (41%), βρίσκονται σε διάσταση (40%), είναι απόφοιτες Λυκείου (40%) και είναι κάτοικοι μεγάλου αστικού κέντρου (66,7%). Αναφορικά με την εργασιακή τους κατάσταση παρατηρείται μια ισοκατανομή, καθώς το 36,2% είναι άνεργες και το 33,% είναι εργαζόμενες, ενώ αναφέρουν ότι έχει μεταβληθεί η εργασιακή τους κατάσταση, είτε μέσω της μείωσης μισθού και αλλαγών στις ώρες εργασίας είτε γιατί προέβησαν σε παύση των δραστηριοτήτων της επιχείρησής τους ή της οικογενειακής επιχείρησης στην οποία απασχολούνταν, μεταβολές οι οποίες συνδέονται με την κατάσταση της οικονομικής κρίσης των τελευταίων ετών στην Ελλάδα. Επιπλέον, ένα σημαντικό ποσοστό γυναικών (57,1%) έχει χαμηλή οικογενειακή εισοδηματική κατάσταση (6.500-12.000), γεγονός που τις εμποδίζει να έχουν οικονομική αυτοτέλεια, με σημαντικά προβλήματα στη δυνατότητα διαβίωσής τους. Για το 66,7% των γυναικών τα οικονομικά ήταν/είναι κοινά με τον σύζυγό τους, αλλά στην πλειοψηφία ο διαχειριστής των οικονομικών υποθέσεων ήταν/είναι ο σύζυγος, δεικνύοντας την άσκηση άμεσου ή/και έμμεσου οικονομικού ελέγχου και βίας επί των γυναικών, ενώ το εύρημα ενισχύεται με το γεγονός ότι περίπου το 50% των γυναικών λαμβάνει μικρότερο εισόδημα από τον σύζυγο.

Αντίστοιχα, το προφίλ των δραστών, σύμφωνα με όσα ανέφεραν τα ίδια τα ερευνητικά υποκείμενα, δεν διαφοροποιείται από αυτό των γυναικών θυμάτων. Συγκεκριμένα, είναι Έλληνες (95,7%), ηλικίας 35-44 ετών (37,31%), και σε διάσταση (41,9%). Το 33,3% είναι απόφοιτοι Λυκείου και μεταλυκειακής εκπαίδευσης, και ΑΕΙ/ΤΕΙ (27,54%), αντανακλώντας το μεσαίο και ανώτερο επίπεδο

εκπαίδευσης. Το 66,7% είναι εργαζόμενοι, ενώ καταγράφονται οριακά καταφατικές απαντήσεις (52,3%) έναντι αυτών που δεν σημειώθηκε οποιαδήποτε μεταβολή (47,7%) στην εργασιακή κατάσταση των δραστών. Σημαντικό είναι ότι, σύμφωνα με τις ερωτώμενες, οι δράστες έχουν υπάρξει θύματα βίας (46,4%) ή και με προβλήματα ψυχικής υγείας (21,4%).

Από τα ευρήματα διαφαίνεται ότι η βία κατά των γυναικών και ειδικότερα, η ενδο-οικογενειακή βία (συζυγική/συντροφική κακοποίηση) αποτελεί μία από τις κυρίαρχες κατηγορίες καταχρηστικής συμπεριφοράς εναντίον τους (Council of European Union, 2011, WAVE, 2011, European Commission, 2010, Krug et al., 2002), παραβιάζοντας έτσι τα βασικά ανθρώπινα δικαιώματά τους. Το ποσοστό αυτό είναι ενδεικτικό τόσο της έκτασης του φαινομένου της ενδο-οικογενειακής βίας κατά των γυναικών, αλλά και του αυξανόμενου αριθμού των γυναικών που είναι σε θέση να προσδιορίσουν και να αναγνωρίσουν τη βία που υφίστανται. Επιπλέον, βάσει του κοινωνιο-δημογραφικού προφίλ των γυναικών φαίνεται ότι στις περιπτώσεις κακοποιητικής σχέσης, συναντώνται συχνά ζητήματα έλλειψης της οικονομικής ανεξαρτησίας των γυναικών, ανεργίας και οικονομικών προβλημάτων, χωρίς όμως να αποτελούν αιτιογενείς παράγοντες ή και τους μόνους παράγοντες για την εμφάνιση των περιστατικών αυτών.

Επιπλέον, διαφαίνεται ότι η κοινωνική εκμάθηση της βίαιης συμπεριφοράς διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην άσκηση κακοποίησης, καθώς τα άτομα μαθαίνουν πως η βία μεταξύ των μελών της οικογένειας είναι αποδεκτή, είτε γιατί τη βιώνουν είτε γιατί είναι μάρτυρες τέτοιων περιστατικών κατά την παιδική ή εφηβική τους ηλικία (Seltzer & Kalmuss, 1988). Seltzer & Kalmuss, 1988, Sellers, Cochran & Branch 2005). Επίσης, τα παιδιά που είναι μάρτυρες βίας μεταξύ των γονέων τους, έχουν περισσότερες πιθανότητες να αναπτύξουν επιθετική συμπεριφορά ή ψυχοπαθολογία, από ό,τι τα παιδιά που δεν έχουν ανάλογες εμπειρίες (Holden, Geffner & Jouriles, 1998).

Περιστατικά βίας, στάσεις/αντιδράσεις των γυναικών και περιβάλλον

Η μορφή βίας που ασκείται στις γυναίκες είναι κυρίως ψυχολογική/συναίσθηματική (30,6%), λεκτική (29,36%), σωματική (22,4%) και οικονομική βία (15,8%), ενώ η διάρκεια σχέσης βίας των γυναικών με τον δράστη είναι μεγάλη (12,82 χρόνια). Στο 31,75% των γυναικών, η βία ασκήθηκε από την αρχή της σχέσης/γάμου, μέσω της ψυχολογικής βίας, ενώ στη συνέχεια οι πράξεις κλιμακώθηκαν με οικονομική ή/και σωματική βία. Οι δράστες κατηγορούσαν τις ίδιες τις γυναίκες (45,7%) ότι δεν τους καταλάβαιναν ή ότι δεν είχαν σωστή συμπεριφορά, ενώ το 25,7% θεωρούσε τη συμπεριφορά του φυσιολογική, γεγονός που πιθανά συνδέεται με το μοντέλο της κοινωνικής εκμάθησης της βίας, όπως ήδη επισημάνθηκε. Τα περιστατικά εκδηλώνονται σε καθημερινή βάση (62,7%) ή τουλάχιστον μία φορά την εβδομάδα (20,9%) και κυρίως σε ιδιωτικό χώρο (52,9%). Το 40% των γυναικών ανέφερε ότι η βία σχετιζόταν με διάφορες μορφές εξάρτησης (αλκοόλ 38,2%, ναρκωτικές ουσίες, 17,6%, τυχερά παιχνίδια 17,6%, ψυχοφάρμακα 11,8%).

Η συντριπτική πλειονότητα των γυναικών (87,1%) δεν κατήγγειλε ούτε ανέφερε τα περιστατικά βίας, ενώ ως λόγοι της αποσιώπησης αναφέρθηκαν η διστακτικότητα (29,5%), η ανασφάλεια (24,4%), και οι απειλές από τον δράστη (16,7%). Το 43,9% απομακρύνθηκε από τη βίαιη σχέση μετά από πολλά χρόνια, μετά από ένα έτος το 29,3% και το 26,8% αμέσως μετά την εκδήλωση της συμπεριφοράς. Οι γυναίκες ωθήθηκαν σε αυτή την απόφαση είτε γιατί βίωναν φόβο (25%) είτε

επειδή δεν άντεχαν άλλο (18%) ή ήθελαν να προστατέψουν τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας (20%) και κυρίως τα παιδιά.

Το 68,9% δήλωσε ότι το υποστηρικτικό περιβάλλον (γονείς, αδέρφια) τις βοήθησε στην απόφαση της εγκατάλειψης της σχέσης, ενώ το 59,5% ανέφερε ότι η στήριξη από τη δομή του Δικτύου της ΓΠΦ συνέβαλε θετικά στη λήψη της απόφασης αυτής, μέσω της παροχής μιας σειράς υπηρεσιών. Μάλιστα, το 58,3% υποστηρίζει ότι τη χρονική στιγμή διεξαγωγής της έρευνας θα ήθελαν να εγκαταλείψουν τη σχέση είτε με νομική διαδικασία, είτε μετά την εύρεση εργασίας. Από την άλλη πλευρά, το 41,7% που απάντησε αρνητικά όσον αφορά στην εγκατάλειψη της σχέσης, επικαλέστηκε ως λόγους τη δυνατότητα αλλαγής στη συμπεριφορά του δράστη, αισθήματα αγάπης που οι ίδιες τρέφουν, την έλλειψη οικονομικής / εργασιακής αυτοτέλειας.

Τα ευρήματα της παρούσας έρευνας συνάδουν με αποτελέσματα άλλων ερευνών, όπου συχνά παρατηρείται ότι οι γυναίκες θύματα βίας βιώνουν συναισθήματα ενοχής και φόβου και εξαρτώνται από τον σύντροφό τους. Σύμφωνα με την έρευνα του FRA (2014), το ποσοστό γυναικών που καταγγέλλουν περιστατικά βίας στις αρχές είναι χαμηλό και πρέπει να αυξηθεί. Μονό ένα στα τρία θύματα βίας από σύντροφο και ένα στα τέσσερα θύματα βίας από μη συντρόφους καταγγέλλουν το πιο πρόσφατο σοβαρό περιστατικό στις αρχές. Τα υψηλότερα ποσοστά καταγγελίας της βίας από σύντροφο αντικατοπτρίζουν το γεγονός ότι οι γυναίκες συνηθώς υφίστανται επανειλημμένα περιστατικά κακοποίησης από τον σύντροφό τους πριν αποφασίσουν να το καταγγείλουν. Συχνά νιώθουν αβοήθητες να αντιδράσουν στην κακοποίηση είτε γιατί σκέφτονται τις κοινωνικές συνέπειες είτε για να υποστηρίξουν τα παιδιά τους (Αποστολίδου, 2011, Stark & Buzawa 2009, Harne & Radford, 2008, Αποστολίδου κ.ά. 2008, Krug et al., 2002, Ουόκερ, 1989).

Επίσης, στη βιβλιογραφία αναφέρεται ότι το στίγμα της αποτυχίας ενός γάμου ή μιας σχέσης (Maguire, 1988), καθώς και αλλαγές που θα προκληθούν στον τρόπο ζωής των γυναικών (Αρτινοπούλου, Φαρσεδάκης κ.ά., 2003), αποτελούν παραμέτρους που συντελούν στην παραμονή σε μια βίαιη σχέση, καθώς και στον δισταγμό να δηλώσει η γυναίκα την ύπαρξη της βίας. Επίσης, η μη αναφορά της κακοποίησης συχνά σχετίζεται με τον φόβο του κοινωνικού στιγματισμού, τον φόβο για τη σωματική ακεραιότητα του θύματος και άλλων μελών της οικογένειας, κυρίως των παιδιών, καθώς και με την συναισθηματική και οικονομική εξάρτηση από τον δράστη (Stark and Buzawa 2009, Stephens & Sinden 2000, Shalansky et al., 1999, Klein et al., 1997). Η οικονομική εξάρτηση των γυναικών είναι ένας παράγοντας που, έμμεσα, συντείνει στην πρόκληση βίας εναντίον τους (Jasinski, 2001), και επίσης διαφαίνεται ότι, όσο μεγαλύτερη είναι η εξάρτησή τους από τον δράστη, τόσο μεγαλύτερος είναι ο κίνδυνος μιας σοβαρής επίθεσης (Χατζηφωτίου, 2005).

Είναι προφανές ότι η απόκτηση της οικονομικής αυτοδυναμίας των γυναικών είναι απαραίτητη για την αποφυγή της κακοποίησης, πόσο μάλλον σε περιόδους οικονομικής κρίσης, όπου οι γυναίκες είναι πολλαπλά επιβαρυνμένες. Αυτό ισχύει και για γυναίκες με σχετικά καλή οικονομική κατάσταση που όμως δεν εργάζονται, έχοντας αναλάβει τις οικιακές ευθύνες και την ανατροφή των παιδιών, ή δεν έχουν πρόσβαση στους οικογενειακούς λογαριασμούς, καθώς συχνά οι δράστες απειλούν τις γυναίκες με απώλεια περιουσίας ή παραίτησή τους από κάθε οικονομική υποστήριξη μετά τον χωρισμό. Πολλές γυναίκες παραμένουν σε βίαιες σχέσεις εξαιτίας του φόβου ότι δεν θα δύνανται να επιβιώσουν οικονομικά μόνες τους (Λιάπη, 2013).

Οικονομική κρίση, υποστηρικτικές υπηρεσίες και πληροφόρηση των γυναικών

Κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων επισημάνθηκε από τις γυναίκες ότι η κακοποίηση συνέβαινε και πριν την οικονομική κρίση, εν τούτοις, το 54,1% των γυναικών δηλώνει ότι επιδεινώθηκε η σχέση με τον δράστη εξαιτίας της οικονομικής κρίσης, και μάλιστα εντάθηκε λόγω των περισσότερων ωρών εργασίας του συζύγου ή οικονομικών προβλημάτων που προέκυψαν στην πορεία της σχέσης. Εκείνο, όμως, που αξίζει να επισημανθεί είναι ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις μακροχρόνιων κακοποιητικών σχέσεων, η οικονομική κρίση και οι δυσμενείς συνέπειες στο νοικοκυριό ενίσχυσαν τη συχνότητα των περιστατικών, ενώ κατέστη πιο έντονη η οικονομική αποστέρηση της γυναίκας, ώστε να γίνει ακόμη πιο ευάλωτη και να παγιευτεί η γυναίκα στη σχέση. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα που αναφέρθηκε ότι η επιβολή των capital controls και η εξ' ανάγκης στροφή σε συναλλαγές μέσω ATM και e-banking έδωσε τη δυνατότητα στον δράστη ελέγχει ακόμη πιο στενά τα οικονομικά, στερώντας παράλληλα τη γυναίκα από την ευθύνη ή τη γνώση για τα οικονομικά του σπιτιού της και να ζητά την έγκριση για κάθε δαπάνη για προσωπικές ή οικογενειακές ανάγκες. Παράλληλα, μπορεί ο δράστης να επικαλείται ως δικαιολογία ότι δεν διαθέτει μετρητά τη δεδομένη στιγμή, ότι έχει πρόβλημα η κάρτα συναλλαγών ή η εφαρμογή e-banking, κ.λπ., προκειμένου να εντείνει την εξάρτηση της γυναίκας από αυτόν, μη παρέχοντάς της τα βασικά αγαθά. Έτσι, υπάρχουν περιστατικά που η γυναίκα αναγκάζεται να βρει εργασία, γεγονός που συχνά δημιουργεί θυμό και αλυσιδωτές αντιδράσεις λεκτικής, συναισθηματικής ή/και σωματικής βίας.

Η στέρση της οικονομικής αυτοτέλειας της γυναίκας αναδεικνύεται σε πολλές περιπτώσεις ως «όπλο» του δράστη για έλεγχο και εξάρτηση του θύματος, για αυτό και εμμένει στην άποψή του η γυναίκα να μην εργάζεται, ακόμη και αν η οικογένεια αντιμετωπίζει σοβαρές οικονομικές δυσκολίες. Μάλιστα δεν είναι τυχαίο, ότι σε πολύ μεγάλο ποσοστό των περιπτώσεων, όπως έχει ήδη αναφερθεί, ακόμη και αν η γυναίκα εργάζεται, τα οικονομικά είναι κοινά αλλά τη διαχείρισή τους ασκεί κυρίως ή κατά αποκλειστικότητα ο δράστης, προβαίνοντας σε πράξεις απόκρυψης ή υπεξαίρεσης εισοδημάτων. Λιγότερα φαίνεται να είναι τα καταγεγραμμένα περιστατικά στα οποία η οικονομική βία παίρνει τη μορφή εκμετάλλευσης των οικονομικών πόρων της γυναίκας. Αξίζει να σημειωθεί ότι, στην πλειοψηφία αυτών των περιπτώσεων, το άτομο που ασκεί βία είναι ο πατέρας, ο αδερφός, το παιδί (ανεξαρτήτως φύλου). Τέλος, σε λίγες μόνο περιπτώσεις, το άτομο που ασκεί βία δείχνει μεταμέλεια, αλλά επικαλείται εξωγενείς παράγοντες που επηρεάζουν τη συμπεριφορά του μεταθέτοντας το βάρος των πράξεων του, καθώς η πιο συνήθης δικαιολογία που φέρεται να επικαλείται αφορά στο άγχος για την εργασία ή την οικονομική κατάσταση της οικογένειας.

Επομένως, από τα ευρήματα επιβεβαιώνεται η υπόθεση εργασίας ότι η οικονομική κρίση από μόνη της δεν αποτελεί γενεσιουργό αιτία των περιστατικών βίας, όπως επίσης και η υπόθεση ότι η πίεση που βιώνουν τα μέλη των οικογενειών ως αποτέλεσμα της κρίσης οδηγεί συχνά σε πιο έντονα περιστατικά βίας. Δεν τεκμαίρεται από την παρούσα έρευνα αν η κρίση οδήγησε γενικά σε αύξηση των περιστατικών βίας, αν και φαίνεται ότι η σχέση επιδεινώνεται και εντείνεται ιδίως για τις γυναίκες που βιώνουν οικονομική και εργασιακή ευαλωτότητα. Πολλές φορές, η ανοχή της γυναίκας στην κακοποίηση, συνδέεται με την οικονομική της υποτέλεια, παράγοντες όπως τα οικονομικά αδιέξοδα, η δυσκολία ή/και απουσία εύρεσης στέγασης, η αδυναμία κάλυψης βασικών αναγκών, ο φόβος της ανεργίας, παράμετροι που έχουν επηρεαστεί από την οικονομική κρίση, αποτελούν ανασταλτικούς παράγοντες για την εγκατάλειψη της σχέσης κακοποίησης.

Συμπληρωματικά με τα παραπάνω, είναι η έλλειψη γνώσης του νομοθετικού πλαισίου πριν το περιστατικό (70,8%) και ενδιαφέρον παρουσιάζει ότι από το 29,2% των γυναικών που δήλωσαν ότι είχαν γνώση του νομοθετικού πλαισίου για την ενδοοικογενειακή βία, το 70,6% υποστηρίζει ότι αυτό συνέβαλε σημαντικά στην αναφορά/καταγγελία του περιστατικού βίας. Διαφαίνεται ότι η παραμονή των γυναικών σε κακοποιητικές σχέσεις ενισχύεται από το γεγονός της άγνοιας του σχετικού νομοθετικού πλαισίου, αλλά και των κοινωνικών υπηρεσιών στις οποίες θα μπορούσαν να απευθυνθούν. Στο σημείο αυτό, αξίζει να αναφερθεί ότι στη συντριπτική τους πλειοψηφία οι συμμετέχουσες στην έρευνα εξέφρασαν την ικανοποίησή τους για την υποστήριξη που έλαβαν από τις δομές του Δικτύου της ΓΓΙΦ, που αφορούσε κυρίως σε ψυχολογική στήριξη και ενημέρωση-πληροφόρηση. Όπως έχει ήδη αναφερθεί, στην ερώτηση αν η στήριξη από τις δομές συνέβαλε στη λήψη της απόφασης για την εγκατάλειψη της σχέσης, η πλειοψηφία των γυναικών δήλωσε ότι ήδη είχε πάρει την απόφαση όταν προσήλθε στις δομές, αλλά μέσα από τις παρεχόμενες υπηρεσίες δόθηκε η δυνατότητα για πραγμάτωση αυτής της απόφασης.

Επιπλέον, από τα ευρήματα της έρευνας, διαφαίνεται ότι πολλές από τις στερεότυπες αντιλήψεις που (ανα)παράγουν τη μυθολογία για την ενδο-οικογενειακή βία κατά των γυναικών, τίθενται σε αμφισβήτηση.

- Η ψυχολογική κακοποίηση είναι μια μορφή βίας που δεν είναι ορατή και εύκολα αντιληπτή, αλλά είναι εξίσου επικίνδυνη όσο και η σωματική για την ψυχολογική ακεραιότητα των γυναικών που είναι θύματά της.
- Η έμφυλη βία πλήττει γυναίκες κάθε εκπαιδευτικού επιπέδου, καταρρίπτοντας για άλλη μια φορά τη στερεότυπη αντίληψη ότι οι κακοποιημένες γυναίκες δεν έχουν μόρφωση και επαγγελματική καριέρα. Επίσης, σημαντικό ποσοστό δραστών έχουν επιτυχημένη επαγγελματική ζωή, όπως επίσης μεσαίο έως ανώτερο οικονομικό και εκπαιδευτικό επίπεδο.
- Αν και σε αρκετές περιπτώσεις οι κακοποιημένες γυναίκες απευθύνονται για βοήθεια στο οικογενειακό, φιλικό περιβάλλον ή σε κάποια κρατική υπηρεσία (π.χ. αστυνομία), εν τούτοις, αντιμετωπίζουν επιφυλακτικότητα, έλλειψη κατανόησης και αποθάρρυνση. Αποτέλεσμα είναι να βιώνουν απογοήτευση και να παραμένουν στη σχέση κακοποίησης μέχρι την ενηλικίωση των παιδιών ή την οικονομική τους αυτοδυναμία, καθώς η οικονομική κρίση τις καθιστά οικονομικά και εργασιακά ευάλωτες.

3 Πορίσματα της πρωτογενούς έρευνας σε φορείς αρμόδιους για την εφαρμογή πολιτικών πρόληψης και αντιμετώπισης του φαινομένου της βίας κατά των γυναικών

3.1 Στοιχεία έρευνας

Στο πλαίσιο της έρευνας διεξήχθησαν συνεντεύξεις με 49 εκπρόσωπους από συνολικά 30 φορείς που είναι αρμόδιοι για την εφαρμογή πολιτικών πρόληψης και αντιμετώπισης του φαινομένου της βίας κατά των γυναικών.

Αναλυτικά οι φορείς που ανταποκρίθηκαν στην έρευνα είναι:

1. Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ)
2. Ελληνική Αστυνομία – Τμήμα Trafficking & Δ/ση Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος
3. Δίκτυο Γυναικών Ευρώπης
4. ΚΕΣΟ
5. Κοινωνική υπηρεσία ΓΝΑ Αλεξάνδρα
6. Ξενώνας Φιλοξενίας Θεσσαλονίκης
7. Ξενώνας Φιλοξενίας Κοζάνης
8. Ξενώνας Φιλοξενίας Κορδελιού-Ευόσμου
9. Ξενώνας Φιλοξενίας Τρίπολης
10. ΣΚ Αλεξανδρούπολης
11. ΣΚ Άρτας
12. ΣΚ Βέροιας
13. ΣΚ Ερμούπολης
14. ΣΚ Ζακύνθου
15. ΣΚ Ηρακλείου
16. ΣΚ Θήβας
17. ΣΚ Ιωαννίνων
18. ΣΚ Καστοριάς
19. ΣΚ Κατερίνης
20. ΣΚ Κερατσινίου-Δραπετσώνας
21. ΣΚ Κέρκυρας
22. ΣΚ Κεφαλλονιάς
23. ΣΚ Κοζάνης
24. ΣΚ Κομοτηνής
25. ΣΚ Λαμίας
26. ΣΚ Λάρισας
27. ΣΚ Νίκης
28. ΣΚ Πολύκεντρο
29. ΣΚ Σερρών
30. ΜΚΟ Hopespot

Τα ερωτηματολόγια συμπληρώθηκαν με τη μέθοδο της αυτοσυμπλήρωσης από εκπροσώπους ή στελέχη των φορέων¹. Το ερωτηματολόγιο ήταν αρκετά εκτεταμένο και περιλάμβανε 27 ερωτήματα κλειστού, καθώς και ερωτήματα ανοιχτού τύπου για την αιτιολόγηση των απαντήσεων σε ειδικά ζητήματα σημαντικού ενδιαφέροντος.

Οι ενότητες του ερωτηματολογίου ήταν οι εξής:

- Στοιχεία συμμετέχουσας/-ντος στην έρευνα
- Προφίλ φορέα
- Στάσεις απόψεις για τις σύγχρονες μορφές βίας κατά των γυναικών
- Επάρκεια δομών για την εξυπηρέτηση γυναικών θυμάτων έμφυλης βίας ή/και πολλαπλών διακρίσεων

Σύμφωνα με τις ενότητες αυτές θα παρουσιαστούν και οι τάσεις που παρατηρούνται στα ζητήματα που μελετά η έρευνα.

3.2 Προφίλ φορέων

Η πλειοψηφία των φορέων των οποίων οι εκπρόσωποι συμμετείχαν στην παρούσα έρευνα είναι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) (15 φορείς), 9 φορείς δραστηριοποιούνται ως Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου (ΝΠΙΔ) και 4 φορείς ως Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ). Ακόμη, στην έρευνα συμμετείχαν και εκπρόσωποι από 2 Μη Κερδοσκοπικές Οργανώσεις (ΜΚΟ).

Στις αρμοδιότητες και κύριες δραστηριότητες των ανωτέρω φορέων στο πεδίο της έμφυλης βίας ή και γενικότερα περιλαμβάνονται τα παρακάτω:

- Το σύνολο των φορέων παρέχει πληροφόρηση και ενημέρωση σε γυναίκες θύματα έμφυλης βίας ή/και πολλαπλών διακρίσεων, ενώ η συντριπτική πλειονότητα αυτών παρέχει ταυτόχρονα κοινωνική, ψυχολογική και νομική στήριξη στα θύματα αυτά (27 φορείς).
- Σημαντικός αριθμός των φορέων αναλαμβάνει εκτός των άλλων, εργασιακή συμβουλευτική γυναικών θυμάτων βίας και πολλαπλών διακρίσεων (21 φορείς).
- 6 στους 30 φορείς παρέχουν φιλοξενία σε γυναίκες θύματα έμφυλης βίας ή/και πολλαπλών διακρίσεων μαζί με τα παιδιά τους.
- 1 φορέας δραστηριοποιείται στον τομέα της πρόληψης και καταστολή του εγκλήματος, στο οποίο περιλαμβάνεται η βία κατά των γυναικών θυμάτων έμφυλης βίας ή/και πολλαπλών διακρίσεων.

¹ Σε αρκετές περιπτώσεις Συμβουλευτικών Κέντρων, το ερωτηματολόγιο απαντήθηκε από ενός των περισσότερων στελεχών, καθώς οι απόψεις τους διαφοροποιούνται λόγω διαφορετικών ειδικοτήτων και καθηκόντων εντός της Δομής.

- 2 φορείς εκτός των άλλων, διασφαλίζουν την εξυπηρέτηση των βασικών αναγκών διαβίωσης (στέγαση, σίτιση, είδη υγιεινής και λοιπά είδη πρώτης ανάγκης) σε γυναίκες θύματα έμφυλης βίας ή/και πολλαπλών διακρίσεων.
- 1 φορέας δραστηριοποιείται στον τομέα παροχής πρωτοβάθμιας - δευτεροβάθμιας φροντίδας και πρόληψης
- 1 φορέας ασχολείται με θέματα ισότητας σε ευρωπαϊκό επίπεδο, όπως επίσης και με θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και επιμόρφωση στα θέματα αυτά, δημιουργία Τράπεζας Αλληλεγγύης και παρεμβάσεις στην εκπαίδευση για θέματα βίας και ανισοτήτων.

Αξίζει, επίσης, να επισημανθεί ότι η συντριπτική πλειοψηφία αναλαμβάνει την υλοποίηση παρεμβάσεων για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών, καθώς και τη δικτύωση με δομές στήριξης και συμβουλευτικά κέντρα θυμάτων έμφυλης βίας,

Αναφορικά με το επίπεδο εμπέλειας των δραστηριοτήτων των φορέων, οι περισσότεροι από αυτούς έχουν διαδημοτική εμπέλεια (20 φορείς), 9 στους 30 έχουν εθνική εμπέλεια, ενώ 1 φορέας παρέχει τις υπηρεσίες του σε περιφερειακό επίπεδο.

3.3 Στάσεις απόψεις για τις σύγχρονες μορφές βίας κατά των γυναικών

Όπως παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα, η πλειοψηφία των εκπροσώπων των φορέων που συμμετείχαν στην έρευνα, εκφράζει σχετικά θετική άποψη αναφορικά με τον βαθμό κατά τον οποίο τα επίσημα στατιστικά στοιχεία, καθώς και σχετικές έρευνες και μελέτες με τη βία κατά των γυναικών αποτυπώνουν πραγματικά τη διάσταση του φαινομένου.

Πίνακας 3.1: Βαθμός αποτύπωσης πραγματικών ποσοστών του φαινομένου της βίας κατά των γυναικών από τις επίσημες στατιστικές και οι έρευνες/μελέτες

Οι επίσημες στατιστικές και οι έρευνες/μελέτες για την άσκηση βίας κατά των γυναικών πιστεύετε ότι αποτυπώνουν τα πραγματικά ποσοστά του φαινομένου;		
Απάντηση	Συχνότητα	Ποσοστό
Πάντα	0	0,0%
Πολύ συχνά	6	12,8%
Συχνά	13	27,7%
Ορισμένες φορές	18	38,3%
Ποτέ	9	19,1%
Σύνολο εκπροσώπων	47	100,0%
<i>Δεν απαντήθηκε</i>	3	

Όσον αφορά στις απόψεις των ερωτώμενων σχετικά με τις λιγότερο αποδέκτες μορφές βίας κατά των γυναικών, από τα ίδια τα θύματα, αυτές είναι: η Σωματική Βία (42 απαντήσεις) και η Σεξουαλική βία (35 απαντήσεις).

Πίνακας 3.2: Λιγότερο αποδέκτες μορφές βίας κατά των γυναικών (κατά τη γνώμη των ίδιων των γυναικών)

Ποιες μορφές βίας ενάντια στις γυναίκες φαίνεται να είναι (από τις ίδιες) λιγότερο αποδέκτες σε σύγκριση με άλλες		
Απάντηση	Συχνότητα	Ποσοστό
Σωματική βία	42	85,7%
Σεξουαλική βία	35	71,4%
Οικονομική βία	11	22,4%
Λεκτική βία	10	20,4%
Ψυχολογική/συναισθηματική βία	13	26,5%
Άλλο	0	0,0%
Σύνολο εκπροσώπων 49		

Αναφορικά με τους κοινωνικο-οικονομικούς και πολιτισμικούς παράγοντες που επιδρούν στην εμφάνιση του φαινομένου της βίας κατά των γυναικών, η πλειοψηφία των ερωτώμενων (32 από τους/τις 49) διατύπωσε την άποψη ότι είναι έντονη η επίδραση των στερεοτυπικών αντιλήψεων αλλά και της κουλτούρας και των πολιτιστικών προτύπων για τη θέση των δύο φύλων. Σε μικρότερο βαθμό υποδεικνύονται παράγοντες που σχετίζονται με την οικονομική κρίση, όπως η ανεργία (22 από τους/τις 49 ερωτώμενους/-ες) και η φτώχεια (15 από τους/τις 49 ερωτώμενους/-ες), αλλά και η οικονομική εξάρτηση της γυναίκας από τον άντρα που αναλαμβάνει τον ρόλο του «κουβαλητή» (8 από τους/τις 49 ερωτώμενους/-ες).

Αναδεικνύεται λοιπόν ότι η κρίση, σύμφωνα με τις απόψεις των ερωτώμενων δεν αποτελεί γενεσιουργό παράγοντα της βίας, άποψη η οποία επισημαίνεται και στην ερώτηση αν η εκδήλωση της οικονομικής κρίσης συνοδεύτηκε με αύξηση των περιστατικών βίας. Στη συγκεκριμένη ερώτηση, οι 29 από τους/τις 49 ερωτώμενους/-ες απάντησαν πως παρατηρήθηκε αύξηση των περιστατικών έμφυλης βίας (Πίνακας 3.3), διευκρινίζοντας ότι η κρίση επέτεινε ένα φαινόμενο που ήδη προϋπήρχε, καθώς η δυσκολία της επιβίωσης δρα ακόμα πιο επιβαρυντικά όταν το περιβάλλον είναι ήδη βίαιο, σε πολλές περιπτώσεις οι άντρες νιώθουν να χάνουν τον παραδοσιακό ρόλο, δημιουργώντας αισθήματα αμφισβήτησης του ανδρισμού τους και δημιουργούνται εντάσεις σχέσεων τόσο μεταξύ των ζευγαριών αλλά και μεταξύ γονέων-παιδιών. Παράλληλα εκφράστηκε η άποψη ότι η καταγράφεται αύξηση των περιστατικών έμφυλης βίας και στους χώρους εργασίας, όπου οι γυναίκες υπό το φόβο της απόλυσης, είναι περισσότερο ευάλωτες στην εργασιακή εκμετάλλευση αλλά και τη σεξουαλική παρενόχληση. Αξίζει να αναφερθούν κάποιες απόψεις των ερωτώμενων ότι, δεδομένου της έναρξης λειτουργίας των δομών υποστήριξης των γυναικών θυμάτων βίας εν μέσω κρίσης, είναι εύλογη η αύξηση των καταγεγραμμένων περιστατικών.

Πίνακας 3.3: Η οικονομική κρίση συνδέθηκε με αύξηση των περιστατικών βίας

Η εκδήλωση της οικονομικής κρίσης συνοδεύτηκε με αύξηση των περιστατικών βίας		
Απάντηση	Συχνότητα	Ποσοστό
Ναι	29	59,2%
Όχι	7	14,3%
Δεν ξέρω/δεν απαντώ	13	26,5%
Σύνολο εκπροσώπων 49		

Επίσης, αρνητική είναι η άποψη της πλειοψηφίας των ερωτώμενων για το αν η κρίση οδήγησε στην ανάδυση νέων μορφών βίας. Ειδικότερα, οι 19 από τους/τις 49 ερωτώμενους/-ες πιστεύουν ότι δεν εμφανίστηκε καμία νέα μορφή ενώ 18 άτομα εξέφρασαν την άποψη ότι παρατηρούνται νέες μορφές που σχετίζονται με την οικονομική κρίση, καθώς αφορούν σε σεξουαλική παρενόχληση στον εργασιακό χώρο, εργασιακή εκμετάλλευση και οικονομικό εκβιασμό/βία. Επίσης, 5 άτομα υπέδειξαν τη διαδικτυακή βία ως νέα μορφή που αναδύθηκε την περίοδο της οικονομικής κρίσης.

Ωστόσο δεν αμφισβητείται από τους/τις ερωτώμενους/-ες ο σημαντικός ρόλος που διαδραματίζουν οι νέες τεχνολογίες στο φαινόμενο της βίας. Παρόλο που η συντριπτική πλειοψηφία συγκλίνει στην άποψη ότι οι νέες τεχνολογίες δεν συμβάλλουν στην εμφάνιση νέων μορφών, πέραν των μισών ερωτώμενων δήλωσαν ότι προσφέρουν νέες οδούς και μέσα για την άσκηση βίας. Επιπλέον ένας μικρός αριθμός ερωτώμενων πιστεύει ότι οι νέες τεχνολογίες δίνουν τη δυνατότητα για εντατικοποίηση κάποιων μορφών βίας ή χρησιμοποιούνται ως μέσος προσέγγισης ή και εκφοβισμού των θυμάτων.

Αναφορικά με την ύπαρξη μεταβολών υπό την επίδραση της οικονομικής κρίσης στο προφίλ είτε των γυναικών θυμάτων βίας είτε των δραστών, περίπου κατά το ήμισυ οι ερωτώμενοι/-ες συμφωνούν ότι δεν υφίσταται καμία αλλαγή. Οι απαντήσεις των υπόλοιπων ερωτώμενων αν και εμφανίζουν σημαντική διασπορά, φαίνεται να συγκλίνουν στη δυσμενή ψυχολογική πίεση που η οικονομική κρίση δημιουργεί σε θύματα και θύτες.

Στην ερώτηση κατά πόσο διαθέτουν την απαιτούμενη ενημέρωση οι γυναίκες στην Ελλάδα σχετικά με τον ορισμό και τις μορφές έμφυλης βίας, η πλειοψηφία των ερωτώμενων θεωρεί ότι οι γυναίκες στην Ελλάδα είναι σε μέτριο βαθμό πληροφορημένες σχετικά με τον ορισμό και τις μορφές έμφυλης βίας, ενώ περίπου 1 στις/ στους 4 ερωτώμενες/-ους θεωρεί ότι οι Ελληνίδες δεν έχουν επαρκή πληροφόρηση σχετικά με τα ανωτέρω (Πίνακας 3.4).

Πίνακας 3.4: Βαθμός πληροφόρησης των γυναικών στην Ελλάδα για τον ορισμό και τις μορφές βίας;

Πόσο πληροφορημένες είναι οι γυναίκες στην Ελλάδα για τον ορισμό και τις μορφές βίας;		
Απάντηση	Συχνότητα	Ποσοστό
Καθόλου	0	0,0%
Λίγο	10	21,3%
Μέτρια	30	63,8%
Αρκετά	7	14,9%
Πλήρως	0	0,0%
Σύνολο	47	100,0%
<i>Δεν απαντήθηκε</i>	2	

Δεν είναι τυχαίο λοιπόν ότι, ως κυριότερη πρόκληση για την αποτελεσματικότερη πρόληψη και αντιμετώπιση του φαινομένου βίας κατά των γυναικών στη σύγχρονη Ελλάδα, οι 31 από τους/τις 49 ερωτώμενους/-ες υποδεικνύουν την ευρεία ενημέρωση, πληροφόρηση και ευαισθητοποίηση της κοινωνίας. Επιπλέον σημαντική πρόκληση για την ελληνική πολιτεία είναι – σύμφωνα πάντα με τις απόψεις των ερωτώμενων – η βελτίωση του σχετικού νομικού πλαισίου ώστε να προλαμβάνεται και να αντιμετωπίζεται αποτελεσματικά το φαινόμενο της έμφυλης βίας με τις μορφές και τις εκφάνσεις που έχει λάβει στη σύγχρονη Ελλάδα. Σε μικρότερο βαθμό φαίνεται πως αποτελεί πρόκληση η ποσοτική ενίσχυση και αύξηση των υφιστάμενων κρατικών δομών στήριξης των γυναικών θυμάτων βίας αλλά και ο εμπλουτισμός των παρεχόμενων υπηρεσιών προκειμένου να εξυπηρετεί τις ανάγκες τους. Οι 15 από τους/τις ερωτώμενους/-ες πιστεύουν ότι όλα τα προαναφερθέντα αποτελούν σύγχρονες προκλήσεις που πρέπει να ληφθούν υπόψη για την καταπολέμηση της έμφυλης βίας (Πίνακας 3.5).

Πίνακας 3.5: Σύγχρονες προκλήσεις στην Ελλάδα για την πρόληψη και αντιμετώπιση της έμφυλης βίας

Σύγχρονες προκλήσεις για την αποτελεσματικότερη πρόληψη και αντιμετώπιση του φαινομένου βίας κατά των γυναικών στη σύγχρονη Ελλάδα	
Απάντηση	Συχνότητα
Βελτίωση του σχετικού νομικού πλαισίου	21
Ενημέρωση / πληροφόρηση / ευαισθητοποίηση κοινωνίας	31
Αύξηση των κρατικών δομών στήριξης των γυναικών θυμάτων βίας	18
Εμπλουτισμός των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τις γυναίκες θύματα βίας	16
Όλα τα παραπάνω	15
Άλλη	9
Σύνολο απαντήσεων	110

Επίσης, ο κυριότερος αριθμός των ερωτωμένων εκφράζει την άποψη ότι η αυστηροποίηση των ποινών σε επίπεδο νομοθεσίας, δύναται να αποτρέψει την εκδήλωση νέων φαινομένων έμφυλης βίας σε αρκετά σημαντικό (25 άτομα) ή και σε μέτριο βαθμό (15 άτομα). Από την άλλη πλευρά, μόλις 5 ερωτώμενες/-οι εμφανίζονται λιγότερο σίγουρες/-οι σχετικά με την αποτελεσματικότητα των εν λόγω μέτρων (Πίνακας 3.6).

Πίνακας 3.6: Βαθμός κατά τον οποίο η αυστηροποίηση ποινών σε επίπεδο νομοθεσίας μπορεί να αποτρέψει την εκδήλωση νέων φαινομένων έμφυλης βίας

Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι η αυστηροποίηση ποινών σε επίπεδο νομοθεσίας μπορεί να αποτρέψει την εκδήλωση νέων φαινομένων έμφυλης βίας;		
Απάντηση	Συχνότητα	Ποσοστό
Καθόλου	2	4,3%
Λίγο	3	6,4%
Μέτρια	15	31,9%
Αρκετά	25	53,2%
Πλήρως	2	4,3%
Σύνολο	47	100,0%
<i>Δεν απαντήθηκε</i>	2	

3.4 Επάρκεια δομών για την εξυπηρέτηση γυναικών θυμάτων έμφυλης βίας

Αναφορικά με τις υφιστάμενες δομές και παρεχόμενες υπηρεσίες για την εξυπηρέτηση γυναικών θυμάτων έμφυλης βίας, η πλειονότητα των ερωτώμενων (33 άτομα) θεωρεί ότι είναι σε σημαντικό βαθμό επαρκείς σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο (65,3%) (Πίνακας 3.7).

Από την άλλη πλευρά, σχετικά με την ενδοοικογενειακή βία, ο κυριότερος αριθμός των ερωτώμενων εκφράζει αρνητική άποψη σχετικά με την αποτελεσματικότητα εφαρμογής της υπάρχουσας νομοθεσίας για την εξάλειψη του φαινομένου και ιδιαίτερα για τον θεσμό της Ποινικής Διαμεσολάβησης, η αποτελεσματικότητα του οποίου απειλείται τόσο από την έλλειψη φορέων για τη διεξαγωγή του απαιτούμενου θεραπευτικού-συμβουλευτικού προγράμματος όσο και από την εύλογη ανασφάλεια που μπορεί να νιώσει η γυναίκα με τις κατά πρόσωπο συναντήσεις με το δράστη, αλλά και από την απαξίωση του αξιόποινου χαρακτήρα της πράξης (Πίνακας 3.8).

Συγκεκριμένα, μόλις περίπου 1 στις/ στους 3 ερωτώμενες/-ους πιστεύουν ότι οι υφιστάμενοι νόμοι κατά της ενδοοικογενειακής βίας εφαρμόζονται σε μέτριο βαθμό (35,4%), ενώ μόλις 7 ερωτώμενες/-οι, κρίνουν πλήρως ικανοποιητική την εφαρμογή τους (14,6%).

Πίνακας 3.7: Επάρκεια παρεχόμενων υπηρεσιών και δομών σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο για την εξυπηρέτηση των γυναικών που υφίστανται βία

Κατά τη γνώμη σας οι παρεχόμενες υπηρεσίες και δομές είναι επαρκείς σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο για την εξυπηρέτηση των γυναικών που υφίστανται βία;		
Απάντηση	Συχνότητα	Ποσοστό
Καθόλου	1	2,0%
Λίγο	4	8,2%
Μέτρια	11	22,4%
Αρκετά	32	65,3%
Πλήρως	1	2,0%
Σύνολο	49	100,0%

Πίνακας 3.8: Αποτελεσματικότητα εφαρμογής υπάρχουσας νομοθεσίας και ιδιαίτερα του θεσμού της Ποινικής Διαμεσολάβησης για την αντιμετώπιση της ενδο-οικογενειακή βία

Πόσο ικανοποιητική κρίνετε την εφαρμογή της υπάρχουσας νομοθεσίας για την ενδο-οικογενειακή βία και ιδιαίτερα για τον θεσμό της Ποινικής Διαμεσολάβησης;		
Απάντηση	Συχνότητα	Ποσοστό
Καθόλου	10	20,8%
Λίγο	14	29,2%
Μέτρια	17	35,4%
Αρκετά	7	14,6%
Πλήρως	0	0,0%
Σύνολο	48	100,0%
<i>Δεν απαντήθηκε</i>	<i>1</i>	

Ακόμη, οι περισσότεροι/-ες εκπρόσωποι των φορέων που συμμετείχαν στην έρευνα (22 άτομα) θεωρούν ότι οι γυναίκες στην Ελλάδα είναι σε μέτριο βαθμό πληροφορημένες για την ύπαρξη δομών υποστήριξης των θυμάτων βίας (47,8%), ενώ περίπου 1 στις/ στους 4 ερωτώμενες/-ους θεωρεί ότι δεν έχουν επαρκή πληροφόρηση σχετικά με τα ανωτέρω (Πίνακας 3.9).

Πίνακας 3.9: Επίπεδο πληροφόρησης των γυναικών στην Ελλάδα για την ύπαρξη δομών υποστήριξης των θυμάτων βίας

Πόσο πληροφορημένες είναι οι γυναίκες στην Ελλάδα για την ύπαρξη δομών υποστήριξης των θυμάτων βίας;		
Απάντηση	Συχνότητα	Ποσοστό
Καθόλου	0	0,0%
Λίγο	15	32,6%
Μέτρια	22	47,8%
Αρκετά	9	19,6%
Πλήρως	0	0,0%
Σύνολο	46	100,0%
<i>Δεν απαντήθηκε</i>	<i>3</i>	

Στον αντίποδα των ανωτέρω, η πλειονότητα των ερωτώμενων (35 άτομα) θεωρεί ότι οι εμπλεκόμενοι φορείς που υποστηρίζουν θύματα βίας και τα στελέχη αυτών έχουν υψηλό επίπεδο επιστημονικής γνώσης και κατάρτισης, ώστε να ανταποκριθούν στην επίλυση τυχόν δύσκολων και σύνθετων καταστάσεων. Ωστόσο, αξίζει να σημειωθεί ότι περίπου 1 στις/ στους 5 ερωτώμενες/-ους αξιολογεί ως μέτριο το επίπεδο επιστημονικής γνώσης και κατάρτισης των ανωτέρω (Πίνακας 3.10).

Πίνακας 3.10: Δυνατότητα ανταπόκρισης εμπλεκόμενων φορέων και των στελεχών τους στην επίλυση δύσκολων και σύνθετων καταστάσεων βάσει του επιπέδου επιστημονικής γνώσης και επάρκειας κατάρτισης που κατέχουν

Πιστεύετε ότι οι εμπλεκόμενοι φορείς και τα στελέχη τους έχουν πλήρη επιστημονική γνώση και επαρκή κατάρτιση ώστε να ανταποκριθούν στην επίλυση δύσκολων και σύνθετων καταστάσεων;		
Απάντηση	Συχνότητα	Ποσοστό
Καθόλου	0	0,0%
Λίγο	1	2,2%
Μέτρια	10	21,7%
Αρκετά	28	60,9%
Πλήρως	7	15,2%
Σύνολο	46	100,0%
<i>Δεν απαντήθηκε</i>	3	

Διαφορετική εικόνα διαμορφώνεται σχετικά με τις λοιπές δημόσιες υπηρεσίες (π.χ. αστυνομία, νοσοκομεία, δικαιοσύνη) που εμπλέκονται σε θέματα έμφυλης βίας, καθώς ο σημαντικότερος αριθμός των ερωτώμενων που συμμετείχαν στην έρευνα, αξιολογεί από μέτριο ως καθόλου ικανοποιητικό τον βαθμό ανταπόκρισης τους (39 άτομα). Από την άλλη πλευρά, μόλις 1 στις/στους 5 ερωτώμενες/-ους εκφράζει θετική άποψη σχετικά με την αποτελεσματικότητα των εν λόγω υπηρεσιών για την πρόληψη και αντιμετώπιση του φαινομένου (Πίνακας 3.11).

Πίνακας 3.11: Βαθμός ανταπόκρισης των υπηρεσιών (π.χ. αστυνομία, νοσοκομεία, Δικαιοσύνη) σε θέματα πρόληψης και αντιμετώπισης έμφυλης βίας

Πόσο ικανοποιητική κρίνετε την ανταπόκριση των υπηρεσιών (π.χ. αστυνομία, νοσοκομεία, Δικαιοσύνη) σε θέματα πρόληψης και αντιμετώπισης έμφυλης βίας;		
Απάντηση	Συχνότητα	Ποσοστό
Καθόλου	1	2,1%
Λίγο	9	19,1%
Μέτρια	29	61,7%
Αρκετά	8	17,0%
Πλήρως	0	0,0%
Σύνολο	47	100,0%
<i>Δεν απαντήθηκε</i>	2	

Επιπρόσθετα, η πλειονότητα των ερωτώμενων (27 άτομα) θεωρούν ότι υπάρχει επιτυχημένη οριζόντια επικοινωνία και συνεργασία μεταξύ των φορέων αντιμετώπισης της ενδοοικογενειακής βίας και των αντίστοιχων φορέων που δραστηριοποιούνται στον τομέα αυτό (π.χ. ΓΓΙΦ, ΚΕΘΙ, ΜΚΟ, γυναικείες οργανώσεις, κ.ά.), καθώς σε παρεμφερείς τομείς όπως η παροχή υποστηρικτικών υπηρεσιών σε μετανάστριες και γυναίκες πρόσφυγες, κ.λπ. Ακόμη, 19 ερωτώμενες/-οι εξέφρασαν την άποψη ότι το επίπεδο συνέργειας των ανωτέρω φορέων βρίσκεται σε μέτριο βαθμό, ενώ 2 ερωτώμενες/-οι δεν εκφράζουν απόλυτα θετική άποψη σχετικά με το θέμα (Πίνακας 3.12).

Πίνακας 3.12: Επίπεδο επίτευξης οριζόντιας επικοινωνίας και συνεργασίας μεταξύ φορέων αντιμετώπισης ενδοοικογενειακής βίας και αντίστοιχων φορέων που δραστηριοποιούνται στον εν λόγω αλλά και σε παρεμφερείς τομείς

Κατά πόσο πιστεύετε ότι έχει επιτευχθεί στον επιθυμητό βαθμό η οριζόντια επικοινωνία και συνεργασία μεταξύ των φορέων αντιμετώπισης της ενδοοικογενειακής βίας και των αντίστοιχων φορέων (ΓΓΙΦ, ΚΕΘΙ, ΔΗΜΟΙ, ΜΚΟ, γυναικείες οργανώσεις) που δραστηριοποιούνται στον τομέα αυτό αλλά και σε παρεμφερείς τομείς		
Απάντηση	Συχνότητα	Ποσοστό
Καθόλου	0	0,0%
Λίγο	2	4,2%
Μέτρια	19	39,6%
Αρκετά	26	54,2%
Πλήρως	1	2,1%
Σύνολο	48	100,0%
<i>Δεν απαντήθηκε</i>	1	

Αντίστοιχη εικόνα διαμορφώνεται αναφορικά με τη συνέργεια μεταξύ των φορέων αντιμετώπισης της ενδοοικογενειακής βίας και των αστυνομικών αρχών, καθώς όπως παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα, ο σημαντικότερος αριθμός ερωτώμενων αξιολογεί το επίπεδο επικοινωνίας και συνεργασίας αυτών από αρκετά ως πλήρως ικανοποιητικό (36 άτομα).

Πίνακας 3.13: Επίπεδο επίτευξης οριζόντιας επικοινωνίας και συνεργασίας μεταξύ φορέων αντιμετώπισης ενδοοικογενειακής βίας και των αστυνομικών αρχών

Κατά πόσο πιστεύετε ότι έχει επιτευχθεί στον επιθυμητό βαθμό η επικοινωνία και συνεργασία μεταξύ των φορέων αντιμετώπισης της ενδοοικογενειακής βίας και των αστυνομικών αρχών		
Απάντηση	Συχνότητα	Ποσοστό
Καθόλου	0	0,0%
Λίγο	0	0,0%
Μέτρια	11	23,4%
Αρκετά	27	57,4%
Πλήρως	9	19,1%
Σύνολο	47	100,0%
<i>Δεν απαντήθηκε</i>	2	

Ομοίως, οι ερωτώμενες/-οι που συμμετείχαν στην έρευνα θεωρούν αρκετά έως απόλυτα επιτυχημένη (29 άτομα) την επικοινωνία και συνεργασία μεταξύ των φορέων αντιμετώπισης της ενδοοικογενειακής βίας και των υπηρεσιών υγείας, ενώ μόλις 4 ερωτώμενες/-ους εκφράζουν αρνητική άποψη σχετικά με το θέμα (Πίνακας 3.14).

Πίνακας 3.14: Επίπεδο επίτευξης οριζόντιας επικοινωνίας και συνεργασίας μεταξύ φορέων αντιμετώπισης ενδοοικογενειακής βίας και των υπηρεσιών υγείας

Κατά πόσο πιστεύετε ότι έχει επιτευχθεί στον επιθυμητό βαθμό η επικοινωνία και συνεργασία μεταξύ των φορέων αντιμετώπισης της ενδοοικογενειακής βίας και των υπηρεσιών υγείας		
Απάντηση	Συχνότητα	Ποσοστό
Καθόλου	0	0,0%
Λίγο	4	8,7%
Μέτρια	13	28,3%
Αρκετά	28	60,9%
Πλήρως	1	2,2%
Σύνολο	46	100,0%
<i>Δεν απαντήθηκε</i>	3	

Όσον αφορά στην επικοινωνία και συνεργασία μεταξύ των φορέων αντιμετώπισης της ενδοοικογενειακής βίας και των νομικών υπηρεσιών, παρατηρείται σχεδόν ισοκατανομή ανάμεσα στις απόψεις των ερωτηθεισών/-έντων που θεωρούν μέτριο και αρκετά επιτυχημένο τον βαθμό αποτελεσματικότητά τους, ενώ μόλις 3 ερωτώμενες/-ους αξιολογούν την εν λόγω συνέργεια ως λίγο αποτελεσματική (Πίνακας 3.15).

Πίνακας 3.15: Επίπεδο επίτευξης οριζόντιας επικοινωνίας και συνεργασίας μεταξύ φορέων αντιμετώπισης ενδοοικογενειακής βίας και των νομικών υπηρεσιών;

Κατά πόσο πιστεύετε ότι έχει επιτευχθεί στον επιθυμητό βαθμό η επικοινωνία και συνεργασία μεταξύ των φορέων αντιμετώπισης της ενδοοικογενειακής βίας και των νομικών υπηρεσιών		
Απάντηση	Συχνότητα	Ποσοστό
Καθόλου	0	0,0%
Λίγο	3	6,5%
Μέτρια	21	45,7%
Αρκετά	22	47,8%
Πλήρως	0	0,0%
Σύνολο	46	100,0%
<i>Δεν απαντήθηκε</i>	3	

Επιπλέον, όπως παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα, οι ερωτώμενες/-οι στην πλειονότητά τους εκφράζουν θετική άποψη σχετικά με το επίπεδο διασύνδεσης των καθ' ύλην αρμόδιων φορέων για την αντιμετώπιση και πρόληψη των θεμάτων βίας τοπικής αυτοδιοίκησης και κοινωνίας των

πολιτών με εξαίρεση 7 εκπροσώπους που δεν εμφανίζονται ικανοποιημένοι από την εν λόγω συνέντευξη.

Πίνακας 3.16: Επίπεδο επίτευξης διασύνδεσης των καθ' ύλην αρμόδιων φορέων για την αντιμετώπιση και πρόληψη των θεμάτων βίας με την τοπική αυτοδιοίκηση και την κοινωνία των πολιτών

Κατά πόσο πιστεύετε ότι έχει επιτευχθεί στον επιθυμητό βαθμό η διασύνδεση των καθ' ύλην αρμόδιων φορέων για την αντιμετώπιση και πρόληψη των θεμάτων βίας με την τοπική αυτοδιοίκηση και την κοινωνία των πολιτών		
Απάντηση	Συχνότητα	Ποσοστό
Καθόλου	1	2,0%
Λίγο	6	12,2%
Μέτρια	17	34,7%
Αρκετά	23	46,9%
Πλήρως	2	4,1%
Σύνολο	49	100,0%

Επίσης, οι ερωτώμενες/-οι σχεδόν στο σύνολό τους (42 άτομα) θεωρούν ότι είναι αρκετά έως απόλυτα απαραίτητη η αναγκαιότητα διενέργειας ερευνών σε τακτά χρονικά διαστήματα, έτσι ώστε να παρακολουθείται η διαχρονική και συγχρονική έκταση του φαινομένου της βίας κατά των γυναικών (Πίνακα 3.17).

Προς τη ίδια κατεύθυνση, η πλειοψηφία των εκπροσώπων των φορέων αναδεικνύει τη αναγκαιότητα δημιουργίας μιας Κοινής Βάσης Δεδομένων με στατιστικά, ερευνητικά και άλλα εξειδικευμένα στοιχεία σχετικά με τη βία (Πίνακα 3.18).

Πίνακας 3.17: Αναγκαιότητα διενέργειας ερευνών ανά τακτά χρονικά διαστήματα, για την παρακολούθηση της διαχρονικής και συγχρονικής έκτασης του φαινομένου

Σε ποιο βαθμό θεωρείτε απαραίτητη τη διενέργεια ερευνών σε τακτά χρονικά διαστήματα, έτσι ώστε να παρακολουθείται η διαχρονική και συγχρονική έκταση του φαινομένου;		
Απάντηση	Συχνότητα	Ποσοστό
Καθόλου	0	0,0%
Λίγο	2	4,1%
Μέτρια	5	10,2%
Αρκετά	30	61,2%
Πλήρως	12	24,5%
Σύνολο	49	100,0%

Πίνακας 3.18: Αναγκαιότητα δημιουργίας Κοινής Βάσης Δεδομένων με στατιστικά, ερευνητικά και άλλα εξειδικευμένα στοιχεία σχετικά με τη βία

Σε ποιο βαθμό θεωρείτε απαραίτητη τη δημιουργία Κοινής Βάσης Δεδομένων με στατιστικά, ερευνητικά και άλλα εξειδικευμένα στοιχεία σχετικά με τη βία;		
Απάντηση	Συχνότητα	Ποσοστό
Καθόλου	1	2,0%
Λίγο	1	2,0%
Μέτρια	4	8,2%
Αρκετά	24	49,0%
Πλήρως	19	38,8%
Σύνολο	49	100,0%

3.5 Συμπεράσματα της έρευνας σε φορείς

Από τη διενέργεια συνεντεύξεων με 49 εκπρόσωπους από συνολικά 30 φορείς που είναι αρμόδιοι για την εφαρμογή πολιτικών πρόληψης και αντιμετώπισης του φαινομένου της βίας κατά των γυναικών, προκύπτουν τα ακόλουθα συμπεράσματα, τα οποία οδηγούν και στην ανάπτυξη πλαισίου προτάσεων πολιτικής και δράσεων.

Στάσεις για τη βία κατά των γυναικών

Η πλειοψηφία των εκπροσώπων των φορέων εκφράζει σχετικά θετική άποψη για τον βαθμό κατά τον οποίο τα στατιστικά στοιχεία, καθώς και σχετικές έρευνες αποτυπώνουν τη διάσταση του φαινομένου της έμφυλης βίας. Σύμφωνα με τους/τις ερωτώμενους/-ες, οι γυναίκες θύματα βίας θεωρούν τη σωματική και τη σεξουαλική βία ως τις μη πιο αποδεκτές μορφές, ενώ θεωρούν ότι οι γυναίκες είναι σε μέτριο βαθμό πληροφορημένες για τις μορφές έμφυλης βίας (63,8%). Επίσης, σύμφωνα με το 53,2% η αυστηροποίηση των ποινών διαφαίνεται ότι αποτελεί μια πρόταση για την αποτροπή νέων φαινομένων έμφυλης βίας.

Υποστηρικτικές δομές για γυναίκες θύματα βίας

Το 65,3% δηλώνει ότι οι υφιστάμενες δομές και παρεχόμενες υπηρεσίες για την εξυπηρέτηση γυναικών θυμάτων βίας, είναι σε σημαντικό βαθμό επαρκείς σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο, ενώ η συντριπτική πλειονότητα υποστηρίζει ότι ο θεσμός της ποινικής διαμεσολάβησης και η εφαρμογή της νομοθεσίας για την ενδο-οικογενειακή βία δεν παρουσιάζουν αποτελεσματικότητα για την καταπολέμηση του φαινομένου. Το 47,8% πιστεύει ότι οι γυναίκες στην Ελλάδα είναι σε μέτριο βαθμό πληροφορημένες για την ύπαρξη δομών υποστήριξης των θυμάτων βίας, παρόλο που η πλειονότητα υποστηρίζει ότι οι εμπλεκόμενοι φορείς που υποστηρίζουν θύματα βίας και τα στελέχη αυτών έχουν αρκετά υψηλό επίπεδο επιστημονικής γνώσης και κατάρτισης για τη στήριξη των θυμάτων. Αντίθετα, το 61,7% εκφράζει την άποψη ότι οι λοιπές δημόσιες υπηρεσίες (π.χ. αστυνομία,

νοσοκομεία, δικαιοσύνη) που εμπλέκονται σε θέματα έμφυλης βίας ανταποκρίνονται μέτρια στην κάλυψη αναγκών των θυμάτων.

Επιπρόσθετα, το 54,2% θεωρεί ότι υπάρχει επιτυχημένη οριζόντια επικοινωνία/ συνεργασία μεταξύ των φορέων αντιμετώπισης της ενδοοικογενειακής βίας και των αντίστοιχων φορέων που δραστηριοποιούνται στον τομέα αυτό (π.χ. ΓΠΦ, ΚΕΘΙ, ΜΚΟ, κ.ά.), καθώς σε παρεμφερείς τομείς όπως η παροχή υποστηρικτικών υπηρεσιών σε μετανάστριες και γυναίκες πρόσφυγες, κ.λπ. Αντίστοιχη εικόνα διαμορφώνεται αναφορικά με τη συνέργεια μεταξύ των φορέων αντιμετώπισης της ενδοοικογενειακής βίας και των αστυνομικών αρχών, καθώς το 57,4% αξιολογεί το επίπεδο επικοινωνίας και συνεργασίας αυτών ως αρκετά ικανοποιητικό. Επίσης, το 60,9% υποστηρίζει ότι είναι αρκετά επιτυχημένη η επικοινωνία και συνεργασία μεταξύ των φορέων αντιμετώπισης της ενδοοικογενειακής βίας και των υπηρεσιών υγείας. Επιπλέον, οι ερωτώμενοι/-ες εκφράζουν θετική άποψη για το επίπεδο διασύνδεσης των καθ' ύλην αρμόδιων φορέων με την τοπική αυτοδιοίκηση και την κοινωνία των πολιτών.

Η συντριπτική πλειονότητα των ερωτώμενων θεωρεί ότι είναι αρκετά έως απόλυτα απαραίτητη η αναγκαιότητα διενέργειας σχετικών ερευνών σε τακτά χρονικά διαστήματα για την καταμέτρηση και παρακολούθηση του φαινομένου της έμφυλης βίας, όπως επίσης η αναγκαιότητα δημιουργίας μιας κοινής βάσης δεδομένων.

4 Συμπερασματικές παρατηρήσεις

Μόνο στην Ευρώπη περισσότερο από το 1/3 των γυναικών έχουν πέσει θύματα βίας - κυρίως σωματικής και σεξουαλικής - σε κάποια περίοδο της ζωής τους, ενώ σύμφωνα με πρόσφατες μελέτες του Παγκόσμιου Οργανισμού υγείας (WHO, 2017), τα περιστατικά άσκησης βίας κατά των γυναικών ξεπερνούν σε παγκόσμιο επίπεδο ακόμη και το 35%. Το γεγονός αυτό, λαμβάνοντας υπόψη και συναθροίζοντας τόσο τις αθέατες πλευρές του φαινομένου, όσο και τον υψηλό αριθμό των μη καταγεγραμμένων περιπτώσεων, συνιστά ένα από τα κύρια προβλήματα που ελλοχεύουν μια σειρά από κινδύνους για τις γυναίκες καθώς και για την οικογενειακή και κοινωνική συνοχή των σύγχρονων κοινωνιών.

Όπως προκύπτει από την κατατεθειμένη στο πλαίσιο της έρευνας εμπειρία των γυναικών οι μορφές βίας εναντίον τους και τις οποίες καλούνται να αντιμετωπίσουν ποικίλουν. Πρόκειται συνήθως για σωματική, σεξουαλική, ψυχολογική, λεκτική βία, οικονομική ή για συνδυασμό διαφόρων μορφών βίας, ενώ ο χώρος εκδήλωσης δεν περιορίζεται αποκλειστικά εντός της οικογένειας, αλλά εκτείνεται και σε άλλους δημόσιους και ιδιωτικούς χώρους, όπως και σε χώρους εργασίας.

Από τις διάφορες μορφές βίας, η ενδοοικογενειακή βία αποτελεί την πιο συνηθισμένη εκδήλωση βίας που διατηρεί τα χαρακτηριστικά της σωματικής, ψυχολογικής, σεξουαλικής, αλλά και οικονομικής, όπως διαπιστώνεται ιδιαίτερα σε περιόδους οικονομικής κρίσης και ανέχειας και επιβεβαιώνεται επιπλέον και από την παρούσα έρευνα. Παράγοντες με επιδραστικές προεκτάσεις στην εμφάνιση φαινομένων βίας κατά των γυναικών είναι οι ψυχικές ασθένειες και μορφές εξαρτήσεων από τη μεριά των δραστών αλλά και το καθεστώς ανεργίας σε συνδυασμό με τα παραδοσιακά μοντέλα που επιβάλλονται και επικρατούν στη σχέση και αμφισβητούν την έμφυλη ισότητα.

Διατρέχοντας γενικότερα τα δομικά χαρακτηριστικά του φαινομένου ως προς την άσκηση διαφόρων μορφών βίας φαίνεται να ισχύει ότι οι εκδηλώσεις αυτές δεν συνδέονται αποκλειστικά με συγκεκριμένα πολιτισμικά ή θρησκευτικά πρότυπα, εθνικότητα, υπηκοότητα ή κοινωνική τάξη, ούτε με το μορφωτικό επίπεδο της γυναίκας θύτη, αλλά αποτελεί σύμπτωμα βαθιά ριζωμένο σε πατριαρχικές δομές που εξακολουθούν και απαξιώνουν την ισότιμη θέση της γυναίκας στους διάφορους τομείς της κοινωνικής ζωής, αναπαράγοντας εκείνα τα στοιχεία στις σχέσεις ανάμεσα στα φύλα που εμπεριέχουν εξαρτήσεις συνδεδεμένες με τη δύναμη, την κυριαρχία και την επιβολή.

Η βία κατά των γυναικών, ως κοινωνική πραγματικότητα, εξακολουθεί να εκδηλώνεται μεταξύ σιωπής, ανοχής και συγκάλυψης, παρά το γεγονός ότι οι επιμέρους συμπεριφορές που τη συνθέτουν, αντιστοιχούν σε υπαρκτές πλέον αξιόποινες πράξεις και προσβάλλουν τα δικαιώματα των γυναικών και συγκεκριμένα έννομα αγαθά. Ωστόσο, λόγω της δυσκολίας καταγραφής της, η έμφυλη βία σε όλες της εκφάνσεις της και ειδικότερα η ενδοοικογενειακή - χαρακτηρίζεται από υψηλό «σκοτεινό» αριθμό εγκληματικότητας, διότι οι περισσότερες μορφές βίας λαμβάνουν χώρα σε ένα πλαίσιο ιδιωτικότητας. Μάλιστα αυτή η «κουλούρα ανοχής» της βίας επηρεάζει τη συμπεριφορά των θυμάτων, καθώς διαφαίνεται και στην παρούσα έρευνα η δυσκολία αναφοράς και καταγγελίας τέτοιων περιστατικών, επιβεβαιώνοντας προηγούμενες έρευνες (FRA, 2014). Επιπλέον, αντανακλάται

Τμήμα Γ: Μελέτη με θέμα: «Η ποσοτική και ποιοτική αποτίμηση της βίας κατά των γυναικών την περίοδο 2008-2016 και η σύνδεση των ποιοτικών και ποσοτικών όψεων με την οικονομική κρίση. Νέες ευάλωτες ομάδες πληθυσμού και προκλήσεις πολιτικής»

και στη συμπεριφορά του δράστη, καθώς για λόγους κοινωνικής εκμάθησης και πολιτισμικής αποδοχής της βίας, αναπαράγει βίαιες και καταχρηστικές συμπεριφορές.

Η εξάλειψη του φαινομένου της βίας κατά των γυναικών είναι ζήτημα υπεράσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ζήτημα δικαίου, ισότητας των φύλων και ζήτημα πολιτισμού. Επιπλέον, δημιουργεί κατάρρευση της ψυχικής και σωματικής υγείας καθώς και μεγάλη ρήξη στον ιστό της κοινωνίας, διότι εκτός από τις γυναίκες, σημαδεύει και τα παιδιά, τους «σιωπηρούς μάρτυρες» υπονομεύοντας τη μετέπειτα ανάπτυξή τους και την ψυχική τους υγεία. Για τους λόγους αυτούς, οφείλει η πολιτεία να εμπλακεί ουσιαστικά στο πρόβλημα αυτό μέσω της εφαρμογής παρεμβατικών στρατηγικών και δράσεων.

5 Προτάσεις πολιτικής

Στη βάση της ερευνητικής τεκμηρίωσης και των πορισμάτων της έρευνας που πραγματοποιήθηκε με συνεντεύξεις από ικανό αριθμό γυναικών που έχουν υπάρξει θύματα διαφόρων εκδηλώσεων βίας, επιχειρείται στο σημείο αυτό η διατύπωση πλαισίου προτάσεων πολιτικής, οι οποίες εκτιμάται ότι θα προάγουν συγκεκριμένα πεδία προτεραιότητας των δημόσιων πολιτικών και στρατηγικών, ώστε να αμβλυνθεί το φαινόμενο της βίας κατά των γυναικών μέσω της συνέργειας και του συντονισμού μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων και της παραγωγής και αξιοποίησης χρήσιμης γνώσης για την αντιμετώπιση του φαινομένου.

Σύμφωνα με τις βασικές στρατηγικές του ΟΗΕ (2013) για την εξάλειψη της βίας κατά των γυναικών και των κοριτσιών, οι δημόσιες πολιτικές της ελληνικής πολιτείας θα πρέπει:

α) να επενδύσουν σε μακροχρόνιο ορίζοντα στην ισότητα των φύλων και την ενδυνάμωση των γυναικών,

β) να βελτιστοποιήσουν το οικείο νομοθετικό πλαίσιο,

γ) να προβλέπουν ολιστικές και πολυτομεακές παρεμβάσεις και εθνικά σχέδια δράσης,

δ) να εξασφαλίζουν τους απαιτούμενους πόρους, υπό την οπτική του φύλου στους προϋπολογισμούς (*gender budgeting*),

ε) να προωθούν την πρωτογενή πρόληψη,

στ) να θέτουν σε εφαρμογή τη θεωρία της αλλαγής,

ζ) να ενισχύουν τη συντονισμένη ανταπόκριση σε τοπικό επίπεδο,

η) να ενεργοποιούν και να εμπλέκουν ομάδες-κλειδιά,

θ) να διασφαλίζουν την ανάπτυξη ικανοτήτων και δεξιοτήτων που σχετίζονται με την πρόληψη και την καταπολέμηση της έμφυλης βίας,

ι) να προβλέπουν την έρευνα, τη συλλογή και την ανάλυση ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων του φαινομένου της έμφυλης βίας, και

ια) να προωθούν την εφαρμογή συστημάτων αξιολόγησης και λογοδοσίας.

Ιδίως για την πρόληψη και αντιμετώπιση του φαινομένου της ενδο-οικογενειακής βίας κατά των γυναικών, οι στρατηγικές αυτές είναι απαραίτητο να διέπονται από βασικές αρχές, όπως:

- ✓ η διαπίστωση της πολυπλοκότητάς τους αναφορικά τόσο με τους παράγοντες που ενοχοποιούνται για την εκδήλωσή τους, όσο και με τις επιπτώσεις τους σε μικρο και μακρο-επίπεδο ανάλυσης,

- ✓ η οπτική του φύλου και η διαχείριση ζητημάτων ισότητας μεταξύ των φύλων σε πολιτικό και κοινωνικό/οικονομικό επίπεδο, και
- ✓ ο σεβασμός στα θεμελιώδη δικαιώματα των γυναικών.

Επιπλέον, οι προτάσεις πολιτικής που παρατίθενται ακολούθως συμβαδίζουν με τις ρυθμίσεις της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης (γνωστή ως **Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης**) για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας, που υπεγράφη στην Κωνσταντινούπολη στις 11 Μαΐου του 2011 από δεκατρείς χώρες – μέλη, μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα². Ειδικότερα, η ομάδα έργου έλαβε υπόψη ότι η Σύμβαση εστιάζει σε *τέσσερα βασικά θέματα: πρόληψη, προστασία, δίωξη και παρακολούθηση*.

Στο πλαίσιο αυτό, οι προτάσεις πολιτικής που αναλύονται ακολούθως αφορούν τόσο την καταστολή όσο και την πρόληψη εκδήλωσης του φαινομένου έμφυλης βίας. Επιπλέον, στο πλαίσιο της ολιστικής αντιμετώπισης οι προτεινόμενες παρεμβάσεις δεν περιορίζονται μόνο στις γυναίκες που είναι θύματα βίας, αλλά σε όλο το γυναικείο πληθυσμό, στο ευρύτερο κοινό, σε σχετικούς φορείς και επαγγελματίες αλλά και γενικότερα σε οργανισμούς, στην τοπική αυτοδιοίκηση, την κοινωνία των πολιτών κ.λπ.

1. Πολιτικές αντιμετώπισης του φαινομένου της έμφυλης βίας

- **Διερεύνηση και ανάδειξη καλών πρακτικών για μεθόδους, εργαλεία και πρακτικές βέλτιστης ανταπόκρισης των εμπλεκόμενων φορέων και των στελεχών τους** στην επίλυση δύσκολων και σύνθετων καταστάσεων βάσει του επιπέδου επιστημονικής γνώσης και επάρκειας κατάρτισης που κατέχουν και ανάπτυξη προγραμμάτων αποτελεσματικότερης παρέμβασης. Προς το σκοπό αυτό, μπορεί να αξιοποιηθεί επιπρόσθετα η εμπειρία από δομές που λειτουργούν σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες με υψηλή τεχνογνωσία (π.χ. Ολλανδία, Ισπανία) και να αξιοποιηθούν παρόμοια προγράμματα και πρακτικές που να καθιστούν πιο αποτελεσματικό το έργο τους και την εμπλοκή των επιστημονικών τους γνώσεων για την ανταλλαγή καλών πρακτικών. Επίσης, μπορεί να αναδειχθεί και να παρουσιαστεί ως παράδειγμα Καλής Πρακτικής η λειτουργία των δομών του πανελλαδικού Δικτύου της ΓΓΙΦ και του μοντέλου της επιστημονικής εποπτείας του ΚΕΘΙ.
- **Ανάληψη δράσεων και μέτρων ενθάρρυνσης της αναφοράς περιστατικών έμφυλης βίας και της καταπολέμησης του φόβου, του εφησυχασμού και της αποσιώπησης περιστατικών εκδήλωσης κάθε μορφής και είδους βίας** κατά των γυναικών, μέσω στοχευμένων προγραμμάτων ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης (π.χ. κινητές μονάδες ενημέρωσης και παρέμβασης, street work, πολιτιστικά / καλλιτεχνικά δρώμενα, τηλεματικές υπηρεσίες άμεσης βοήθειας σε περιπτώσεις γυναικών σε κατάσταση κίνδυνου της ζωής τους, ενημερωτικά φυλλάδια, σποτ κ.λπ.), διαφωτίζοντας τις διάφορες εκφάνσεις φαινομένου και

² Η χώρα μας, αν και ήταν από τις πρώτες που την υπέγραψε, δεν είχε προβεί στην επικύρωσή της επτά χρόνια μετά την υπογραφή της. Κατά το χρονικό διάστημα συγγραφής της παρούσας μελέτης, κατατέθηκε προς ψήφιση στη Βουλή το Σχέδιο Νόμου για την Κύρωση της Σύμβασης.

καταδικάζοντας ενέργειες εξαναγκασμού, αυθαίρετης στέρησης της ελευθερίας και επικυριαρχία του ενός φύλου στο άλλο. Στο πλαίσιο αυτό, θα πρέπει να επιδιωχθεί η γνώση στα εν λόγω θέματα ως το πιο αποτελεσματικό εργαλείο αυτοπροστασίας των θυμάτων και άμβλυνσης περιστατικών βίας. Οι ενέργειες αυτές μπορούν να είναι χρήσιμες και διαφωτιστικές σχετικά και με τα ζητήματα που αφορούν την ισχύουσα νομοθεσία, καθώς μέρος των γυναικών έχουν αρνητική άποψη αναφορικά με την αποτελεσματικότητα εφαρμογής της υπάρχουσας νομοθεσίας για την εξάλειψη του φαινομένου και πιστεύουν ότι ο υφιστάμενος νόμος κατά της ενδοοικογενειακής βίας εφαρμόζεται σε μέτριο βαθμό. Θέματα που αφορούν την έγκαιρη καταγγελία περιστατικών βίας, την αναζήτηση ασφαλούς υποστηρικτικού περιβάλλοντος, τη χειραφέτηση και απομάκρυνσή τους από συνθήκες που τροφοδοτούν τη βία και πληροφόρηση για τα επόμενα βήματα που να εξασφαλίζουν την αξιοπρεπή διαβίωση είναι εξαιρετικά χρήσιμα εφόδια για τις γυναίκες.

- **Διασφάλιση της βιωσιμότητας του ολοκληρωμένου πανελλαδικού Δικτύου δομών από τη Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων** (Τηλεφωνική Γραμμή 15900, Συμβουλευτικά Κέντρα και Ξενώνες Φιλοξενίας), όπως επίσης ενίσχυση και εμπλουτισμός των υπηρεσιών και των δράσεων που αναπτύσσουν (π.χ. κινητές μονάδες ενημέρωσης σε ορεινές και απομακρυσμένες περιοχές, street work ομάδες για την ενημέρωση θυμάτων trafficking, κ.λπ.). Δεδομένου ότι η λειτουργία αυτών των δομών εξαρτάται από κοινοτικές χρηματοδοτήσεις, άρα χρηματοδοτήσεις βραχύχρονης διάρκειας, είναι κρίσιμη η εξασφάλιση των απαιτούμενων οικονομικών και ανθρώπινων πόρων, τη στιγμή μάλιστα που η δημιουργία των εν λόγω δομών κάλυψε σε πανελλαδικό επίπεδο το κενό που υπήρχε για την πρόληψη και αντιμετώπιση όλων των μορφών βίας κατά των γυναικών, συμβάλλοντας στην ανάπτυξη υπηρεσιών πρώτης γραμμής καθώς και ενημέρωσης/πληροφόρησης, υποδοχής, ψυχοκοινωνικής, εργασιακής και νομικής στήριξης, όπως επίσης και φιλοξενίας των γυναικών και των παιδιών τους. Επιπλέον, είναι σημαντικό να συνεχιστούν οι παράλληλες υποστηρικτικές δράσεις της επιστημονικής εποπτείας των δομών για την επιτυχή και ολοκληρωμένη στήριξη των γυναικών, της ψυχολογικής εποπτείας των στελεχών των δομών, καθώς και της παροχής δωρεάν νομικής βοήθειας σε γυναίκες θύματα βίας.
- **Ευαισθητοποίηση και εκπαίδευση «ενδιάμεσων» προσώπων και των επαγγελματιών πεδίου**, που έρχονται σε επαφή με τις γυναίκες (π.χ. αστυνομικοί, δικαστικοί, γιατροί, νοσηλευτικό προσωπικό, κ.λπ.), έτσι ώστε αφενός να είναι σε θέση να εντοπίζουν τη βία και αφετέρου να στηρίζουν πολύμορφα και πολυ-επίπεδα τις γυναίκες θύματα, προκειμένου να καταγγέλλουν την κακοποίηση και να διεκδικούν τα δικαιώματά τους, αλλά και να προλαμβάνουν τη δευτερογενή θυματοποίησή τους. Η επιμόρφωση και ευαισθητοποίηση των επαγγελματιών, μπορεί να περιλαμβάνει, ενδεικτικά, τις ακόλουθες θεματικές:
 - ορολογία βασικών εννοιών (π.χ. διάσταση ισότητας, εκτίμηση των επιπτώσεων μιας πολιτικής ανάλογα με το φύλο, έμφυλη βία, έμφυλοι ρόλοι, έμφυλες προκαταλήψεις κ.λπ.),
 - θεσμικό πλαίσιο και θεσμικά όργανα εφαρμογής σχετικά με την καταπολέμηση της έμφυλης βίας (νομοθεσία, πολιτικές κ.λπ.),
 - απόκτηση δεξιοτήτων στην αναγνώριση των φαινομένων βίας, στην ουσιαστική

στήριξη των θυμάτων (άμεση ή έμμεση με την ενημέρωση για τους αρμόδιους φορείς), και στην αποτελεσματική συνεργασία με όλους τους συναρμόδιους φορείς, κ.λπ.

- **Συντονισμένη, διεπιστημονική και διατομεακή (οριζόντια και κάθετη) δράση δημόσιων και μη κυβερνητικών φορέων, συνεργασία των εμπλεκόμενων υπηρεσιών και αξιοποίηση της συμπληρωματικότητας των δομών (multi-agency approach), καθώς και διεύρυνση φορέων που δραστηριοποιούνται στον χώρο της κοινωνικής αλληλεγγύης και φροντίδας,** που μάλιστα ενισχύθηκε στο πλαίσιο ανάπτυξης της κοινωνικής οικονομίας για τη διαχείριση των επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης, καθώς και η ενίσχυση χρηματοδότησης υποστηρικτικών υπηρεσιών, προκειμένου να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά το φαινόμενο της έμφυλης βίας. Στις συνεργασίες αυτές και στις δράσεις δικτύωσης, που αποτελούν ένα πολιτικό διακύβευμα κρίσιμης σημασίας όπως έχει καταδείξει και η εμπειρία σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, η ΓΓΙΦ, το ΚΕΘΙ, οι φεμινιστικές συλλογικότητες, οι οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων και οι γυναικείες οργανώσεις μπορούν να έχουν έναν κεντρικό ρόλο συντονισμού των επιλεγμένων δράσεων και παρεμβάσεων.
- **Απλοποίηση του συστήματος των καταγγελιών** από μεριάς των γυναικών θυμάτων βίας. Προς το σκοπό αυτό, θα μπορούσε να υιοθετηθεί με τις ανάλογες παρεμβάσεις προσαρμογής, το παράδειγμα της *Online-Plattform καταγγελιών* που πρόσφατα εισήχθη στη Γαλλία και που μέσω της οποίας η γυναίκα μπορεί άμεσα να απευθυνθεί στην αστυνομία, η οποία θα αναλαμβάνει τα επόμενα βήματα για την υπόθεσή της. Στην περίπτωση αυτή, μπορεί να γίνεται σε συνεργασία με νομικούς συμβούλους που εργάζονται στις δομές του δικτύου της ΓΓΙΦ και γενικά με στελέχη των δομών αυτών. Η πλατφόρμα θα πρέπει να είναι έτσι προσαρμοσμένη ώστε να καλύπτει όλες τις μορφές και τα είδη βίας, ενώ αναμένεται να συμβάλει στη διάδοση της εφαρμογής της νομοθετικής ρύθμισης περί απαλλαγής από την υποχρέωση καταβολής του παράβολου για μήνυση, από τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας σύμφωνα με την παρ. 2 του Ν.4055/2012.
- **Ενίσχυση της εφαρμογής των Πρωτοκόλλων συνεργασίας** της ΓΓΙΦ με τους ΟΤΑ, δικηγορικούς συλλόγους, την Ελληνική Αστυνομία, την Αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία “Εταιρεία πρόληψης και προαγωγής Υγείας «Υγεία για όλους»”, καθώς και του Πρωτόκολλου Συνεργασίας των Εθνικών Φορέων (η ΓΓΙΦ, το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας, η Γενική Γραμματεία Υποδοχής, η Γενική Γραμματεία Δημόσιας Υγείας, το Κέντρο Ερευνών για θέματα Ισότητας, η Ένωση Περιφερειών Ελλάδας, η Κεντρική ένωση Δήμων Ελλάδας, το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης και η Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης) για την υιοθέτηση κοινού πλαισίου διαδικασιών εντοπισμού, παραπομπής και φιλοξενίας, αλλά και παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών και δράσεων σε γυναίκες πρόσφυγες θύματα ή εν δυνάμει θύματα βίας και στα παιδιά τους.
- **Αποτίμηση των παρεχόμενων υπηρεσιών,** ώστε να διευκολύνεται η βελτίωση των υπαρχουσών παρεμβάσεων στο συγκεκριμένο πληθυσμό και να επιτρέπει τον σχεδιασμό νέων δραστηριοτήτων και προγραμμάτων. Προτείνεται, λοιπόν, η υιοθέτηση **διαδικασιών για τη μετα-παρακολούθηση/μετ-αξιολόγηση (follow-up) των περιστατικών σε τακτά χρονικά διαστήματα** για να διασφαλίζεται, εκτός των άλλων, η ανατροφοδότηση για την ποιότητα των

υπηρεσιών από τις γυναίκες και η προσαρμογή τους στις ποικίλες και διαρκώς μεταβαλλόμενες ανάγκες τους.

2. Πολιτικές πρόληψης του φαινομένου της έμφυλης βίας

- **Ανάπτυξη συνεχών προγραμμάτων ευαισθητοποίησης** που θα απευθύνονται σε διακριτές ομάδες αποδεκτών/-τριών. Ειδικότερα σε:

1) γυναίκες θύματα βίας και υψηλής ευάλωτοτητας (π.χ. πρόσφυγες, μετανάστριες, άνεργες, μονογονείς, ΑμΕΑ κ.λπ.),

2) στο ευρύτερο κοινό,

3) σε στοχευμένες ομάδες του πληθυσμού, όπως ενδεικτικά σύλλογοι γονέων, εκπαιδευτικοί, στελέχη της τοπικής αυτοδιοίκησης, επαγγελματίες υγείας, τοπικοί σύλλογοι, γυναικείες οργανώσεις και λοιπές οργανωμένες ομάδες και

4) σε εμπλεκόμενους επαγγελματίες πεδίου (π.χ. ψυχολόγοι, κοινωνικοί/-ές λειτουργοί, αστυνομικοί, εισαγγελείς, ιατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό κ.λπ.),

Τα προγράμματα ευαισθητοποίησης, με στόχο την ενημέρωση σχετικά με τις διάφορες εκδηλώσεις όλων των μορφών και ειδών βίας, των συνεπειών τους στα παιδιά και την ανάγκη πρόληψης αυτής, μπορούν ενδεικτικά να περιλαμβάνουν: διοργάνωση εκδηλώσεων (π.χ. ημερίδες, συνέδρια, διαδραστικά εργαστήρια, ανοικτές διαλογικές συζητήσεις, events κ.ο.κ.), διοργάνωση προγραμμάτων επιμόρφωσης, δημοσιεύσεις και πιθανά εκπομπές στα μέσα ενημέρωσης, παραγωγή και διανομή έντυπου και οπτικο-ακουστικού υλικού, έκδοση ειδικών γραμματοσήμων, πολιτιστικά δρώμενα, φωταγωγήση δημόσιων κτιρίων με πορτοκαλί φωτισμό ανήμερα της 25ης Νοεμβρίου, κ.λπ.

- **Ανάπτυξη συνεργασιών μεταξύ διαφορετικών ομάδων ενδιαφερομένων** όπως είναι η κυβέρνηση, γυναικεία τμήματα κομμάτων, η κοινωνία των πολιτών, τοπικές ομάδες, ακαδημαϊκά/ερευνητικά ιδρύματα και ινστιτούτα, κ.ο.κ. Η γνώση για τους υπάρχοντες φορείς και η καταχώρησή τους, οι προσωπικές επαφές με πρόσωπα-«κλειδιά» και οι επισκέψεις στις διάφορες υπηρεσίες, οι κοινές συναντήσεις με άλλους φορείς που δρουν στην ίδια κοινότητα, οι παρεμβάσεις στην τοπική κοινωνία, η οικοδόμηση δικτύων υποστήριξης για τις ευάλωτες πληθυσμιακές ομάδες είναι απαραίτητα εργαλεία για την κοινωνική ένταξη και την επίλυση των προβλημάτων των γυναικών αυτών (Παπαγιαννοπούλου & Παπαρούνη, 2014). Η πολυεπίπεδη συνεργασία αυτή δύναται να συμβάλει στην αύξηση της βιωσιμότητας των παρεμβάσεων, καθώς αξιοποιεί διαφορετικές ικανότητες, γνώσεις και δεξιότητες που προέρχονται από τις διαφορετικές ομάδες ενδιαφερομένων, στον συντονισμό των προσπαθειών, στη διευκόλυνση της επικοινωνίας και στη διάχυση της γνώσης που προκύπτει από την υλοποίηση μιας πολιτικής (Βουγιούκα, 2013, 21-22). Η παρέμβαση των υποστηρικτικών δομών στην κοινότητα, καθώς και η ανάπτυξη συνεργασιών με αντίστοιχες υπηρεσίες και φορείς της Πολιτείας (π.χ. αστυνομικές και εισαγγελικές αρχές, νοσοκομεία, κοινωνικές υπηρεσίες Δήμων, Κέντρα Κοινότητα, φορείς απασχόλησης, εκπαιδευτικούς φορείς κ.λπ.) αποτελεί πεδίο βαρύνουσας σημασίας, προκειμένου να γίνεται όλο και περισσότερο γνωστό το θέμα της βίας κατά των γυναικών, να ευαισθητοποιούνται οι

επαγγελματίες που έρχονται σε επαφή με τις γυναίκες και να ενισχύεται η πολύπλευρη και συμπληρωματική παροχή υπηρεσιών προς αυτές.

- **Αξιοποίηση των ΜΜΕ, αλλά και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης (ενημερωτικές εκστρατείες, διαφημιστικά σποτ, συνεντεύξεις, προβολή σχετικού υλικού, όπως ταινίες, ντοκιμαντέρ, κ.λπ.),** για την ευαισθητοποίηση του ευρύτερου πληθυσμού στα θέματα βίας κατά των γυναικών και για τη μείωση των κοινωνικών στερεοτύπων για τη θέση των γυναικών, αλλά και γυναικών με υψηλή ευαλωτότητα (πχ. μετανάστριες, πρόσφυγες, ΑμεΑ, ΡΟΜΑ, κ.λπ.) στην ελληνική κοινωνία.

- **Ανάπτυξη δράσεων στο πεδίο της τυπικής και άτυπης εκπαίδευσης,** με στόχο αφενός την ενημέρωση, πληροφόρηση και ευαισθητοποίηση και αφετέρου την εκρίζωση των προκαταλήψεων, εθίμων, παραδόσεων και όλων των άλλων πρακτικών οι οποίες βασίζονται στους στερεότυπους ρόλους γυναικών και ανδρών. Τέτοια μέτρα μπορεί να είναι ενδεικτικά:

1) υλοποίηση ενημερωτικών εκστρατειών μαθητριών/-των, σπουδαστριών/-ών, φοιτητριών/-ών αλλά και των ίδιων των εκπαιδευτικών που μπορούν να λειτουργήσουν ως πολλαπλασιαστές διάδοσης της γνώσης,

2) παραγωγή διδακτικού υλικού για όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης σχετικά με την ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών, τους ρόλους των φύλων, τη μη βίαιη επίλυση των συγκρούσεων στις διαπροσωπικές σχέσεις, κ.λπ.

- **Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση μέσω κινητών ομάδων συμβουλευτικής και πολιτισμικών διαμεσολαβητών/-τριών ομάδων του γυναικείου πληθυσμού, οι οποίες είναι περισσότερο ευάλωτες στη βία και στις πολλαπλές διακρίσεις,** (μετανάστριες, προσφύγισες, ΑμεΑ, μονογονείς, κ.λπ.).

- **Λήψη μέτρων για την αποτροπή εμφάνισης περιστατικών άσκησης βίας στους χώρους εργασίας,** εξαναγκασμού, απειλητικής συμπεριφοράς και εκβιασμών κατά των γυναικών (π.χ. σεξουαλική παρενόχληση) σε συνεχή συνεργασία με τους εργοδοτικούς και συνδικαλιστικούς φορείς. Τέτοια μέτρα μπορεί να είναι ενδεικτικά:

1) η διοργάνωση συζητήσεων και ενημερωτικών συναντήσεων των εργαζομένων και της διοίκησης των επιχειρήσεων,

2) η διαμόρφωση γραπτών οδηγιών από τον/την εργοδότη/-τρια, οι οποίες θα περιλαμβάνουν τον ορισμό της σεξουαλικής παρενόχλησης, την εξήγηση των άμεσων πειθαρχικών κυρώσεων, την περιγραφή της διαδικασίας υποβολής καταγγελίας, τη ρητή δέσμευση για την εμπιστευτικότητα όλων των πληροφοριών, κ.λπ.,

3) στους μεγάλους χώρους εργασίας, η σύναψη συμφωνιών μεταξύ εργαζομένων και εργοδοτών/-τριών για το πως πρέπει να χειρίζονται οι υποθέσεις σεξουαλικής παρενόχλησης.

- **Λήψη μέτρων για την υποστήριξη και προστασία των γυναικών προσφύγων** που είναι εγκατεστημένες στις δομές φιλοξενίας προσφύγων και ειδικότερα για μόνες γυναίκες με ή χωρίς παιδιά, γυναίκες σε λοχεία κ.ά. Τέτοια μέτρα μπορούν να είναι: η άμεση μεταφορά των γυναικών σε κίνδυνο σε προστατευμένα διαμερίσματα ή σε ξεχωριστά διαμερίσματα ή άλλες δομές φιλοξενίας κατά ύψιστη προτεραιότητα, η διαμόρφωση των χώρων ώστε να πληρούν

τα διεθνή πρότυπα για την ασφάλεια και προστασία, η ενημέρωση των γυναικών και κοριτσιών προσφύγων για τη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία, κ.ο.κ.

3. Οριζόντιες Πολιτικές

- **Συλλογή αναλυτικών σχετικών στατιστικών στοιχείων ανά τακτά χρονικά διαστήματα**, καθώς και η υποστήριξη της έρευνας με στόχο τη μελέτη των βασικών αιτιών και επενεργειών όλων των μορφών και ειδών βίας κατά των γυναικών, τη **συχνότητα εμφάνισης και των δεικτών καταδίκης**, καθώς και της **αποτελεσματικότητας των μέτρων που έχουν ληφθεί**. Δεδομένου ότι οι επίσημες στατιστικές δεν ανταποκρίνονται στις πραγματικές διαστάσεις του φαινομένου, αφενός μεν γιατί η προσπάθεια καταγραφής από τις αρμόδιες υπηρεσίες (κρατικοί οργανισμοί, κοινωνικές υπηρεσίες, μη κυβερνητικές οργανώσεις) είναι πολύ περιορισμένη και δεν υφίσταται ένα γενικό και ενιαίο πλαίσιο αποτύπωσης και αφετέρου διότι οι γυναίκες θύματα βίας δεν καταγγέλλουν συχνά αυτά τα περιστατικά, θα πρέπει να υιοθετηθούν μέτρα όπως:
 - *Δημιουργία και προώθηση εργαλείου καταγραφής, κοινού σε όλες τις υπηρεσίες που ασχολούνται με το θέμα της έμφυλης βίας, με στόχο τη διευκόλυνση της καταγραφής και την ύπαρξη στατιστικών στοιχείων. Σε αυτό το πλαίσιο, προτείνεται η κατασκευή και ο (πilotικός) έλεγχος ενός ενιαίου συστήματος καταγραφής, καθώς και η μέτρηση αποτελεσματικότητας του εργαλείου. Η δημιουργία ενός πληροφοριακού δικτύου που να αποκαθιστά ένα κοινό πλαίσιο επικοινωνίας μεταξύ των κόμβων και των επιπέδων παρέμβασης είναι σημαντική για να παρακολουθεί τις βαθμίδες οργάνωσης και τη διαδρομή των βημάτων παρέμβασης, ώστε να υπάρχει κοινή παρακολούθηση των περιστατικών και άμεση δυνατότητα συνεργασίας. Η λειτουργία του συστήματος προϋποθέτει την εκπαίδευση των επαγγελματιών οι οποίοι/-ες, θα καταχωρίζουν τα στοιχεία και θα παρακολουθούν με συνέχεια και συνέπεια το έργο.*
 - *Επικαιροποιημένη χαρτογράφηση των δομών και των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τις γυναίκες θύματα βίας, καθώς και αξιολόγηση της αποτελεσματικότητάς τους με έμφαση στη συμβουλευτική διαδικασία, το πλαίσιο στήριξης και τις προσφερόμενες υπηρεσίες.*
 - *Μέτρηση και αξιολόγηση των εκστρατειών ενημέρωσης-ευαισθητοποίησης για την πρόληψη και αντιμετώπιση του φαινομένου, καθώς και της προβολής των σχετικών θεμάτων από τα ΜΜΕ. Τα αποτελέσματα είναι σκόπιμο να χρησιμοποιηθούν για την αξιολόγηση συγκεκριμένων επικοινωνιακών πολιτικών αλλά και για τον σχεδιασμό νέων σε συγκεκριμένους τομείς, όπου θα καταγραφεί η αναγκαιότητα παρέμβασης ή/και βελτίωσης.*
 - *Αξιολόγηση της εφαρμογής της νομοθεσίας για τα διάφορα είδη βίας κατά των γυναικών και ανταπόκριση φορέων του επίσημου συστήματος απονομής της ποινικής δικαιοσύνης (αστυνομία και δικαστικές αρχές).*
- **Ανάπτυξη ενός ενιαίου συστήματος καταγραφής των περιστατικών και των εξυπηρετούμενων γυναικών (Κοινή Βάση Δεδομένων) σε όλες τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες**

και αρχές, που θα εξασφαλίζει κοινό τρόπο καταχώρισης των στοιχείων αλλά και δυνατότητα στατιστικής αξιοποίησής τους, προκειμένου να υπάρξει όσο το δυνατόν αναλυτικότερη και πραγματική αποτύπωση του φαινομένου και της κατάστασης των γυναικών-θυμάτων και μείωση του «σκοτεινού» αριθμού, συμβάλλοντας στον έγκυρο σχεδιασμό και εφαρμογή κατάλληλων πολιτικών, καθώς και στην παραγωγή αξιόπιστων δεικτών (ποσοτικών και ποιοτικών).

- **Ανάπτυξη ειδικών κέντρων φροντίδας και συμβουλευτικής για δράστες**, προκειμένου να υιοθετούν μία μη βίαιη συμπεριφορά στις διαπροσωπικές σχέσεις με αντικειμενικό σκοπό την πρόληψη της περαιτέρω βίας, την αλλαγή των βίαιων συμπεριφορών, καθώς και την προώθηση των υγιών διαπροσωπικών και κοινωνικών σχέσεων. Η εν λόγω πρόταση πολιτικής βασίζεται τόσο στο Άρθρο 16: Προληπτική παρέμβαση και θεραπευτικά προγράμματα της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης όσο και στην εμπειρία προγραμμάτων παρέμβασης σε Ευρωπαϊκές χώρες όπως η Γερμανία, όπου έχουν αναπτυχθεί ειδικά κέντρα φροντίδας που μέσω κατάλληλων προγραμμάτων οι δράστες αντιμετωπίζονται και υποστηρίζονται ως πάσχοντα άτομα επιρρεπή στις εξαρτήσεις και στους εξωτερικούς παράγοντες που επηρεάζουν τη συμπεριφορά τους. Η παρέμβαση αυτή μπορεί μάλιστα να συμβάλει στην ενίσχυση του θεσμού της ποινικής διαμεσολάβησης, η εφαρμογή του οποίου υποσκάπτεται από την έλλειψη φορέων για τη διεξαγωγή του απαιτούμενου από τον νόμο θεραπευτικού-συμβουλευτικού προγράμματος.
- **Δημιουργία και εφαρμογή ενιαίου συστήματος δεικτών (ποσοτικοί και ποιοτικοί) για την παρακολούθηση και αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των πολιτικών και μέτρων** κατά της βίας σε βάρος των γυναικών, προκειμένου να υιοθετηθούν σε κάθε περαιτέρω μελέτη, καθώς και κατά την ανάπτυξη επιστημονικού διαλόγου, καλύπτοντας τα κενά και τις ελλείψεις στη γνώση σχετικά με την άσκηση βίας σε γυναίκες στην Ελλάδα.

Σε κάθε περίπτωση, γίνεται κατανοητό ότι είναι σημαντική η εφαρμογή της υπάρχουσας νομοθεσίας ή ακόμα και η ενίσχυσή της, όπως επίσης και η παρακολούθηση της εφαρμογής της. Μια ολιστική προσέγγιση κρίνεται αναγκαία, με λήψη άμεσων, αποτελεσματικών, αλλά και μακροπρόθεσμων μέτρων, ώστε να διασφαλίζεται η βασική προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των γυναικών θυμάτων βίας με δυνατότητα πρόσβασης στις απαραίτητες παροχές και υπηρεσίες (κατάλληλη στέγαση, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, ψυχολογική υποστήριξη, νομική αρωγή και πληροφόρηση, υλική βοήθεια, εργασία, εκπαίδευση, επαγγελματική κατάρτιση και κοινωνική ένταξη). Η αποτελεσματική εφαρμογή της νομοθεσίας, της δίωξης και τιμωρίας των δραστών, η ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του πληθυσμού, αλλά και ο συντονισμός κυβερνητικών και μη κυβερνητικών φορέων και οργανώσεων κρίνονται ως καθοριστικά βήματα για την πρόληψη και αντιμετώπιση της έμφυλης βίας.

Κατά συνέπεια χωρίς πολιτική και κοινωνική βούληση και σεβασμό στην έμφυλη ισότητα δεν θα σταθεί δυνατό να υποστηριχθεί το ανθρώπινο δικαίωμα των γυναικών να απαλλαγούν από αυτές τις απειλητικές πράξεις εναντίον τους, αλλά και να απαλλαγούν από τον φόβο να τις αναδείξουν να τις καταγγείλουν. Αυτό εξάλλου υπήρξε και το κεντρικό συμπέρασμα από το πρόσφατο Forum της Διεθνούς Ημέρας για την εξάλειψη της βίας κατά των γυναικών (25 Νοεμβρίου 2017).

6 Executive summary

6.1 General conclusions

Only in Europe, more than 1/3 of women have been victims of violence, mainly physical and sexual, at some point in their lives, and according to recent studies of World Health Organization (WHO, 2017) the cases of violence against women outnumber the 35% of women population worldwide. This fact, considering and aggregating both the obscure aspects of the phenomenon and the high number of unrecorded cases, is one of the main problems underlying a range of risks for women as well as the family and social cohesion of modern societies.

According to the results of current survey, women experience different types of violence such as physical, sexual, psychological, verbal, economic, or a combination of them, while the location that violence occurs is not limited at home but extends to other public and private places, as well as to workplace.

Among various types of violence, domestic is the most common, retaining the characteristics of physical, psychological, sexual and economic violence, as it is notably ascertained in periods of economic crisis and poverty, and this is confirmed by the results of this survey. Factors with an influential impact on violence behavior against women are mental illnesses and dependence on the victims' perpetrators, but also unemployment combined with traditional patterns existing in the relationship that question gender equality.

Structural features of the violence phenomenon against women show that these events are not exclusively related to specific cultural or religious patterns, nationality, social class, educational level of victims or perpetrators. Indeed, this symptom is deeply rooted in patriarchal structures that continue to discredit the equal position of women in different areas of social life reproducing all this factors in a relationship that lead to dependencies associated with power, sovereignty and enforcement.

Women, when interviewed, noted that abuse were taking place before economic crisis as well, however, a significant percentage declared that the relationship with the perpetrator has deteriorated due to economic crisis, additional working hours of the spouse or financial problems occurred during the relationship. It is worth noting that in some cases of long-term maltreatment, economic crisis and its implications on the household increased the frequency of the violent incidents, while woman's economic deprivation has become more intense. As a result, woman became more vulnerable so as to be trapped into this relationship. It is not a coincidence that in a vast amount of cases, even if the woman works, the perpetrator is dealt with the finances, implementing acts of concealment or misappropriation of incomes. According to the survey, women reliance on abusive relationships is reinforced by the fact that they are ignorant of the relevant legislative framework and of the social services that they can request help. Also, it should be noted that women, victims of violence, often experience feeling of guilt and fear.

In this frame, violence against women, as a social reality, continues to emerge and remains into silence, tolerance and concealment, despite the fact that individual behaviors that lead to

violence, correspond to criminal offense and violence the legislation related to the rights of women. However, due to the difficulty of recording it, violence in all its forms and especially the domestic one, is characterized by a high "dark" number of crimes, because plenty of incidents takes place in a context of privacy. Indeed, this "culture of tolerance" affects the victim's behavior and is difficult to be reported and that is confirmed not only by this survey, but also by previous investigations (FRA, 2014). Moreover, it is also reflected in the perpetrator's behavior, who reproduces violent and abusive behaviors because of this cultural acceptance of violence.

Eliminating the phenomenon of violence against women is a matter of defending human rights and gender equality, supporting of justice and a culture issue. Moreover, it creates a mental and physical collapse and a great breach in the society because, apart from women, it also marks children, the "silent witnesses", undermining their subsequent development and mental health. For all these reasons, the state must be involved in this problem, by implementing intervention strategies and actions.

According to the UN (2013), the key strategies for eliminating violence against women and girls are the following: a) investing in gender equality and empowering women, b) legislation review, c) holistic, multidisciplinary policies and national action plans, d) securing resources and integrating gender perspective into budgets (gender budgeting), e) promote primary prevention, f) implementation of change theory, g) develop of coordinated response at local level, h) engaging and reinforcing the participation of key groups, i) capacity building, j) research, collection and analysis of quantitative and qualitative data, k) evaluation and accountability.

Specifically, to prevent and address the phenomenon of domestic violence against women, these strategies need to be guided by basic principles such as:

- ✓ the acceptance of their complexity, regarding both factors that are incriminated for violent behaviors and their implications in micro and macro level analysis,
- ✓ gender's perspective and the management of gender issues at political and social / economic level, and
- ✓ respect for the fundamental rights of women.

The knowledge and tools already acquired, although developed to a considerable extent, should be used more systematically and organized in order to achieve the desired results. Finally, it should be noted that in order to prevent the phenomenon of gender violence it is necessary for women to obtain their economic self-reliance especially in times such as the current one, when the adverse effects of economic crisis make their life even more burdened.

6.2 Policy Proposals

Policy proposals were formed based on the theoretical framework developed above, on the accompanying documentation that was carried out taking into account data conducted through interviews from a sufficient number of women - victims of various violence. The policy proposals aim to promote specific priority areas of public policies and strategies for the mitigation of violence against women through synergy and co-ordination among the actors involved and the production and exploitation of useful knowledge for addressing the phenomenon. Particularly, it is proposed:

According to the key strategies of the UN (2013) for eliminating violence against women and girls, the public policies of Greek state should:

- a) invest in gender equality and empower women rights
- b) optimize legislation
- c) provide national action plans
- d) secure resources and integrate gender perspective into budgets (gender budgeting)
- e) promote primary prevention
- f) implement change theory
- g) develop coordinated response at a local level
- h) engage and reinforce the participation of key groups
- i) develop skills related to gender violence prevention
- j) collect and analyze quantitative and qualitative data
- k) promote evaluation and accountability

Specifically, to prevent and address the phenomenon of domestic violence against women, these strategies need to be guided by basic principles such as:

- ✓ acceptance of the complexity of the strategies, regarding factors that are incriminated for violent behaviors and their implications in micro and macro level analysis,
- ✓ gender's perspective and management of gender equality issues at a political and social / economic level, and
- ✓ respect for the fundamental rights of women.

In addition, policy measures that are presented in this study are aligned with the provisions of the Council of Europe Convention (known as the Istanbul Convention) on preventing and combating violence against women and domestic, which was signed in Istanbul on 11 May 2011 by thirteen

member-countries, including Greece³. Specifically, the convention focuses on four key issues: *prevention, protection, prosecution and monitoring*.

Policy measures that analyzed below, concern the prevention and elimination of gender-based violence. Furthermore, the proposed interventions are not limited to women who are victims of violence but to the whole female population, to the general public, to relevant bodies and professionals but also to organizations, local authorities, civil society, etc.

1. Policies against gender-based violence

- **Highlighting best practices on methods, tools and best response practices of stakeholders and their executives** in dealing with difficult and complex situations, based on the level of scientific knowledge that they have, and developing more effective intervention programmes. Experience from structures operating to European countries with high scientific knowledge in the field (e.g. Netherlands, Spain) could be exploited. Furthermore, the operation of the structures of the pan-Hellenic Network of the General Secretariat for Gender Equality, as well as the model of scientific supervision of the Centre for Gender Equality (KETHI) could also be presented as an example of best practices.
- **Implementation of actions and measures in order to encourage reporting of gender-based violence incidents and to combat fear, complacency and non-disclosure of all types of violence incidence against women**, through awareness-raising campaigns (e.g. mobile intervention and information units, street work, cultural/artistic events, emergency services in case of life-threatening situations, brochures, advertising, etc.), All the above measures aim at enlightening the various aspects of the phenomenon and condemning every action of gender-based violence. Knowledge on these issues seems to be the most effective tool for self-protection of victims, so as to eliminate incidents of violence.
- **Ensuring viability of the pan-Hellenic Network of structures for gender equality by the General Secretariat for Gender Equality** (Telephone line 15900, Consulting Centers, Hospitality Services) and further development of their actions (e.g. establishment of mobile information units in remote areas, organization of street work groups to inform trafficking victims, etc.). The viability and the proper operation of the afore mentioned structures is mainly depended on Community funding.
- **Awareness raising and training of professionals**, that come in contact with female victims of violence (e.g. police officers, judges, doctors, nursing staff, etc.), so as to be able to identify gender-based violence and support victims in order to denounce abuse and claim their rights.
- **Coordinated, interdisciplinary and cross-sectoral (horizontal and vertical) action** of public and non-governmental organizations, collaboration of stakeholders and exploitation of multi-agency approaches are also necessary policies that could be undertaken. In addition, the

³ Although Greece was one of the first countries that signed it, the convention has not been confirmed yet. However, the Draft Law on Ratification of the Convention has already been submitted to the Greek Parliament.

reinforcement of bodies active in the field of social solidarity and care services, as well as the financial support of their services it could be proven crucial, in order to face effectively the phenomenon of gender-based violence. Moreover, the General Secretariat for Gender Equality and the Centre for Gender Equality (KETHI), feminist collectives and human rights organizations could play a significant role in the coordination of relevant actions and interventions.

- **Simplification of the violence complaints mechanism.** The Online-Platform for complaints that has recently introduced in France could be adopted. Through this platform, women can directly contact the police which undertakes all the necessary the steps for each case. However, cooperation with legal experts of the General Secretariat for Gender Equality network seems to be necessary in any case. The platform should be tailored to cover all types of violence, and it is expected to relieve victims from the obligation to pay for any legal action (According to the Greek law 4055/2012).
- **Implementation of collaboration protocols** between the General Secretariat for Gender Equality and Local Authorities, lawyers' associations, Hellenic Police, the non-profit organization "Prevention and Health Promotion Company - Health for all", as well as collaboration protocols among National Bodies (General Secretariat for Gender Equality, the Ministry of National Defense, the Secretary General for Reception and Identification, the General Secretariat for Public Health, the Centre for Gender Equality, the Association of Greek Regions, the Central Union of Greek Municipalities, the National Center for Social Solidarity and the Hellenic Agency for Local Development and Local Government). These collaboration protocols could help the aforementioned bodies to adopt a common framework for detection of violence, provision of hospitality and counseling to female refugee victims or potential victims of violence and their children.
- **Evaluation of the provided services,** in order to improve existing interventions and to design new measures and programmes. Specifically, could be implemented follow-up procedures on regular basis intervals, so as to ensure that there will be a feedback on the quality of the supportive services.

2. Policies for prevention of gender-based violence

- **Developing continuous awareness programs targeting distinct groups of recipients.** Specifically: (1) women victims of violence and in a state of high vulnerability (e.g. refugees, migrant women, unemployed, single parents, PwD, etc.), 2) the general public, 3) targeted groups of the population such as parents associations, teachers, local government, healthcare professionals, local associations, women's organizations and other groups; and 4) relevant field professionals (e.g. psychologists, social workers, police officers, prosecutors, medical and nursing staff etc.), aiming at updating them with information related with various manifestations of all forms and types of violence, their impact on children and the need to prevent such violence. The awareness programmes can include informative events (e.g. workshops, conferences, interactive workshops, open interactive discussions, etc.), training

programs, publications and possibly broadcasts in the media, production and distribution of newsletters and audiovisual material, special postage stamps, cultural events, illumination of public buildings with orange lighting on the 25th of November etc.

- **Developing collaborations between different stakeholder groups** such as the government, women's departments within parties, civil society, local groups, academic/research institutions and institutes, and so on. Such multi-level cooperation can help to increase the sustainability of interventions by exploiting different competences, knowledge and skills from different stakeholder groups, coordinating efforts to raise awareness about violence against women, to sensitize professionals who come into contact with women and to enhance the multilateral and complementary provision of services to them.
- **Exploiting mass media and social media (information campaigns, promotional spots, interviews, reproduction of audiovisual material such as films, documentaries, etc.)** to raise the awareness of the wider public on violence against women and on the reduction of social stereotypes for the position of women, including women from vulnerable groups (migrant women/refugees, ROMA, PwD, etc.) in Greek society.
- **Developing actions in the field of formal, non-formal and informal education**, with a view to informing and raising awareness and, on the other, eliminating prejudices, customs, traditions and all other practices based on the stereotyped roles of women and men. Such measures can be: 1) the implementation of information campaigns for school, VET and tertiary students and teachers who can act as multipliers of knowledge dissemination; 2) the production of teaching/training material, for all levels of education, on gender equality, gender roles, non-violent conflict resolution in interpersonal relationships, etc.
- **Information and awareness raising through counseling and cultural ombudsmen/groups of the female population, which are more vulnerable to violence and multiple discrimination** (migrant women, refugees, disabled people, single parents, etc.).
- **Take measures to prevent incidents of violence at work**, coercion, threats of behavior and blackmail against women (e.g. sexual harassment) in continuous cooperation with employers and trade unions. Such measures may include, for example, the organization of discussions and information meetings between employees and the management of companies, the formulation of written instructions by the employer/s, which will include the definition of sexual harassment, the explanation of direct disciplinary sanctions, the description of the complaints procedure, the explicit commitment to the confidentiality of all information, etc., while in large workplaces it is proposed to conclude agreements between employees and employers on how to handle cases of sexual harassment.
- **Take measures to support and protect refugee women** who are hosted in housing structures, and in particular for single women with or without children, women in puerperium, etc. Such measures may include the immediate and of high priority transfer of women who are in danger in sheltered apartments or separate apartments or other accommodation structures, the design of premises to meet international safety and security standards, the information of women and girls' refugees on sexual and reproductive health, and so on.

3. Horizontal Policies

- **Collection of detailed statistical data on regular basis intervals**, as well as supporting research aimed at studying the underlying causes and effects of all forms of violence against women, the frequency of occurrence and conviction and the effectiveness of the measures taken. More specifically, the following policies could be adopted:
 - *Development* and promotion of a common recording tool for all the services and authorities dealing with gender – based violence in order to facilitate the recording and the availability of statistical data. In this context, it is proposed to construct and (pilot) control a single logging system, as well as measure the effectiveness of the tool.
 - *Updated mapping of structures and services* to identify their effectiveness, focusing on the advisory process, the support framework and the services offered.
 - Evaluation of the awareness- raising campaigns for the prevention and eradication of the phenomenon, as well as assessing the effect of media exposure on relevant issues.
 - Evaluation of the implementation of legislation on various types of violence against women and the criminal justice system response to this type of violence (police, judicial authorities).
- **Development of a single registration system which will ensure a common way of data recording (Common Database) by relevant authorities for the detection of incidents of gender violence.** This database is necessary in order to provide a more comprehensive description of the phenomenon and situation of the women victims and to reduce the "dark" number of violent abuse against them. Furthermore, this registration system will contribute to the implementation of appropriate policies and also to the development of reliable quantitative and qualitative indicators of assessment.
- **Establishment of special treatment and counseling centers for perpetrators**, in order to help them to adopt non-violent behavior in interpersonal relationships. These centers will contribute in the prevention of further violence by altering violent attitudes and promoting healthy interpersonal and social relationships. This policy proposal is based both on Article 16 of the Istanbul Convention and the experience of intervention programmes that took place in European countries. Specifically, in Germany have been developed centers where perpetrators can participate in special treatment programmes and supported as suffering people prone to addictions and external factors that affect their behavior. This intervention may even contribute to strengthening the institution of criminal mediation, the implementation of which is undermined by the lack of actors to carry out the required therapeutic-advisory programme.
- **Design and implementation of a common system of indicators (quantitative and qualitative) for the monitoring and evaluation of the effectiveness of policies** and measures for the prevention of violence against women. This system of indicators could provide a solid basis for any further study, as well as for the development of scientific dialogue, aiming at filling the critical knowledge gap about the phenomenon of violence against women in Greece.

In any case, it is important to implement measures in order to ensure the effective application of the existing legislation or even reinforce it, as well as to monitor its implementation results. Furthermore, it is necessary to adopt a holistic approach by taking immediate, effective but also long-term measures to ensure the basic protection of the human rights of women victims of violence, with access to the necessary services (proper housing, health care, psychological support, legal assistance and information, material assistance, employment, education, vocational training and social inclusion). Effective enforcement, prosecution and punishment of perpetrators, awareness raising, as well as coordination of governmental and non-governmental organizations and relevant stakeholders are seen as crucial steps to prevent and tackle gender - based violence.

Consequently, as it was concluded in the recent Forum on the International Day for the Elimination of Violence against Women (25 November 2017), it is widely argued that without political and social policies along with the promotion of respect on gender equality, it will not be possible to support women to prevent threatening acts against them, as well as to support them to denounce these actions to the relevant authorities.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1: ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΣΕ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΕΞΥΠΗΡΕΤΟΥΜΕΝΕΣ ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΤΩΝ ΔΟΜΩΝ ΤΗΣ ΓΓΙΦ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ

ΜΕ ΕΞΥΠΗΡΕΤΟΥΜΕΝΕΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΔΟΜΕΣ ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΤΗΣ ΓΓΙΦ

1. ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑΣ

1.1 Ηλικία:

< 25 ετών 25 - 34 35 - 44 45 - 54 55 - 64 65 ετών +

1.2 Οικογενειακή κατάσταση:

1.2.1 Οικογενειακή κατάσταση

Παντρεμένη Χήρα Διαζευγμένη

Σε διάσταση Με σύντροφο Ελεύθερη

Συμβίωση με σύμφωνο συμβίωσης Συγκατοίκηση χωρίς σύμφωνο συμβίωσης

1.2.2 Παρουσία παιδιών

Αριθμός παιδιών Αριθμός παιδιών κάτω των 18 ετών

1.3 Επίπεδο Εκπαίδευσης:

Αναλφάβητη Δημοτικό Γυμνάσιο

Λύκειο Μεταλυκειακή μη τριτοβάθμια Τριτοβάθμια μη Πανεπιστημιακή

ΑΕΙ/ΤΕΙ Μεταπτυχιακό/διδακτορικό

1.4 Εθνικότητα: _____

1.5 Κατάσταση απασχόλησης:

άνεργη αδρανής/ άεργη συνταξιούχος πλήρη απασχόληση

μερική απασχόληση εποχιακή / περιστασιακή απασχόληση

1.6 Σχέση εργασίας

- αυτοαπασχολούμενη / ελεύθερη επαγγελματίας
- μισθωτή στο δημόσιο τομέα
- μισθωτή στον ιδιωτικό τομέα
- απασχολούμενη στον αγροτικό τομέα
- μη αμειβόμενο μέλος σε οικογενειακή επιχείρηση

1.7 Μεταβλήθηκε η εργασιακή κατάσταση της γυναίκας κατά την τελευταία οκταετία;

ναι όχι

αν ναι, ως προς τι και με ποιο τρόπο (ωράριο, μορφή απασχόλησης, μισθός, θέση);

1.8 Συνύπαρξη στον ίδιο εργασιακό χώρο με το σύζυγο / σύντροφο

ναι όχι

αν ναι, να αναφερθεί συγκεκριμένα η επαγγελματική σχέση _____

1.9 Λόγοι μη εργασίας

- Σπουδές
- Λόγοι υγείας
- Δεν επιθυμεί ο σύζυγος / σύντροφος (σε περίπτωση συζυγικής / συντροφικής βίας)
- Οικογενειακές υποχρεώσεις
- Δυσκολία εύρεσης εργασίας
- Επιθυμία της ίδιας
- Άλλο _____

1.10 Εισοδηματική κατάσταση της οικογένειας

- Έως και 6.500,00€
- 6.500,01€ έως 12.000,00€
- 12.000,01€ έως 16.000,00€
- 16.000,01€ έως 22.000,00€
- 22.000,01€ και άνω

Τμήμα Γ: Μελέτη με θέμα: «Η ποσοτική και ποιοτική αποτίμηση της βίας κατά των γυναικών την περίοδο 2008-2016 και η σύνδεση των ποιοτικών και ποσοτικών όψεων με την οικονομική κρίση. Νέες ευάλωτες ομάδες πληθυσμού και προκλήσεις πολιτικής»

1.11 Γενικότερη οικονομική κατάσταση της οικογένειας (σε περίπτωση ενδοοικογενειακής βίας)

- χαμηλή
 χαμηλή προς μεσαία
 μεσαία
 μεσαία προς ανώτερη
 ανώτερη

1.12 Τα οικονομικά της οικογένειας είναι κοινά; Αν ναι, ποιος τα διαχειρίζεται (σε περίπτωση ενδοοικογενειακής βίας);

1.13 Η γυναίκα, σε περίπτωση που εργάζεται έχει μεγαλύτερο, μικρότερο ή περίπου ίσο εισόδημα με το σύζυγο/σύντροφο (σε περίπτωση ενδοοικογενειακής βίας);

- μεγαλύτερο μικρότερο περίπου ίσο

1.14 Κάτοικος

- μεγάλου αστικού κέντρου μικρού αστικού κέντρου
 αγροτικής / ορεινής / απομονωμένης περιοχής

1.15 Πολλαπλές διακρίσεις

- Μονογονέας
 Άνεργη
 Πρόσφυγας
 Μετανάστρια
 ΑμεΑ
 Ρομά
 Άλλο _____

2. ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΟ/Α ΒΙΑΣ

2.1 Είδος βίας (πολλαπλή επιλογή):

- Ενδοοικογενειακή βία
 Σεξουαλική παρενόχληση

Τμήμα Γ: Μελέτη με θέμα: «Η ποσοτική και ποιοτική αποτίμηση της βίας κατά των γυναικών την περίοδο 2008-2016 και η σύνδεση των ποιοτικών και ποσοτικών όψεων με την οικονομική κρίση. Νέες ευάλωτες ομάδες πληθυσμού και προκλήσεις πολιτικής»

- Trafficking
- Βιασμός
- Πορνεία
- Παρενοχλητική παρακολούθηση
- Κακοποίηση μέσω διαδικτύου
- Άλλο _____

2.2 Σχέση με άτομο που άσκησε βία (πολλαπλή επιλογή):

- Σύζυγος
- Πρώην Σύζυγος
- Σύντροφος
- Πρώην Σύντροφος
- Πατέρας
- Αδελφός/-ή
- Τέκνο
- Άλλο μέλος οικογένειας
- Τρίτο γνωστό πρόσωπο
- Εργοδότης
- Συνάδελφος ιεραρχικά ανώτερος
- Συνάδελφος ιεραρχικά κατώτερος
- Πελάτης
- Άγνωστος
- Άλλο _____

2.3 Μορφές βίας (πολλαπλή επιλογή):

- Σωματική βία
- Σεξουαλική βία
- Οικονομική βία
- Λεκτική βία
- Ψυχολογική/συναισθηματική βία
- Άλλο _____

3. ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΤΟΜΟΥ ΠΟΥ ΑΣΚΗΣΕ ΒΙΑ

3.1 Ηλικία:

< 25 ετών 25 - 34 35 - 44 45 - 54 55 - 64 65 ετών +

3.2 Οικογενειακή κατάσταση:

3.2.1 Οικογενειακή κατάσταση

Παντρεμένος/η Χήρος/α Διαζευγμένος/η
 Σε διάσταση Με σύντροφο Ελεύθερος/η
 Συμβίωση με σύμφωνο συμβίωσης Συγκατοίκηση χωρίς σύμφωνο συμβίωσης

3.2.2 Παρουσία παιδιών

Αριθμός παιδιών Αριθμός παιδιών κάτω των 18 ετών

3.3 Επίπεδο Εκπαίδευσης:

Αναλφάβητος/η Δημοτικό Γυμνάσιο
 Λύκειο Μεταλυκειακή μη τριτοβάθμια Πανεπιστημιακή Τριτοβάθμια μη Πανεπιστημιακή
 ΑΕΙ/ΤΕΙ Μεταπτυχιακό/διδακτορικό

3.4 Εθνικότητα: _____

3.5 Σημερινή κατάσταση απασχόλησης:

άνεργος/η αδρανής- άεργος/η συνταξιούχος
 πλήρη απασχόληση μερική απασχόληση εποχιακή/περιστασιακή απασχόληση

3.6 Σχέση εργασίας

αυτοαπασχολούμενος/η / ελεύθερος/η επαγγελματίας
 μισθωτός/ή στο δημόσιο τομέα
 μισθωτός/ή στον ιδιωτικό τομέα
 απασχολούμενος/η στον αγροτικό τομέα

Τμήμα Γ: Μελέτη με θέμα: «Η ποσοτική και ποιοτική αποτίμηση της βίας κατά των γυναικών την περίοδο 2008-2016 και η σύνδεση των ποιοτικών και ποσοτικών όψεων με την οικονομική κρίση. Νέες ευάλωτες ομάδες πληθυσμού και προκλήσεις πολιτικής»

μη αμειβόμενο μέλος σε οικογενειακή επιχείρηση

3.7 Μεταβλήθηκε η εργασιακή κατάσταση του ατόμου που άσκησε βία, κατά την τελευταία οκταετία;

ναι όχι

αν ναι, ως προς τι και με ποιο τρόπο (ωράριο, μορφή απασχόλησης, μισθός, θέση);

3.8 Άλλα χαρακτηριστικά:

μετανάστης/τρια πρόσφυγας ΡΟΜΑ ΑΜΕΑ

θύμα βίας με προβλήματα ψυχικής άλλο
υγείας

4. ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΒΙΑΣ

4.1 Διάρκεια σχέσης με το άτομο που ασκεί/άσκησε βία (από πότε μέχρι πότε)

4.2 Διάρκεια σχέσης βίας (έτος & περιστατικό / γεγονός ορόσημο π.χ. απόλυση, γέννηση παιδιού, αλλαγή επαγγελματικής καριέρας, κλπ)

4.3 Τι επικαλείται ως αιτία/δικαιολογία για τη βίαιη συμπεριφορά του το βίαιο άτομο;

4.4 Πόσο συχνά εκδηλώνονταν/αι τα περιστατικά βίας εναντίον της γυναίκας

καθημερινά

τουλάχιστον 1 φορά την εβδομάδα

τουλάχιστον 1 φορά τον μήνα

τουλάχιστον 1 φορά το εξάμηνο

τουλάχιστον 1 φορά τον χρόνο

άλλο _____

4.5 Τόπος εκδήλωσης των περιστατικών (πολλαπλή επιλογή)

σε ιδιωτικό χώρο (οικία) σε δημόσιο/ους χώρο/ους

4.6 Παράγοντες που πιθανόν να έπαιξαν ρόλο στην εκδήλωση αυτής της συμπεριφοράς

- Κατάχρηση αλκοόλ
- Χρήση ναρκωτικών ουσιών
- Χρήση ψυχοφαρμάκων
- Εξάρτηση από τυχερά παιχνίδια
- Εξάρτηση από το διαδίκτυο
- Εξάρτηση από ηλεκτρονικές συσκευές
- Άλλο _____

4.7 Σε περίπτωση που δεν αναφέρθηκε αμέσως το/α περιστατικό/ά, να αναφερθούν οι λόγοι.

- Διστακτικότητα
- Ανασφάλεια
- Απειλές από το άτομο που άσκησε βία
- Αδυναμία διαχείρισης του προβλήματος
- Άγνοια ύπαρξης αρμόδιων δομών
- Απουσία γνώσης νομοθετικού πλαισίου
- Άλλος λόγος _____

4.8 Σε περίπτωση εγκατάλειψης της σχέσης...

4.8.1 μετά από πόσο καιρό αποφασίστηκε η εγκατάλειψη της σχέσης;

- αμέσως μετά την εκδήλωση του περιστατικού βίαιης συμπεριφοράς
- τις επόμενες ημέρες και εβδομάδες
- τους επόμενους μήνες
- μετά από ένα έτος

4.8.2 ποιοι ήταν οι λόγοι που κυριάρχησαν για τη λήψη αυτής της απόφασης;

4.8.3 υπήρχε υποστηρικτικό δίκτυο που ώθησε σε αυτή την απόφαση;

ναι όχι

Αν ναι, ποιο; _____

Τμήμα Γ: Μελέτη με θέμα: «Η ποσοτική και ποιοτική αποτίμηση της βίας κατά των γυναικών την περίοδο 2008-2016 και η σύνδεση των ποιοτικών και ποσοτικών όψεων με την οικονομική κρίση. Νέες ευάλωτες ομάδες πληθυσμού και προκλήσεις πολιτικής»

4.8.4 Η υποστήριξη από τη δομή της ΓΓΙΦ συνέβαλε στη λήψη αυτής της απόφασης;

ναι όχι

Αν ναι, με ποιο τρόπο; _____

4.9 Σε περίπτωση παραμονής σε μια βίαιη σχέση, θα ήθελε η γυναίκα να φύγει;

ναι όχι

Αν ναι, με ποιο τρόπο; _____

Αν όχι, τι είναι αυτό που την ωθεί να παραμείνει; _____

4.10 Επίδραση της σχέσης με τον σύζυγο/σύντροφο από την οικονομική κρίση (με ποιους τρόπους, άλλαξε η μορφή της βίαιης συμπεριφοράς, άλλαξε η συχνότητα των περιστατικών;)

4.11 Βαθμός γνώσης του νομοθετικού πλαισίου από μεριάς της γυναίκας.

Η γυναίκα δεν γνώριζε το νομοθετικό πλαίσιο πριν το περιστατικό

Η γυναίκα γνώριζε το νομοθετικό πλαίσιο πριν το περιστατικό

4.12 Η γνώση του νομοθετικού πλαισίου από μεριάς της γυναίκας συνέβαλε στην αναφορά/ καταγγελία του περιστατικού;

Καθόλου Λίγο Μέτρια Αρκετά Πλήρως

5. ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ ΑΛΛΗΣ ΜΟΡΦΗΣ ΒΙΑΣ

5.1 Συχνότητα των πράξεων βίας εναντίον της γυναίκας

καθημερινά

τουλάχιστον 1 φορά την εβδομάδα

τουλάχιστον 1 φορά τον μήνα

τουλάχιστον 1 φορά το εξάμηνο

τουλάχιστον 1 φορά τον χρόνο

άλλο

5.2 Περιστατικά ή καταστάσεις που πυροδοτούν/σαν αυτές τις πράξεις

5.3 Τόπος/ Τρόπος εκδήλωσης των πράξεων βίας

- ιδιωτικός χώρος _____
- δημόσιο/ους χώρο/ους _____
- στο χώρο εργασίας
- σε ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης
- με τηλεφωνήματα σεξουαλικού / εκβιαστικού / εκφοβιστικού περιεχομένου
- με SMS ή e-mail σεξουαλικού / εκβιαστικού / εκφοβιστικού περιεχομένου
- στο διαδίκτυο (με ανάρτηση προσβλητικών σχολίων, ιδιωτικών video ή φωτογραφιών, κλπ)
- άλλο _____

5.4 Σε περίπτωση που δεν αναφέρθηκε αμέσως η πράξη βίας, κατά πόσο οι λόγοι συνδέονται με την οικονομική και εργασιακή κατάσταση της γυναίκας;

5.5 Σε περίπτωση που το περιστατικό συνέβη στο χώρο εργασίας, το εργασιακό περιβάλλον (διοίκηση, σωματείο, συνάδελφοι, κλπ) αντιλήφθηκε το γεγονός;

ναι όχι

Αν ναι, ελήφθησαν μέτρα αντιμετώπισης; Ποια ήταν αυτά; _____

5.6 Βαθμός γνώσης του νομοθετικού πλαισίου από μεριάς της γυναίκας.

- Η γυναίκα δεν γνώριζε το νομοθετικό πλαίσιο πριν το περιστατικό
- Η γυναίκα γνώριζε το νομοθετικό πλαίσιο πριν το περιστατικό

5.7 Η γνώση του νομοθετικού πλαισίου από μεριάς της γυναίκας συνέβαλε στην αναφορά/ καταγγελία του περιστατικού;

Καθόλου Λίγο Μέτρια Αρκετά Πλήρως

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2: ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΣΕ ΦΟΡΕΙΣ ΑΡΜΟΔΙΟΥΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΒΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

A. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΣΑΣ/ΝΤΟΣ ΣΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ:

Φορέας:

Όνοματεπώνυμο:

Θέση στο Φορέα:

Χρόνος εργασίας στη συγκεκριμένη θέση:

Στοιχεία Επικοινωνίας:

B. ΠΡΟΦΙΛ ΦΟΡΕΑ:

1. Τύπος φορέα

ΟΤΑ Νομικό πρόσωπο ΟΤΑ ΜΚΟ ΝΠΔΔ ΝΠΙΔ

2. Αρμοδιότητες και κύριες δραστηριότητες του φορέα

3. Επίπεδο εμβέλειας

τοπικό/δημοτικό διαδημοτικό περιφερειακό
διαπεριφερειακό εθνικό διεθνές

4. Περιοχή εμβέλειας φορέα _____

5. Παρεχόμενες υπηρεσίες στο πεδίο της έμφυλης βίας

- Πληροφόρηση/ενημέρωση σε γυναίκες θύματα βίας

Τμήμα Γ: Μελέτη με θέμα: «Η ποσοτική και ποιοτική αποτίμηση της βίας κατά των γυναικών την περίοδο 2008-2016 και η σύνδεση των ποιοτικών και ποσοτικών όψεων με την οικονομική κρίση. Νέες ευάλωτες ομάδες πληθυσμού και προκλήσεις πολιτικής»

- Κοινωνική στήριξη γυναικών θυμάτων βίας
- Ψυχολογική στήριξη γυναικών θυμάτων βίας
- Εργασιακή συμβουλευτική
- Νομική στήριξη γυναικών θυμάτων βίας
- Νομική βοήθεια γυναικών θυμάτων βίας
- Φιλοξενία γυναικών θυμάτων βίας
- Προώθηση στην απασχόληση
- Κοινωνικές παροχές
- Υπηρεσίες πρωτοβάθμιας φροντίδας
- Υπηρεσίες παραπομπής ή συνοδείας των θυμάτων σε εξειδικευμένους φορείς
- Υπηρεσίες σε μέλη της οικογένειας των θυμάτων βίας
- Δράσεις ενημέρωσης/ευαισθητοποίησης του κοινού για θέματα έμφυλης βίας
- Υλοποίηση επιμορφωτικών προγραμμάτων σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες
- Δικτύωση με φεμινιστικές/γυναικείες οργανώσεις & ανθρωπίνων δικαιωμάτων
- Δικτύωση με δομές στήριξης και συμβουλευτικά κέντρα θυμάτων έμφυλης βίας
- Υλοποίηση παρεμβάσεων για πρόληψη & αντιμετώπιση της έμφυλης βίας
- Άλλο (παρακαλώ προσδιορίστε:)

6. Έχει υλοποιήσει ο φορέας σας δράσεις και πρωτοβουλίες για την πρόληψη και αντιμετώπιση της έμφυλης βίας;

ναι όχι

αν ναι, αναφέρετε συγκεκριμένα τίτλος, πρόγραμμα και έτος υλοποίησης

B. ΣΤΑΣΕΙΣ / ΑΠΟΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΒΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ:

1. Οι επίσημες στατιστικές και οι έρευνες/μελέτες για την άσκηση βίας κατά των γυναικών πιστεύετε ότι αποτυπώνουν τα πραγματικά ποσοστά του φαινομένου;

Πάντα Πολύ συχνά Συχνά Ορισμένες φορές Ποτέ

2. Ποιες μορφές βίας ενάντια στις γυναίκες φαίνεται να είναι (από τις ίδιες) λιγότερο αποδεκτές σε σύγκριση με άλλες (έως τρεις απαντήσεις);

Σωματική βία

Οικονομική βία

Σεξουαλική βία

Λεκτική βία

Τμήμα Γ: Μελέτη με θέμα: «Η ποσοτική και ποιοτική αποτίμηση της βίας κατά των γυναικών την περίοδο 2008-2016 και η σύνδεση των ποιοτικών και ποσοτικών όψεων με την οικονομική κρίση. Νέες ευάλωτες ομάδες πληθυσμού και προκλήσεις πολιτικής»

Ψυχολογική/συναισθηματική βία

Άλλο _____

3. Ποιοι κοινωνικο-οικονομικοί ή/και πολιτισμικοί παράγοντες πιστεύετε ότι επιδρούν στην εμφάνιση του φαινομένου της βίας κατά των γυναικών; Ποιοι από αυτούς τους παράγοντες σχετίζονται με την οικονομική κρίση;
4. Από την εμπειρία σας, η εκδήλωση της οικονομικής κρίσης συνοδεύτηκε με αύξηση των περιστατικών βίας κατά των γυναικών;
5. Από την εμπειρία σας, υπάρχουν νέες μορφές βίας που αναδύθηκαν την περίοδο της οικονομικής κρίσης; Αν ναι, κατά πόσο συνδέονται με τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης (αλλαγή καριέρας, μείωση εισοδήματος, ανεργία, ανέχεια / φτώχεια, κατάθλιψη, άγχος, νέες εργασιακές ρυθμίσεις, κλπ);
6. Η οικονομική κρίση ευθύνεται για αλλαγές στο προφίλ των θυμάτων βίας και στους δράστες; Αν ναι, ποιες είναι αυτές οι αλλαγές; Ποιοι επιπρόσθετοι παράγοντες αλληλεπιδρούν με την οικονομική ύφεση;
7. Ποιος είναι ο ρόλος των νέων τεχνολογιών στην εμφάνιση νέων μορφών βίας (π.χ. διαδίκτυο, μέσα κοινωνικής δικτύωσης κ.λπ.);
8. Πόσο πληροφορημένες είναι οι γυναίκες στην Ελλάδα για τον ορισμό και τις μορφές βίας;

Καθόλου Λίγο Μέτρια Αρκετά Πλήρως
9. Ποιες θεωρείτε ως σύγχρονες προκλήσεις για την αποτελεσματικότερη πρόληψη και αντιμετώπιση του φαινομένου βίας κατά των γυναικών στη σύγχρονη Ελλάδα;

Βελτίωση του σχετικού νομικού πλαισίου

Τμήμα Γ: Μελέτη με θέμα: «Η ποσοτική και ποιοτική αποτίμηση της βίας κατά των γυναικών την περίοδο 2008-2016 και η σύνδεση των ποιοτικών και ποσοτικών όψεων με την οικονομική κρίση. Νέες ευάλωτες ομάδες πληθυσμού και προκλήσεις πολιτικής»

Παραδοτέο Π.2: «Αποτελέσματα της έρευνας – Σύνθεση πορισμάτων – Συμπεράσματα και προτάσεις πολιτικής»

Ενημέρωση / πληροφόρηση / ευαισθητοποίηση κοινωνίας

Αύξηση των κρατικών δομών στήριξης των γυναικών θυμάτων βίας

Εμπλουτισμός των παρεχομένων υπηρεσιών προς τις γυναίκες θύματα βίας

Άλλη _____

10. Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι η αυστηροποίηση ποινών σε επίπεδο νομοθεσίας μπορεί να αποτρέψει την εκδήλωση νέων φαινομένων έμφυλης βίας;

Καθόλου Λίγο Μέτρια Αρκετά Πλήρως

Γ. ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΔΟΜΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ ΒΙΑΣ:

1. Κατά τη γνώμη σας οι παρεχόμενες υπηρεσίες και δομές είναι επαρκείς σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο για την εξυπηρέτηση των γυναικών που υφίστανται βία;

Καθόλου Λίγο Μέτρια Αρκετά Πλήρως

2. Ποσό ικανοποιητική κρίνετε την εφαρμογή της υπάρχουσας νομοθεσίας για την ενδο-οικογενειακή βία και ιδιαίτερα για τον θεσμό της Ποινικής Διαμεσολάβησης;

Καθόλου Λίγο Μέτρια Αρκετά Πλήρως

3. Πόσο πληροφορημένες είναι οι γυναίκες στην Ελλάδα για την ύπαρξη δομών υποστήριξης των θυμάτων βίας;

Καθόλου Λίγο Μέτρια Αρκετά Πλήρως

4. Πιστεύετε ότι οι εμπλεκόμενοι φορείς και τα στελέχη τους έχουν πλήρη επιστημονική γνώση και επαρκή κατάρτιση ώστε να ανταποκριθούν στην επίλυση δύσκολων και σύνθετων καταστάσεων;

Καθόλου Λίγο Μέτρια Αρκετά Πλήρως

5. Πόσο ικανοποιητική κρίνετε την ανταπόκριση των υπηρεσιών (π.χ. αστυνομία, νοσοκομεία, Δικαιοσύνη) σε θέματα πρόληψης και αντιμετώπισης έμφυλης βίας;

Καθόλου Λίγο Μέτρια Αρκετά Πλήρως

6. Έχει υποπέσει στην αντίληψή σας, μια, έστω και σε λανθάνουσα μορφή, αποδοχή περιστατικών βίας από τον χειρισμό σχετικών υποθέσεων από φορείς;

ναι όχι

αν ναι, αναφέρετε συγκεκριμένα _____

7. Κατά πόσο πιστεύετε ότι έχει επιτευχθεί στον επιθυμητό βαθμό ...

- η οριζόντια επικοινωνία και συνεργασία μεταξύ των φορέων αντιμετώπισης της ενδοοικογενειακής βίας και των αντίστοιχων φορέων (ΓΓΙΦ, ΚΕΘΙ, ΔΗΜΟΙ, ΜΚΟ, γυναικείες οργανώσεις) που δραστηριοποιούνται στον τομέα αυτό αλλά και σε παρεμφερείς τομείς, π.χ. παροχή υποστηρικτικών υπηρεσιών σε μετανάστριες και γυναίκες πρόσφυγες

Καθόλου Λίγο Μέτρια Αρκετά Πλήρως

- η επικοινωνία και συνεργασία μεταξύ των φορέων αντιμετώπισης της ενδοοικογενειακής βίας και

α) των αστυνομικών αρχών

Καθόλου Λίγο Μέτρια Αρκετά Πλήρως

β) των υπηρεσιών υγείας

Καθόλου Λίγο Μέτρια Αρκετά Πλήρως

γ) των νομικών υπηρεσιών

Καθόλου Λίγο Μέτρια Αρκετά Πλήρως

- η διασύνδεση των καθ' ύλην αρμόδιων φορέων για την αντιμετώπιση και πρόληψη των θεμάτων βίας με την τοπική αυτοδιοίκηση και την κοινωνία των πολιτών

Καθόλου Λίγο Μέτρια Αρκετά Πλήρως

8. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε απαραίτητη τη διενέργεια ερευνών σε τακτά χρονικά διαστήματα, έτσι ώστε να παρακολουθείται η διαχρονική και συγχρονική έκταση του φαινομένου;

Καθόλου Λίγο Μέτρια Αρκετά Πλήρως

8.α. Δικαιολογήστε την απάντησή σας

8.β. Ποιος φορέας θα μπορούσε να είναι αρμόδιος και ποιοι φορείς οι εμπλεκόμενοι για την τροφοδότηση με στοιχεία;

9. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε απαραίτητη τη δημιουργία Κοινής Βάσης Δεδομένων με στατιστικά, ερευνητικά και άλλα εξειδικευμένα στοιχεία σχετικά με τη βία;

Καθόλου Λίγο Μέτρια Αρκετά Πλήρως

9.α. Δικαιολογήστε την απάντησή σας

9.β. Ποιος φορέας θα μπορούσε να είναι αρμόδιος για την ανάπτυξή της και ποιοι φορείς οι εμπλεκόμενοι για την τροφοδότηση με στοιχεία; Ποιες είναι οι προϋποθέσεις για την επιτυχία του εγχειρήματος;

10. Έχετε να προσθέσετε κάποια πρόταση για εμπλοκή κάποιου φορέα ή ανάπτυξη υπηρεσίας, προκειμένου να είναι αποτελεσματικότερη η πρόληψη και η αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών;

11. Παρακαλούμε καταγράψτε τυχόν παρατηρήσεις και σχόλια που δεν καλύφθηκαν από τα παραπάνω ερωτήματα.

Τμήμα Γ: Μελέτη με θέμα: «Η ποσοτική και ποιοτική αποτίμηση της βίας κατά των γυναικών την περίοδο 2008-2016 και η σύνδεση των ποιοτικών και ποσοτικών όψεων με την οικονομική κρίση. Νέες ευάλωτες ομάδες πληθυσμού και προκλήσεις πολιτικής»

Παραδοτέο Π.2: «Αποτελέσματα της έρευνας – Σύνοψη πορισμάτων – Συμπεράσματα και προτάσεις πολιτικής»

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ξενόγλωσση

Conger, R. D., Elder, G. H., Lorenz, F. O., Conger, K. J., Simons, R. L., Whitbeck, L. B., Huck, S., & Melby, J. N. (1990). Linking economic hardship to marital quality and instability. *Journal of Marriage and Family*.

Council of the European Union (2011). *European Pact for Gender Equality (2011-2020) - Council Conclusions 7370/11*, Brussels, 8 March 2011.

Cutrona, C. E., Russell, D. W., Abraham, W. T., Gardner, K. A., Melby, J. N., Bryant, C., & Conger, R. D. (2003). Neighborhood context and financial strain as predictors of marital interaction and marital quality in African American couples. *Journal of Social and Personal Relationships*.

European Commission, Expert Group on Gender Equality and Social Inclusion, Health and Long-Term Care Issues (2010). *Violence against Women and the Role of Gender Equality, Social Inclusion and Health Strategies*. Synthesis Report, Brussels.

Falconier, M.K., & Epstein, N.B. (2010). Relationship satisfaction in Argentinean couples under economic strain: Gender differences in a dyadic stress model. *Journal of Social and Personal Relationships*, 27(6).

Harne L. & Radford J. (2008). *Tackling Domestic Violence: Theories, policies and practices*. OU Press. UK.

Holden G.W., Geffner R. & Jouriles E.N. (1998). *Children Exposed to Marital Violence: Theory, Research and Applied Issues*, Washington, American Psychological Association.

Jasinski, J.L. (2001). Theoretical explanations for violence against women. In: C.M. Renzetti, J.L. Edleson, & R.K. Bergen (Eds.), *Sourcebook on Violence Against Women* (pp. 5-21). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

Klein, E., Campbell, J., Soler, E. & Ghez, M. (1997). *Ending domestic violence: Changing public perceptions/halting the epidemic*, Newbury Park, CA: Sage.

Krug E.G. et al., eds., (2002). *World Report on Violence and Health*, Geneva, World Health Organization.

Maguire, M.C. (1988). *Content and process in the experience of self*. NY Academic Press.

Τμήμα Γ: Μελέτη με θέμα: «Η ποσοτική και ποιοτική αποτίμηση της βίας κατά των γυναικών την περίοδο 2008-2016 και η σύνδεση των ποιοτικών και ποσοτικών όψεων με την οικονομική κρίση. Νέες ευάλωτες ομάδες πληθυσμού και προκλήσεις πολιτικής»

Παραδοτέο Π.2: «Αποτελέσματα της έρευνας – Σύνοψη πορισμάτων – Συμπεράσματα και προτάσεις πολιτικής»

Reinhart, C. M., Rogoff, K. S. (2011). From financial to debt crisis. *American Economic Review*, 101, 1676-1706.

Sellers S.Ch., Cochran K.J. & Branch A.K. (2005). Social Learning Theory and Partner Violence: a Research Note, *Deviant Behavior*, 26: 379-395.

Seltzer J.A. & Kalmuss D. (1988). Socialization and Stress Explanations for Spouse Abuse, *Social Forces*, 67, 2, 473-491.

Shalansky, C.; Ericksen, J. & Henderson, A. (1999). Abused women and child custody: the ongoing exposure to abusive ex-partners, *Journal of Advanced Nursing*, vol.29, 416-426.

Stark E. & Buzawa K. (eds) (2009). Violence against women in families and relationships. California: Praeger Perspectives.

Stephens, B.J. and Sinden, P.G. (2000). Victims' voices, *Journal of Interpersonal Violence*, vol.15, 534-548.

United Nations (1995). *Platform for Action*, The United Nations Fourth World Conference on Women, Beijing, China - September 1995, text at: <http://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/platform/violence.htm>.

UN Development Fund for Women - UNIFEM (2013). *Ending Violence against Women & Girls: Programming Essentials*, January 2013.

WAVE annual report (2011). http://files.wave-network.org/annualreports/Annual_Report_2011.pdf.

WHO (2017). *Strengthening health systems to respond to women subjected to intimate partner violence or sexual violence: A manual for health managers*. Geneva: World Health Organization text at: <http://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/259489/9789241513005-eng.pdf?sequence=1>.

Ελληνόγλωσση

Αποστολίδου, Μ (2011). Βία στην Οικογένεια: Παγκόσμιο Πρόβλημα Δημόσιας Υγείας. Παρουσίαση στο 38ο Πανελλήνιο Συνέδριο Νοσηλευτών στην Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας. Χίος, 9-13 Μαΐου 2011. <http://www.familyviolence.com.cy>

Τμήμα Γ: Μελέτη με θέμα: «Η ποσοτική και ποιοτική αποτίμηση της βίας κατά των γυναικών την περίοδο 2008-2016 και η σύνδεση των ποιοτικών και ποσοτικών όψεων με την οικονομική κρίση. Νέες ευάλωτες ομάδες πληθυσμού και προκλήσεις πολιτικής»

Παραδοτέο Π.2: «Αποτελέσματα της έρευνας – Σύνθεση πορισμάτων – Συμπεράσματα και προτάσεις πολιτικής»

Αποστολίδου, Μ., Αποστολίδου, Ζ., Παγιάτσου, Μ. & Μαυρικήου Π. (2008). *Αξιολόγηση Υπηρεσιών που παρέχονται σε θύ-ματα Βίας στην Οικογένεια από τις Υπηρεσίες του Κράτους*. <http://www.familyviolence.com.cy>

Αρινοπούλου, Β., Φαρσεδάκης, Ι., Παπαγιαννοπούλου, Μ. (2003). *Η ενδο-οικογενειακή βία κατά των γυναικών. Πρώτη πανελλαδική έρευνα*, Αθήνα: Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας.

Βουγιούκα, Α. (2013). *Συμβουλευτικό Εργαλείο για την Πρωτογενή Πρόληψη της Βίας κατά των Γυναικών*, Σχέδιο Δράσης: ΦΕΜ-ΑΤΤΙΚΑ, Δράσεις Ενδυνάμωσης, Πρόληψης της Έμφυλης Βίας, Ενίσχυσης της Κοινωνικής/ Εργασιακής (Επαν) ένταξης Ευπαθών Ομάδων Γυναικών, Αθήνα: Κέντρο Γυναικείων Μελετών και Ερευνών – Διοτίμα.

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2013). *Έκθεση της Επιτροπής Δικαιωμάτων των Γυναικών και Ισότητας των φύλων της Ε.Ε*, Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών

Javeau, C. (2000). *Η έρευνα με το ερωτηματολόγιο. Το εγχειρίδιο του καλού ερευνητή*. Αθήνα: Εκδ. Ελευθερουδάκης.

Καραμεσίνη, Μ. & Rubery, J. (επιμ.) (2015). *Γυναίκες και λιτότητα. Η οικονομική κρίση και το μέλλον της ισότητας των φύλων*. Αθήνα: Εκδ. Νήσος.

Λιάπη, Μ. (2013). *Συμβουλευτικό Εργαλείο για την Τριτογενή Πρόληψη της Βίας κατά των Γυναικών*, Σχέδιο Δράσης: ΦΕΜ-ΑΤΤΙΚΑ, Δράσεις Ενδυνάμωσης, Πρόληψης της Έμφυλης Βίας, Ενίσχυσης της Κοινωνικής/ Εργασιακής (Επαν) ένταξης Ευπαθών Ομάδων Γυναικών, Αθήνα: Κέντρο Γυναικείων Μελετών και Ερευνών – Διοτίμα.

Μπούρας, Γ., Λύκουρας, Λ. (2011). Η οικονομική κρίση και οι επιπτώσεις της στην ψυχική υγεία. *Εγκέφαλος*. 48, 54-61.

Ναγόπουλος, Ν., Μπούζας Ν. (δ.α.). *Δικτύωση και συντονισμός των υπαρχουσών και νέων δομών και μετεξέλιξή τους σε one – stop- shops (τέσσερις μελέτες)*, Διαθέσιμο στο www.equal.gr

Ναγόπουλος, Ν. (2004). *Συντονισμένες και συμπληρωματικές ενέργειες ολοκληρωμένης παρέμβασης για την ενίσχυση της απασχόλησης*. Ε.Ε.

Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA)(2014), *Βία κατά των γυναικών: πανευρωπαϊκή έρευνα. Τα αποτελέσματα με μια ματιά*, Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Λουξεμβούργο, text at: http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-vaw-survey-at-a-glance-oct14_el.pdf

Ουόκερ, Λ. (1989). *Η κακοποιημένη γυναίκα*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

- Παναγιωτόπουλος, Ν., Βιδάλη, Μ. (2005). *Συμβολή στην ανάλυση της διαμόρφωσης ενός Συστήματος Ποιότητας των Υπηρεσιών Συμβουλευτικής στήριξης και Απασχόλησης E-Quality*.
- Παπαγιαννοπούλου, Μ. & Παπαρούνη, Ρ. (2014). *Συμβουλευτικές υπηρεσίες για τη βία κατά των γυναικών και διαστάσεις της κοινωνικής πολιτικής: Διακυβεύματα και προσδοκίες*, Εισήγηση στο 5^ο Διεθνές Επιστημονικό Συνέδριο «Κοινωνική Πολιτική την εποχή της κρίσης: στο σταυροδρόμι των επιλογών», Επιστημονική Εταιρεία Κοινωνικής Πολιτικής, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα, 8-10 Μαΐου 2014.
- Παπαγεωργίου, Ν. (2013). «Οικονομική κρίση και κοινωνική αλληλεγγύη: Ο ρόλος των γυναικών», Εισήγηση που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της Ημερίδας «*Η Γυναίκα μπροστά στις προκλήσεις της κοινωνικοοικονομικής κρίσης*» την οποία οργάνωσε η Ειδική Συνοδική Επιτροπή Γυναικείων Θεμάτων της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος στην Αθήνα (2 Μαρτίου 2013).
- Παππάς, Θ. (2002). *Η μεθοδολογία της επιστημονικής έρευνας στις ανθρωπιστικές επιστήμες*. Αθήνα: Εκδόσεις Καρδαμίτσα.
- Πετμεζίδου, Μ. & Παπαθεοδώρου, Χ. (επιμ.) (2004). *Φτώχεια και κοινωνικός αποκλεισμός*, Αθήνα: Εξάντας.
- Ρόντος, Κ., Παπάνης, Ε. (2007). *Οι τεχνικές του καλού ερωτηματολογίου*. Αθήνα: Εκδ. Σιδέρη.
- Σιδηρά Β., Ναγόπουλος Ν. (2006). *Σύστημα Ποιότητας Οργανισμών Συμβουλευτικής στήριξης και Απασχόλησης*. Ε.Ε.
- Σιδηρά Β., Ναγόπουλος Ν. (χ.χ.). *Μελέτη για τη διαφορετικότητα στον κοινωνικό και εργασιακό χώρο, Υπουργείο απασχόλησης, Equal 2007-8*.
- Στρατηγάκη, Μ. (2007). *Το φύλο της κοινωνικής πολιτικής*, Αθήνα: Μεταίχιμο.
- Συμβούλιο της Ευρώπης (2011). *Σύμβαση του Συμβούλιου της Ευρώπης για την Πρόληψη και την Καταπολέμηση της Βίας κατά των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας*, Κωνσταντινούπολη, text at: http://www.isotita.gr/var/uploads/NOMOTHESIA/INTERNATIONAL/Convention_violence%20against%20women_2011_el_edited.pdf
- Χατζηφωτίου Σ. (2005). *Ενδοοικογενειακή Βία κατά των Γυναικών και Παιδιών: Διαπιστώσεις και Προκλήσεις για την Κοινωνική Εργασία*. Θεσσαλονίκη: Τζιόλα.